

Obsah

1.0	CHARAKTERISTIKA DANÉHO TYPU PAMÁTKY	5
1.1	ÚVOD.....	5
1.2	CÍLE PROJEKTU	6
1.3	PŮVODNÍ FUNKCE	7
1.4	NOVÁ FUNKCE HŘEBČÍNA.....	10
1.5	STRUČNÝ POPIS OBJEKTŮ – TYP PAMÁTKY	11
2.0	HLAVNÍ ADRESÁTI METODIKY – KRONIKY PROJEKTU.....	24
2.1	SPOLUPRACUJÍCÍ SUBJEKTY.....	24
2.2	VYMEZENÍ SUBJEKTŮ ČI OSOB, KTERÝM JE KRONIKA URČENA.....	25
3.0	VZNIK PROJEKTOVÉHO ZÁMĚRU	27
3.1	PROJEKTOVÝ ZÁMĚR – ONTOGENEZE PROJEKTU.....	27
3.2	PŘEKÁŽKY A RIZIKA SPOLUPRÁCE V PROJEKTOVÉ PŘÍPRAVĚ.....	28
4.0	POPIS VÝCHOZÍHO STAVU PŘED ZAHÁJENÍM REALIZACE PROJEKTU	30
4.1	VÝCHOZÍ STAV	30
4.2	STAVEBNÍ VÝVOJ PAMÁTKY PO ZAPSÁNÍ DO STÁTNÍHO SEZNAMU.....	33
5.0	CHARAKTERISTIKA PROJEKTU A JEHO CÍLŮ.....	35
5.1	CÍLE PROJEKTU	35
5.2	VARIANTY PROJEKTU.....	37
5.3	ÚZEMÍ DOPADU A SPECIFIKACE ÚZEMÍ DOPADU - VLIV NA ROZVOJ LOKALITY A REGIONU.....	38
5.4	SOULAD SE STRATEGIEMI	39
5.5	SOULAD ZÁMĚRŮ PROJEKTU S PRINCIPY PÉČE O KULTURNÍ DĚDICTVÍ A STANOVISKA ORGÁNU STÁTNÍ PAMÁTKOVÉ PÉČE	41
6.0	PŘÍJEMCE, ORGANIZAČNÍ STRUKTURA.....	45
6.1	ZÁKLADNÍ ÚDAJE O PŘÍJEMCI DOTACE	45
6.2	PŘEDPOKLADY KVALITNÍHO FUNGOVÁNÍ PROJEKTOVÉHO TÝMU V DOBĚ UDRŽITELNOSTI	46
6.3	ZAPOJENÍ PARTNERŮ	47
7.0	POPIS PRŮBĚHU PRACÍ V PŘÍPRAVNÉ A REALIZAČNÍ FÁZI	49
7.1	POPIS PRŮBĚHU PRACÍ V PŘÍPRAVNÉ FÁZI.....	49
7.2	VÝBĚROVÁ ŘÍZENÍ V REALIZAČNÍ FÁZI PROJEKTU.....	54
7.3	POPIS PŘÍPRAVY A REALIZACE PROGRAMOVÝCH ČÁSTÍ.....	63
8.0	HARMONOGRAM, ROZPOČET	71
8.1	ZMĚNY HARMONOGRAMU A ROZPOČTU PROJEKTU A JEJICH DOPADY	71
8.2	PLÁNOVANÝ A SKUTEČNÝ ČASOVÝ HARMONOGRAM (SUMÁRNÍ PŘEHLED)	73
8.3	ROZPOČET PLÁNOVANÝ A SKUTEČNÝ	74
8.4	ZKUŠENOSTI SE SESTAVOVÁNÍM ROZPOČTU A HARMONOGRAMU – DOPORUČENÍ PRO ŽADATELE	75
9.0	RIZIKA A JEJICH ELIMINACE	78
9.1	IDENTIFIKACE RIZIK PROJEKTU A NÁVRH OPATŘENÍ K JEJICH ŘÍZENÍ.....	78
10.0	IDENTIFIKACE VZOROVÝCH PRVKŮ OBNOVY	84
10.1	VZOROVÉ PRVKY OBNOVY	84
10.2	RESTAURÁTORSKÁ OBNOVA.....	92
11.0	POPIS PROVOZNÍ FÁZE.....	107
11.1	ZAJIŠTĚNÍ BUDOUCÍ SPRÁVY A ÚDRŽBY	107
12.0	SHRNUTÍ, CELKOVÉ ZHODNOCENÍ PRO ZÁJEMCE O PŘÍPRAVU A REALIZACI OBDOBŇÝCH PROJEKTŮ.	110

Kronika projektu

Obnova součástí NKP Hřebčín v Kladrubech nad Labem

CZ.1.06/5.1.00/03.08090

Seznam zkratk:

Seznam zkratk	
Zkratka	Popis
NHK	Národního hřebčína Kladruby nad Labem
NKP	Národní kulturní památka
MK ČR	Ministerstvo kultury
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MZe	Ministerstvo zemědělství
EU	Evropská unie
ROP NUTS II Severovýchod	Regionální operační program 2007 - 2014 Severovýchod
Finanční mechanismy EHP/Norska	Finanční mechanismy Evropského hospodářského prostoru/Norska
IOP	Integrovaný operační program
SO	Stavební objekt
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
ČR	Česká republika
SŠ	Střední škola
SŠCHKJ	Střední škola chovu koní a jezdeckví
NP	Nadzemní podlaží
VŘ	Výběrové řízení
VZMR	Zakázka malého rozsahu
SR	Slovenská republika
OoZP	Oznámení o změně v projektu
ŘO	Řídící orgán
ÚOHS	Úřad na ochranu hospodářské soutěže

Dámy a pánové,

právě byla dokončena realizační fáze projektu „Obnova součástí národní kulturní památky Hřebčín v Kladrubech nad Labem“ s využitím dotace z Integrovaného operačního programu. Pro hřebčín se jedná o přelomovou záležitost.

Rozsah rekonstrukce byl obrovský. Opraveny byly všechny stáje včetně přilehlých dvorů Františkov a Josefov, dále se opravil celý zámek, kostel sv. Václava a Leopolda, kočárovna, bývalá chlapecká ubytovna, kaple povýšení Sv. Kříže, lesovna, vnější fasády tří bytových domů a některé venkovní plochy. Cílem bylo dát hřebčínu co nejvíce jeho původní klasicistní podobu, to znamená zrealizovat něco, co již bylo dávno vymyšleno. Nejednalo se jen čistě o stavební práce, ale restauroval se např. mobiliář ze zámku, kostela a z kaple.

Celý projekt byl jeden velký kompromis mezi provozními požadavky investora, památkáři, veterináři, projektanty, zhotovitelem a také pravidly pro poskytnutí dotace. Další naprosto limitující faktor byl čas, který jsme na realizaci měli.

Před rekonstrukcí jsme museli vyřešit náhradní ustájení a stěhování všech 220 koní. Naprosto prázdný hřebčín nikdo nepamatuje. Oproti jiným realizátorům obdobných projektů jsme ale nemohli hřebčín dočasně s celým provozem zavít. Veškeré činnosti bylo třeba nadále provádět, hřebčín musel svým životem žít dál, nepřestali jsme pořádát akce včetně mezinárodních závodů spřežení a Jezdeckých dnů.

Zrealizovat obnovu se nakonec podařilo. Poděkování za ni patří všem, kteří se na realizaci projektu podíleli. Velký dík patří zřizovateli Národního hřebčína a to ministerstvu zemědělství v čele s ministrem Marianem Jurečkou. Bez této podpory by vůbec nebylo možné tento náročný projekt zrealizovat. Celé období rekonstrukce kladrubského hřebčína nebylo také lehké pro naše zaměstnance. Chtěl bych jim také poděkovat, a to nejenom těm, co se bezprostředně na projektu podíleli, ale i ostatním. Někteří se například museli vyrovnat s provizorním režimem hřebčína, kdy jsme po nějakou dobu vozili denně ošetřovatele z Kladrub za jejich dočasně přemístěnými koňmi do Slatiňan. Příklady by bylo spousty, patří jim dík za pochopení a trpělivost.

Ing. Jiří Machek
ředitel Národního hřebčína Kladruby nad Labem, s.p.o.

1.0 Charakteristika daného typu památky

1.1 Úvod

Areál kladrubského hřebčína je včetně kmenového stáda koní starokladrubského plemene národní kulturní památkou, zařazenou na indikativní Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Kladrubský hřebčín, založený oficiálně dekretem císaře Rudolfa II. v r. 1579 ve starší koňské oboře, patřící císařskému dvoru již od r. 1560, byl až do zániku monarchie v r. 1918 hřebčínem dvorním. Kladrubský hřebčín je jedním ze tří dvorních hřebčínů bývalé Rakousko-Uherské monarchie a současně jediným bývalým dvorním hřebčínem, nacházejícím se na území Česka. Dalšími dvěma dvorními hřebčíny jsou Kopčany, ležící u města Holíč na západě Slovenska, a Lipica, ležící na jihu Slovinska.

Historie hřebčínů a jejich význam jsou pevně spojeny s historií a významem koní pro rozvoj lidské společnosti. Organizovaný chov koní pro potřeby nejrůznějších lidských aktivit a vývoj jeho metod má velmi dlouhodobou historii, pevně zasazenou do hospodářsko-politického kontextu dějinných epoch i konkrétních zemí. Požadavky na koně a forma výcviku přirozeně vyplývaly z jejich primárního využívání. Koně byli buď pomocnou silou v dopravě, obchodu a zemědělství, jiné požadavky na vlastnosti koní vznášelo jejich využívání pro jízdu, v mladší historii na závodní ježdění. Hlavní význam koní v uplynulých staletích spočíval v jejich použití v armádách. Zcela specifické bylo využívání koní pro ceremoniální účely a předvádění jejich dovedností publiku.

Odlišným požadavkům na využívání koní pro různé účely přirozeně odpovídaly i odlišnosti způsobů jejich chovu, které se promítaly i do odlišné podoby hřebčínů. Chov koní pro ceremoniální účely pro potřeby dvora měl vždy nejvyšší prestiž. Tomu odpovídaly jak specifické postupy výběru a šlechtění jejich plemen, tak i způsob jejich chovu a metody výcviku. Pro chov koní, určených primárně pro ceremoniální účely císařského dvora, byly monarchií zřízeny dvorní hřebčíny, podléhající přímo dvorským úřadům, které mezi všemi ostatními hřebčíny vynikaly svým prestižním postavením. Protože úroveň architektonického i krajinářského provedení dvorních hřebčínů musela být v souladu s jejich prestižním postavením, jejich areály i jednotlivé stavby představovaly příklady kvalitní architektury své doby. V historii dvorních hřebčínů se projevovala jejich těsná vazba na osudy monarchie. V obdobích míru a prosperity byla ze strany dvora věnována velká pozornost rozvoji chovu prestižních plemen ceremoniálních koní, která se přirozeně projevovala i ve velkorysých investicích do rozvoje dvorních hřebčínů. Naopak v obdobích válek a krizí společně s monarchií trpěly válečnými škodami a upadaly i dvorní hřebčíny včetně chovaných vzácných plemen koní.

Kladrubský hřebčín, oficiálně založený v r. 1579, je ze všech tří bývalých dvorních hřebčínů nejstarší. Dvorní hřebčín v Lipici byl založen v r. 1580 a hřebčín v Kopčanech až v r. 1736. Kladrubský hřebčín mezi bývalými dvorními hřebčíny vyniká rozlohou krajinného areálu, celkovou velikostí stájových dvorů, kontinuální historií chovu autochtonního plemene starokladrubského koně a relativně nejdelší historií památkové ochrany. Kladrubský hřebčín se zachoval v podobě, dané převážně velkorysou a jednotně provedenou klasicistní přestavbou včetně komponované kulturní krajiny celého areálu. Klasicistní stavební etapa tak byla pro jeho dnešní podobu určující, všechny pozdější úpravy jsou podružné. Tradice chovu koní starokladrubského plemene v Kladrubech pokračovala kontinuálně i po zániku monarchie v r. 1918, kdy hřebčín přešel do vlastnictví československého státu, a včetně období druhé světové války trvá bez přerušení dodnes.

Dvorní hřebčín v Kopčanech byl zrušen již v r. 1828 (patrně v souvislosti s tehdejším rozšířením kladrubského hřebčína probíhající klasicistní přestavbou). Jeho stájový dvůr i krajinný areál byl poté využíván utilitárním

způsobem k různým účelům, což vedlo k jeho postupné devastaci, završené zejména ve 2. polovině 20. století. Teprve v závěru 20. století se stal předmětem památkové ochrany a nyní postupně probíhá jeho památková obnova.

Krajinný areál dvorního hřebčína v Lipici nebyl pravidelně komponován, na jeho stavby v mírně zvlněném terénu přímo navazovala volná krajina pastvin a luk. Za 2. světové války zde byla vážně ohrožena kontinuita chovaného plemene koní. V poválečné době byl areál lipického hřebčína natolik doplněn o nové stavby a zařízení, sloužící nejen potřebám chovu koní, ale i extenzivnímu rozvoji turistického ruchu, že byla narušena jeho historická podoba. Až v 90. letech 20. století se stal hřebčín předmětem památkové ochrany a jeho historické objekty postupně začaly procházet památkovou obnovou.

Dvorní hřebčiny v bývalé habsburské monarchii zaujímaly mezi zařízeními svého druhu nejprestižnější postavení. V souboru bývalých dvorních hřebčinů je kladrubský hřebčín nejvýznamnější nejen svou velikostí, ale i vysokou mírou dochování ve své autentické podobě, dané převážně klasicistní přestavbou, včetně rozsáhlého areálu komponované kulturní krajiny a včetně kontinuálně chovaného kmenového stáda koní starokladrubského plemene, jehož tradice se odvíjí od r. 1552, kdy do kladrubské koňské obory byli dovezeni první ušlechtilí koně španělské krve. Specializace na chov koní v Kladruzech je doložena od dob jejich založení v 1. polovině 14. století a koňská obora, předcházející dvornímu hřebčínu, zde byla založena po roce 1500.

Národní hřebčín Kladruhy nad Labem je unikátní památka založená na staletém vztahu člověka, starokladrubského koně a krajiny a je tedy specifickým kulturně – historickým fenoménem. Měřítkem této památky je kůň a jeho potřeby, velikost budov stájí je dána velikostí chovaného stáda a velikost jednotlivých dílů pastvin je dána potřebami společně se pasoucího stáda. Historické stájové dvory jsou osazeny v komponované kulturní krajině pastvin a luk. Pravidelná urbanistická a architektonická kompozice je plně podřízena uměleckým principům období klasicismu, přitom ale optimálně splňuje potřeby provozu. Provozní potřeby chovu koní, ve své podstatě v celém průběhu historie neměnné, umožnily zachování krajinného i stavebního areálu v jeho historické podobě. Unikátní památka, skládající se ze svých tří rovnocenných a vzájemně neoddělitelných částí, představovaných kulturní krajinou, historickými stájovými dvory a kmenovým stádem starokladrubských koní, vyžaduje mimořádnou péči a citlivý přístup ve všech fázích údržby a obnovy. K původní funkci prestižního chovu koní je v novodobé historii hřebčína stále více přidružena nová funkce využití areálu v turistickém ruchu. Zatím není její potenciál plně využit, v plánech budoucího rozvoje je však nutné dbát na její přiměřenost tak, aby nedošlo k narušení specifického genia loci historického areálu. Jen tak lze vytvořit předpoklady pro zachování cenné památky dalším generacím.

1.2 Cíle projektu

Cílem projektu byla revitalizace národní kulturní památky a její uvedení do nového života. Projekt byl zaměřen na vzorové využití národní kulturní památky – centrum zaměřené na chov jedinečných koní – kladrubských běloušů.

Tento cíl obnáší:

- obnovení funkce hřebčína v daném území,
- vytvoření expozic a návštěvnických okruhů
- vytvoření nové programové náplně, spočívající v pořádání výchovně- ekologických, kulturních a jiných akcí,
- vytvoření vzorového projektu oživení národní kulturní památky včetně zpracované metodiky postupu pro širokou odbornou veřejnost,
- uspořádání závěrečné konference, která shrne a vyhodnotí hlavní aspekty realizace projektu.

Prvním bodem hlavního cíle projektu je tedy technicky rehabilitovat a optimalizovat využití uceleného souboru objektů a kulturní krajiny Národního hřebčína Kladruby nad Labem (NHK) a vytvořit tak vzorový projekt obnovy a využití jedné z nejvýznamnějších součástí nemovitého památkového fondu ČR. Druhým bodem je hlavního cíle je zvýšit úroveň a dostupnost odborných veřejných služeb v oblasti péče o kulturní dědictví (jeho využití a prezentaci), a zvýšit kvalitu a dostupnost kulturních služeb. Třetím bodem hlavního cíle je zvýšit atraktivitu regionu pro obyvatele, investory, uživatele a návštěvníky hřebčína.

Předkládaný projekt řešil rekonstrukci stávajícího hřebčína. Hlavním záměrem projektu bylo dosáhnout výše uvedených cílů se zachováním stávajícího půdorysu hřebčína muzea a zatraktivnění prohlídkových tras a expozic pro návštěvníky areálu. Součástí projektu bylo také vytvořit edukativní programy pro návštěvníky hřebčína.

Výstupy investičních a programových projektových částí:

- 25 projektových částí
- 17x stavební objekty, toho 14 komplexně obnovených (včetně 3 obnovených fasád)
- 3x odborně ošetřené a upravené soubory pozemků
- 4x expozice (zámek, lesovna, postrojovna, kočárovna) včetně instalace interiéru
- 1x výrazně rozšířená kulturní služba
- 3x zcela nové kulturní služby

Výstupy programových projektových částí:

- Stanovení libret a scénářů nových vzdělávacích akcí
- Tematické výstavní expozice, které korespondují se vzdělávacími a kulturními akcemi
- Kronika projektu - programové výstupy jsou součástí zpracované metodiky obnovy a využití daného typu památek včetně poskytování informací o vlastních zkušenostech a realizaci projektu
- Aktualizace propagačního a komunikačního mixu
- Závěrečná konference

1.3 Původní funkce

Přestože nejdůležitějším milníkem v historii kladrubského hřebčína je oficiální založení dvorního hřebčince císařem Rudolfem II. v r. 1579, kontinuální historie chovu koní v lokalitě je mnohem starší. Pro dnešní podobu kulturní krajiny kladrubského hřebčína i souborů staveb jeho historických stavebních areálů je však určující klasicistní stavební etapa.

Osídlování zdejší krajiny se zprvu Kladrubům vyhýbalo, říční niva Labe byla převážně porostlá neprostupným dubovým pralesem. Vysoká hladina spodní vody a časté záplavy neumožňovaly rozvoj zemědělské činnosti. Zpočátku byly osídlovány lokality v poněkud vyvýšené poloze na sušších půdách. Příkladem takto založeného osídlení je v areálu kladrubského hřebčína ves Selmice, která je v písemných pramenech poprvé připomínána již v roce 1142.

Kladruby nad Labem byly založeny jako dřevorubecká osada až na počátku 14. století. K původu obce vzešlé z rubání klád odkazuje její název. Kvalitní dubové dřevo v lesích, lemujících říční tok Labe, se s rozvojem stavby námořních lodí stalo vyhledávanou surovinou, která se do loděnic v Hamburku dopravovala plavením po proudu řeky. Po vykácení okolních dubových lesů se někteří dřevorubci v Kladrubech usadili natrvalo a věnovali se chovu koní, pro který vlhké louky na vymýcených pasekách poskytovaly ideální podmínky. První písemná zmínka o Kladrubech nad Labem pochází z roku 1352. Vladykové z Kladrub měli v erbu podkovu a zdejší svobodné obyvatelstvo za vlády Přemyslovců podléhalo povinnosti chovu knížecích koní na Kobylicích polích. Součástí obce tehdy byla osada zvaná Kobylníky, která ležela v místech areálu dnešního hřebčína v návaznosti na louky po vykácených dubových lesích, táhnoucí se směrem k Semicím. O historii Kladrub během husitských válek a dále v 15. století nemáme žádných zpráv. Na konci 15. století ves patřila Janu Zdechovskému ze Sekyřic, který ji roku 1497 prodal i s dvorem Vilémovi z Pernštejna, který je připojil k rozsáhlému pardubickému

perštejnskému panství. V roce 1560 čeští stavové koupili od Pernštejnů celé pardubické panství včetně kladrubské koňské obory jako dar pro panovníka. Význam kladrubské koňské obory pro chov ušlechtilé rasy koní španělské krve významně vzrostl za císaře Rudolfa II., který zde dekretem z 6. března 1579 oficiálně založil dvorní hřebčín.

Bezprostředně po založení dvorního hřebčína zde pod vedením hlavního královského architekta Ulrica Aostalli v letech 1579 – 1582 proběhla rozsáhlá pozdně renesanční přestavba. Urbář pardubického panství uvádí k roku 1588 v Kladrubech zejména zámek, který sloužil pro pobyt císaře při jeho návštěvách hřebčína, další patrové stavení s obydlím „študmeystra“ (vedoucího hřebčína), velké zděné stáje pro 130 koní a další stáje dřevěné. Roku 1588 císař Rudolf II. rozhodl dvorní hřebčín rozšířit o Selmice, sousedící s Kladruby na západní straně. Při severním okraji Selmic byl na čtyřkřídlém uzavřeném půdoryse vystavěn dřevěný stájový dvůr, nazývaný později Starý kštít. Areál hřebčína tímto dosáhl v podstatě konečné rozlohy, která se ve všech dalších obdobích jeho existence již nijak významně neměnila. Po skončení třicetileté války byl hřebčín, poškozený válečnými událostmi, od roku 1650 postupně opravován. V roce 1671 byl v Kladrubech vysvěcen obnovený kostel sv. Václava a Leopolda a současně byl při západním okraji hřebčína zřízen nový hřbitov s kaplí Povýšení sv. Kříže. Stavební činnost po třicetileté válce spočívala převážně v obnovení původního stavu, pocházejícího z doby po založení dvorního hřebčína. Proto můžeme s vysokou mírou pravděpodobnosti považovat stav hřebčína, zachycený na nejstarším známém vyobrazení Kladrub, pocházejícím z roku 1688 (veduta J. J. Vischera), za v podstatě shodný se stavem z doby po dokončení rudolfínské pozdně renesanční přestavby. Během pozdně renesanční stavební etapy bylo dosaženo prvního vrcholu urbanistické a architektonické podoby areálu.

Za vlády císaře Karla VI. (1711 – 1740) počet koní, chovaných v hřebčíně, dosáhl k jednomu tisíci a celý areál byl důkladně přestavěn. Poprvé v historii hřebčína je tato stavební etapa, provedená ve 20. a 30. letech 18. století, doložena jak podrobnými písemnými doklady, tak i zevrubnou plánovou dokumentací, zachycující aktuální podobu staveb. Významnou součástí vrcholně barokní přestavby hřebčína jsou rovněž plány nerealizovaných tří budov reprezentativních stájí, zhotovené stavitelem Kaňkou. Radikální přestavba zámku, provedená v roce 1723 stavitelem Kaňkou, vtiskla původní pozdně renesanční stavbě vrcholně barokní výraz. V letech 1731 a 1732 proběhla přestavba tří hlavních stájí, poté byla sousední kůlna nahrazena novou stájí pro cvičené koně, která svým osovým umístěním proti hlavní bráně koníren předurčila prostor dnešního středního dvora. Stavby kladrubského hřebčína zaujímaly nejen vlastní stájový areál, ale i celé zastavěné území Kladrub. Kromě hospody, kovářny a školy, založené r. 1729, zde byly zděné obytné domy úředníků včetně fary a dřevěná obydlí čeledínů hřebčína. Rovněž řešení krajiny hřebčína byla věnována velká péče, kupříkladu na přelomu 20. a 30. let 18. století byl upravován zámecký park (snad pod vedením Kiliána Ignáce Dientzenhofera).

Po vrcholně barokní přestavbě hřebčín dosáhl dalšího vrcholu své podoby, plánovitá stavební činnost již zasahovala i do podoby krajiny areálu. Zanedlouho byl ale kladrubský stájový dvůr vážně poškozen katastrofálním požárem v roce 1757. Zprvu byly opravovány pouze budovy zámku, kostela a hřbitovní kaple. Obnovení kladrubských stájí bylo provedeno až v letech 1771 - 1772. Celkový rozsah koníren i počet chovaných koní byl oproti předchozímu stavu výrazně redukován. Ke třem křídlům hlavních stájí byla na jižní straně připojena nová stáj, symetricky shodná se severním křídlem starší části. Ve východní části areálu tak vznikl trojkřídlý dvůr, otevřený k východu do prostoru návsi čestným dvorem s osově umístěným vjezdem. Brána původního hlavního vjezdu do střední a západní části hřebčína byla změněna v průjezd a po její západní straně byla vystavěna menší stáj, symetricky shodná se starší stájí při východní straně. Odstranění některých starších shořelých budov tak uvolnilo prostor pro další rozvoj pravidelného schématu urbanistického půdorysu kladrubských stájí, kterými byl vymezen prostor středního a východního dvora dnešních koníren. Současně s obnovou hřebčína byla na pastvinách jižně od Kladrub vystavěna piliřová kůlna pro letní ustájení koní, která se stala základem pozdějšího malého stájového areálu Josefov. V této pozdně barokní stavební etapě byl hřebčín obnoven pouze v nezbytně nutném rozsahu, potřebném pro udržení chovu koní kladrubského plemene. Kladrubský hřebčín, v předchozí stavební etapě jen relativně skromně obnovený, se stal předmětem pozornosti

císařského dvora až na počátku 20. let 19. století, kdy bylo rozhodnuto o jeho celkové rekonstrukci a výrazném rozšíření. Na samém počátku přípravy stavebních prací vypracoval ředitel vídeňské kanceláře úřadu nejvyššího dvorního štolby hrabě von Grill generální plán přestavby celého hřebčínského areálu, kterým byl pevně dán základ klasicistní koncepce řešení stájových dvorů i celé krajiny. Autorem projektů konkrétních staveb byl chrudimský krajský stavební inženýr Mořic Jahn. V roce 1832 načas skončila stavební činnost rovněž v kladrubském areálu. Současně s budováním již zmíněných nových staveb byly radikálně přestavěny všechny stávající objekty hřebčina kromě kostela a stáje plemeníků. K jižní straně zámku bylo připojeno nové křídlo, vymezující s protilehlou budovou kostela čestný dvůr, otevřený do hlavního nádvoří. V patře nové části zámku byly zřízeny reprezentativní kanceláře ředitele hřebčina. Celý areál získal jednotné architektonické řešení jak v dispozičním uspořádání, tak i v architektonickém výrazu.

V letech 1857 – 1859 byl na místě zbořené starší stavby vystavěn nový kostel sv. Václava a Leopolda. Nová budova svým architektonickým pojetím novorenesanční stavby, koncepčně zakotvené ještě v přežívající klasicistní tradici, zapadá do kontextu klasicistních staveb hlavního hřebčínského areálu a jeho štíhlá věž je charakteristickou vertikální dominantou Kladrub. Zámek prodloužením severovýchodního křídla získal svou definitivní podobu. Interiéry císařských pokojů v patře byly opatřeny dekorativní výmalbou ve stylu tzv. druhého rokoka. Stylově obdobnou dekorativní výmalbou byl opatřen interiér hřbitovní kaple sv. Kříže. Roku 1873 vyhořela celá jižní polovina stájí dvora Franzenshof. Při následné obnově byly všechny vnitřní prostory zaklenuty, což zvýšilo užitnou hodnotu i požární bezpečnost celé stavby a současně přispělo k monumentálnímu architektonickému výrazu jejích interiérů. Plackové klenby na pasech ještě plně tkví v klasicistní stavební tradici, zato pilířové podpory vložené nosné konstrukce jsou provedeny v historizujícím novorománském stylu. V roce 1895 byla nad stáji plemenných hřebců nastavěna dvě patra nové sýpky. Neutrální architektura dostavby plně respektuje dominantní klasicistní charakter areálu, v dobově romantizujícím stylu byly provedeny pouze některé architektonické detaily. Romantizující tendence se projeví rovněž doplněním strohého parteru klasicistních historických areálů o vysokou zeleň a popínavý břečťan na průčelích staveb. Klasicistní schéma kompozičních os krajiny areálu bylo rozvíjeno vložením dalších podružných os cest s alejemi ve směru na jihu a východě k Josefově a k rybníku na místě bývalé cihelny. V roce 1913 byla do Kladrub zavedena elektřina. Současně bylo započato s velkoryse pojatými opravami stájí, přerušeny světovou válkou. Interiéry koníren pro hlavní části kmenového stáda, řešené v historizujícím stylu podle návrhu pražského architekta Dlabáče, dotvořily celkový výraz historických staveb. Stáje plemenných klisen byly umístěny po stranách hlavního průjezdu do středního dvora naproti stáji plemenných hřebců na jeho severní straně. Tímto byl završen staletý vývoj areálu, směřující k jednotě urbanistické kompozice s dokonalým provozním řešením, kde konírny hlavních částí kmenového stáda jsou umístěny v urbanistickém těžišti hlavního stájového areálu.

Zánik Rakousko – uherské monarchie v roce 1918 představoval ohrožení další existence kladrubského hřebčina. Brzy se však ukázala potřeba koní starokladrubského plemene pro ceremoniální účely i v poměrech nově vzniklé republiky a bývalý c. a k. dvorní hřebčín byl i nadále zachován jako státní podnik, podřízený přímo ministerstvu orby. Díky stabilizaci hřebčina v nových poměrech bylo možno zachovat kontinuitu chovu koní starokladrubského plemene. Stavební zásahy a úpravy krajiny byly v meziválečném období prováděny převážně s respektem k historickým hodnotám areálu. Kromě dokončení oprav stájí bylo realizováno i několik akcí technického charakteru. V Kladrubech byl zřízen vodovod, přitom vznikly nové stavby vodárny v zámeckém parku a vodojemu u jízdárny, který se stal novou vertikální dominantou stájového komplexu. Stavební činnost probíhala i nadále pod vedením pražského architekta Dlabáče. V důsledku narůstajícího objemu dopravy začalo být neúnosné dosavadní vedení okresních silnic přes stájové dvory. Na počátku 30. let 20. století byl vybudován silniční obchvat podél západní strany kladrubských stájí a ve dvoře Františkov byla průjezdná doprava odvedena až k severnímu okraji Selmic. Historické stájové dvory byly ohrazeny dřevěným laťovaným plotem jednotného provedení s podezdívkou a sloupky vyzděnými z režných vápenopískových cihel. Ve druhé půli 30. let započala přestavba stodoel jižní fronty kladrubského hřebčina na zděné kočárovny. Do začátku druhé světové války však byla realizována pouze západní polovina stavby.

Po válce byl hřebčín začleněn do nově vytvořeného Státního plemenářského podniku. Na východní straně byla vybudována ubytovna učňovského internátu. V roce 1964 byl hřebčín prohlášen kulturní památkou, později vyrostly vedle areálu hřebčína nové administrativně provozní budovy. V roce 1992 byl obnoven Státní hřebčín Kladruby nad Labem, posléze přejmenovaný na Národní hřebčín Kladruby nad Labem. V roce 1995 byl celý areál hřebčína prohlášen kulturní památkou včetně kmenového stáda koní starokladrubské rasy. V roce 1996 byl rekonstruován soubor bývalých císařských pokojů v patře zámku. Dále pak kulturní památka Kladrubský hřebčín byla 1. 1. 2002 prohlášena národní kulturní památkou a v dalších letech byl zahájen proces její nominace k zápisu do Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Postupně byla prováděna obnova střešní krytiny historických objektů a zchátralý objekt bývalého císařského hostince prošel celkovou rekonstrukcí.

1.4 Nová funkce hřebčína

Teprve nyní dokončenou realizací projektu stavební obnovy hlavních objektů historických areálů hřebčína, realizovanou s využitím finančních prostředků z dotací Integrovaného operačního programu, se podařilo dosáhnout významného pokroku v oblasti odstraňování následků dlouhodobě zanedbávané údržby, nahromaděných v předchozích desetiletích, včetně nápravy nevhodných novodobých stavebních zásahů. Současně se zhodnocením jedinečných historických, architektonických a krajinných hodnot areálu se podařilo zvýšit jeho potenciál využití ve vzdělávacím a historicko-kulturním smyslu při zachování plemenných funkcí hřebčína. Jako další fáze revitalizace areálu se do budoucna jeví obnova zeleně v kulturní krajině včetně postupného odstraňování rušivých novodobých stavebních zásahů, zejména montovaných typových objektů v bývalé zámecké zahradě. Rozšíření aktivit se bude týkat především oblasti výstavních expozic a kulturně-vzdělávacích aktivit. Hlavní zaměření služeb v tomto smyslu míří na odbornou veřejnost a návštěvníky hřebčína, kterým jsou nabízeny různé aktivity v rámci produktů **Vzorový projekt obnovy a využití kulturní památky**. Patří sem i **Diskusní fórum kulturní krajiny, Studium spolupráce člověka a starokladrubského koně a aktivity spojené s popularizací NHK**. Aktivity probíhají v celém areálu hřebčína po celý rok. Aktivity jsou jak teoretického, tak praktického charakteru – obsahem kulturních služeb jsou mj. přednášky, semináře, praktické ukázky místní kulturní krajiny, ukázky práce koní, poskytnutí badatelského zázemí (knihovna s doprovodnými službami). Doplňková část služeb je zaměřena na popularizaci a propagaci chovu starokladrubského bělouše a bude orientována i na laickou veřejnost. Poskytování kulturních služeb je navrženo tak, aby zejména jejich časový a prostorový rozvrh byl přizpůsoben potřebám provozu hřebčína (potřebám koní) a dohromady budou chov koní a poskytování kulturních služeb tvořit harmonický celek.

Obr.1: Znak Hřebčína v Kladruzech nad Labem

1.5 Stručný popis objektů – typ památky

SO 01 ZÁMEK, ČP. 1, PARC. Č. 2

Dvoupodlažní trojkřídlý objekt, postavený na půdorysu písmene „Z“, k jehož severozápadnímu nároží přiléhá kostel. Jeho hlavní funkcí bylo po celou dobu existence dvorního hřebčína ubytování panovníka a dalších příslušníků císařského dvora při návštěvách hřebčína, později se stal i sídlem ředitelství hřebčína včetně reprezentativního bytu ředitele. Zásadní změnu funkčního využití přinesla až doba po r. 1945, kdy v zámku bylo zřízeno učiliště oboru chovatel koní. Přizpůsobení historického objektu potřebám nového provozu sebou přineslo nevhodné modernizační zásahy. Rozsáhlejšímu narušení historické podstaty objektu zabránilo jeho prohlášení kulturní památkou v r. 1964. Vystěhování učiliště do nově vystavěného areálu v obci umožnilo postupný návrat objektu k jeho původním funkcím. Zámek se znovu stal sídlem ředitelství hřebčína a obnovený soubor bývalých císařských pokojů se stal součástí prohlídkové trasy. Některé nevhodné modernizační stavební zásahy však přetrvávaly i nadále.

Pod exteriérem, tvořeným strohými, jednotně řešenými průčelími, se skrývá složitá stavební historie nejstaršího existujícího objektu kladubského areálu. Nejstarší rozsahem nevelká část stavby pochází ještě z doby před zřízením koňské obory. O podobě zámku jako reprezentativního renesančního sídla pernštejnské obory svědčí nalezené fragmenty dekorativních keramických okenních ostění. Po zřízení dvorního hřebčína byl zámek rozšířen do podoby reprezentativní císařské rezidence, která byla v následujícím období opět přestavěna na výstavný barokní zámek. Při obnově po požáru z r. 1757 byl architektonický výraz objektu redukován, z předchozích stavebních etap zůstaly zachovány zejména hodnotné klenební konstrukce v přízemí. V klasicistní stavební etapě byl zámek rozšířen o jihozápadní křídlo. Po r. 1850 byl stavební vývoj objektu završen rozšířením severovýchodního křídla a přístavbou nového kostela s oratoří, kterým byl nahrazen starší zbořený objekt. Při stavební obnově byla v interiérech odstraněna většina rušivých novodobých zásahů. Do výrazně rozšířeného prohlídkového okruhu, získaného zrušením ubytovny, byla zapojena obnovená oratoř. Redukcí kanceláří a skladů byly získány prostory pro umístění kulturních a vzdělávacích aktivit.

Obr.2: Zámek, č.p. 1

SO 02 KOSTEL SV. VÁCLAVA A LEOPOLDA, PARC. Č. 1

Objekt, vystavěný na místě zbořeného staršího kostela, se nacházel včetně mobiliáře v intaktním stavu z doby výstavby z r. 1857, doloženým kompletně dochovanou podrobnou historickou plánovou dokumentací. Stavební obnova spočívala v odstranění následků dlouhodobě zanedbané údržby včetně odborného restaurování interiéru a mobiliáře. Kostel se stává součástí prohlídkového okruhu a kromě bohoslužeb bude využíván pro kulturní a společenské akce.

Obr.3: Kostel sv. Václava a Leopolda

SO 03 HŘBITOVNÍ KAPLE POVÝŠENÍ SV. KŘÍŽE, PARC. Č. 33/1

Kaple je jediným objektem historického areálu, pro jehož dnešní podobu byly určující barokní stavební etapy. Kaple byla dokončena v r. 1672, kolem r. 1730 byla přistavěna sakristie. Při obnově po požáru v r. 1757 bylo narušeno původní řešení exteriéru zvýšením úrovně korunních říms, vyvolaném patrně poněkud odlišným tvarovým provedením obnovené klenby. Při opravě v r. 1934 byla snesena původní konstrukce krovu včetně štítu hlavního průčelí. Nový štít a zastřešení, provedené architektonicky i řemeslně v nevalné kvalitě, nerespektovaly architektonický styl barokního objektu. V následujících desetiletích se objekt následkem značně zanedbávané údržby dostal do dezolátního stavu. Při rekonstrukci objektu byla s využitím historické ikonografie a operativního průzkumu objektu obnovena barokní podoba objektu včetně sanktusníku pro umístění zvonů. Barokní sochařská výzdoba hlavního průčelí byla restaurována. V interiéru byla odborně restaurována dekorativní výmalba, pocházející z doby po polovině 19. století. V průběhu stavebních prací byla pod podlahou lodi objevena krypta bývalé hrobky, skrytá pod novodobou dlažbou. Dříve nevyužívaný objekt bude přístupný veřejnosti včetně využití k pohřebním a příležitostným kulturním účelům.

SO 04 PORODNA, SO 08 HLAVNÍ STÁJE, PARC. Č. 33/1

Hlavní část kladrubského stájového areálu, vystavěná při severní straně hlavního nádvoří kolem tří dvorů. Ve středu pravidelné hmotové kompozice se nachází klenutá stáj klisen, zvýrazněná nástavbou dvou pater sýpky, s osově umístěným průjezdem, vedoucím do středního nádvoří. Průjezdem prochází krajinná kompoziční osa řečanské silnice, která je hlavní osou symetrie kladrubského stájového areálu. Po stranách na stáj klisen navazují dva symetricky shodné přízemní objekty přízemních stájí, tvořených čtyřmi křídly, obklopujícími vlastní uzavřená nádvoří, přístupná osově situovanými vraty, která v celém souboru tvoří enfilády. Pouze v krajních křídlech se nacházejí klenuté stáje, ostatní prostory jsou plochostropé. Soubor staveb, který působí dojmem jednotné klasicistní stavby, ve skutečnosti vznikl postupným vývojem ve všech hlavních stavebních etapách.

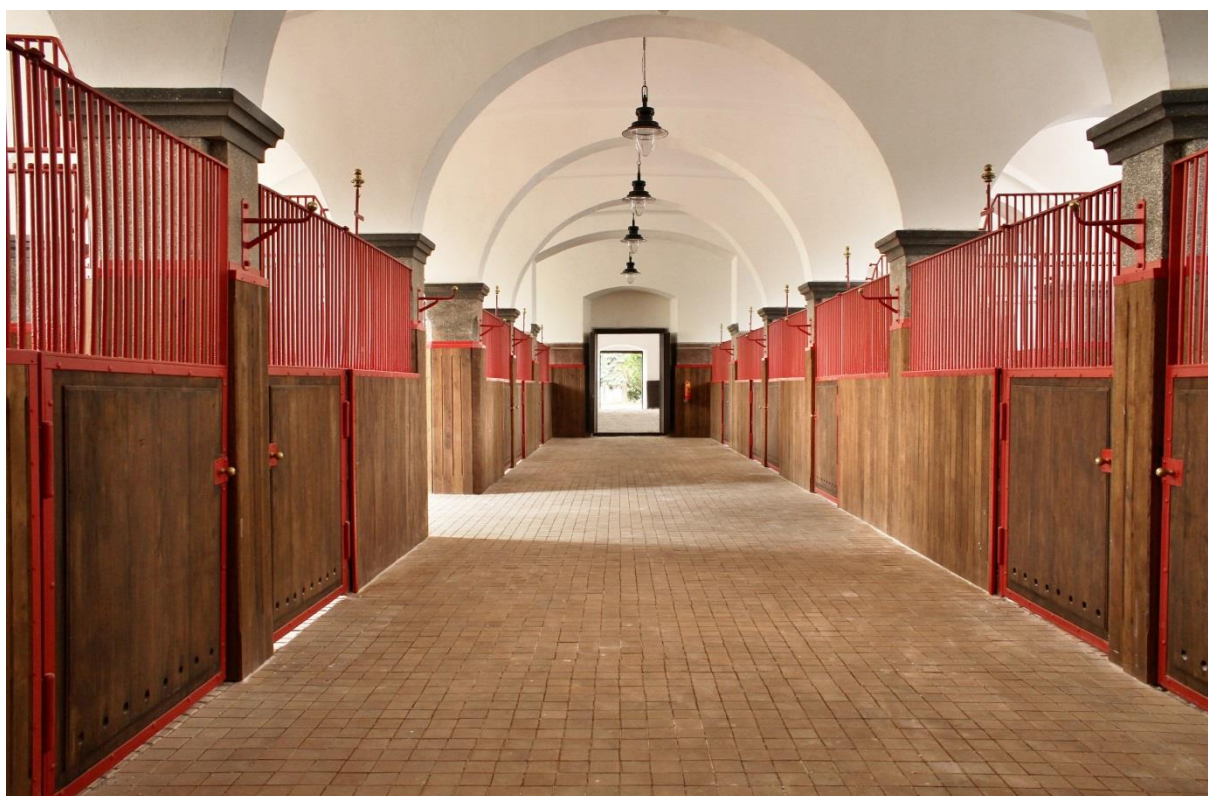
Nejstarší stáje byly sice zničeny požárem v r. 1757, při obnově hřebčína v r. 1772 však byly nově vystavěny na původním půdoryse a doplněny novostavbami na místě odstraněných starších staveb tak, že tvořily dva pravidelné dvory. V klasicistní stavební etapě byl hlavní stájový dvůr dostavbou nových křídel doplněn do podoby pravidelně symetrického souboru a architektonický výraz všech objektů byl sjednocen. Druhotné stavební zásahy nedosáhly takového rozsahu, aby narušily podstatu historického objektu. Nejvýznamnější rušivé prvky druhotných stavebních zásahů byly odstraněny, úplné rehabilitaci čistě pravidelného klasicistního řešení však bránily současné objektivní provozní požadavky zejména veterinární a hygienické povahy. Odstraněním břečťanu a obnovou štukových detailů, poškozených neodbornými opravami v minulých desetiletích, byl rehabilitován střídavý architektonický výraz klasicistní architektury průčelí.

Obr.4: Porodna

SO 05 STÁJ PLEMENNÝCH HŘEBCŮ, PARC. Č. 33/1

Původně přízemní objekt, situovaný na konci řečanské kompoziční osy jako střední část symetrické severní fronty, byl vystavěn v závěrečné fázi klasicistní stavební etapy jako reprezentativní stáj, zvýrazňující svým velkorysým prostorovým a architektonickým řešením prestižní postavení plemeníků v organismu kmenového stáda. V 80. letech 19. století byla budova stáje plemenných hřebců, uzavírající střední nádvoří ze severu, zvýšena nástavbou dvou pater sýpky. Reprezentativní charakter stáje byl zvýrazněn rovněž jejím interiérem, který byl během její existence doplňován novými prvky, převážně respektujícími historický charakter objektu. Rekonstrukce spočívala zejména v nápravě vad stavebně technické povahy.

Obr.5: Stáj plemenných hřebců

SO 06 KRYTÁ JÍZDÁRNA, PARC. Č. 33/1

Objekt, vystavěný v závěrečné fázi klasicistní stavební etapy při západní straně stáje plemenných hřebců, je v severní frontě symetricky sdružený s dvoupodlažním obytným domem na její východní straně. Krytá jízďárna se nacházela v podobě shodné s dobou výstavby včetně některých prvků (dřevěná okna). Architektonickou a památkovou závadou zde byla pouze hliníková střešní krytina a do jisté míry špatný stav fasád včetně oken, stavebně technický stav objektu byl velmi špatný. Při stavební obnově byly všechny tyto závady odstraněny.

Obr.6: Krytá jízďárna

SO 07 KOČÁROVNA, PARC. Č. 33/1

Objekt novodobého původu, vystavěný v době kolem poloviny 30. let 20. století na západní straně jižní fronty na místě klasicistní pilířové stodoly s využitím jejích konstrukcí zděných pilířů a z velké části i původních stropních trámů. Kočárovna, která svým střídme konzervativním architektonickým řešením představuje neutrální novodobý doplněk, se nacházela ve stavu z doby výstavby. Součástí objektu je monumentální brána hlavního vjezdu do hlavního nádvoří, kterým na ose jižní fronty prochází kompoziční osa řečanské silnice, která se s výjimkou dílčích úprav postranních vstupů do bočních objektů nacházela v původním stavu. Stavební obnova spočívala zejména v nápravě celkově špatného stavebně technického stavu a v dílčích. Kočárovna, která dříve sloužila pouze jako sklad kočárů a povozů, bude nově využita pro prezentaci historických kočárů.

Obr.7: Kočárovna

SO 09 NÍZKÉ STÁJE, PARC. Č. 29

Dlouhý jednokřídlý přízemní objekt stájí a kůlen tvoří střední část západní fronty, která od západu uzavírá prostor hlavního nádvoří. Po obou jeho stranách jsou připojeny symetricky shodné dvoupodlažní obytné domy zaměstnanců hřebčína, celá západní fronta pochází z klasicistní stavební etapy. Druhotné stavební zásahy utilitární povahy narušovaly symetrii a pravidelnost původního řešení nejen ve vnitřní dispozici, ale i v exteriéru. Hlavním prvkem stavební obnovy stájí byla restituce původního čistého architektonického řešení, pocházejícího z doby klasicistní výstavby objektu.

SO 10 LESOVNA (HÁJOVNA), ČP. 20, PARC. Č. 138

Přízemní objekt obdélného půdorysu, který se nachází v obci mimo areál hřebčína a není součástí národní kulturní památky Kladubský hřebčín, je kulturní památkou. Roubená omítaná stavba se zděnou kuchyňskou částí byla vystavěna v barokním období jako obydlí čeledínů. Poloha v obci mimo dnešní areál hřebčína je pozůstatkem odlišné situace z doby výstavby objektu, kdy veškerá zástavba ve vsi byla tvořena stavbami hřebčína, sloužícími pro ubytování zaměstnanců. Objekt po soustředění obydlí zaměstnanců v areálu hřebčína sloužil jako hájovna, později byl využit pro zřízení bytů zaměstnanců. I přes relativně velkou míru druhotných stavebních úprav, vyvolaných zejména změnou funkce, se v objektu dochovalo značné množství původních konstrukcí, pocházejících z doby výstavby objektu. Mezi nejvíce hodnotné části stavby lze zařadit zejména barokní konstrukce klenuté (původně černé) kuchyně a roubené stěny včetně dochované původní hliněné omítky. V posledních letech před rekonstrukcí byl objekt, zchátralý následkem dlouhodobého zanedbávání údržby, bez využití. Vzhledem ke značnému stupni narušení dřevěných konstrukcí objekt musel projít náročnou památkovou obnovou. Současně byly odstraněny rušivé prvky druhotných stavebních úprav, zejména přístavby

verand a utilitárně pojaté vestavby sociálního zařízení. Očištěná dispozice bývalé hájovny bude využita pro výstavní a kulturní účely, přitom samotný barokní objekt bývalého čeledníku nedaleko klasicistního stájového areálu představuje zajímavý prvek, odkazující na starší stavební historii hřebčína i původně s ním nedílně spojené vsi. Bohužel není možné odstranit do venkovského prostředí nevhodnou, architektonicky diletantskou stavbu hasičské zbrojnice, novodobě vystavěnou na hranici pozemku v těsné blízkosti památkově chráněné bývalé hájovny.

Obr.8: Lesovna

SO 11 STÁJE FRANTIŠKOV, ČP. 1, PARC. Č. 684 (K. Ú. SELMICE)

Druhý historický stájový dvůr, vystavěný na pastvinách severně od Selmic v klasicistní stavební etapě. Velkoryse prostorově koncipovaný dvůr je vystavěn na čtvercovém půdoryse na hlavní kompoziční ose krajinného areálu, která tvoří jeho hlavní osu symetrie. Z původní koncepce rozlehlého uzavřeného čtyřkřídleho dvora se podařilo realizovat pouze tři křídla na půdoryse písmene „U“, západní zadní křídlo (na straně odlehle od Kladrub) chybí. Střed hlavního průčelí je zvýrazněn nástavbou patrové sýpky, jejímž osově situovaným průjezdem prochází hlavní kompoziční osa. Jižní polovina dvora byla po požáru v r. 1873 v celém rozsahu zaklenuta. Severní křídlo bylo po polovině 20. století utilitárním způsobem přestavěno na kravín, využívaný až do konce 80. let. V severním křídle byla porušena pravidelnost a symetrie původního klasicistního řešení jak v dispozičním členění, tak i v kompozici průčelí. Ke střední části severního křídla bylo z vnější strany dvora přistavěno krátké kolmo situované křídlo silážovny a dřevěné stropy byly nahrazeny železobetonovými prefabrikovanými. Devastaci objektu umožňovala také skutečnost, že až do 90. let nebyl památkově chráněn. Po zrušení kravína v 90. letech byla v severním křídle obnovena původní funkce koníren. Při té příležitosti byl celý dvůr rekonstruován, rušivé stavební zásahy však byly odstraněny pouze zčásti a střechy byly pokryty architektonicky a památkově nevhodnými hliníkovými šablonami. Při stavební obnově bylo restituováno symetrické a pravidelné řešení exteriérů klasicistního dvora. Druhotné vnější křídlo bylo ubouráno, vrata byla přesunuta na původní osy a druhotně zvětšená okna severního křídla byla zmenšena do formátu shodného s ostatními částmi dvora.

Střechy byly pokryty keramickou krytinou shodně s ostatními objekty historických areálů včetně obnovy detailů seníkových vikýřů a drobných větracích vikýřů (tzv. volských ok). Bohužel se z důvodů přílišné náročnosti technické i finanční nepodařilo odstranit ocelové podpory prefabrikovaných stropů, které v prostoru koníren severního křídla představují závadu památkovou i architektonickou.

Obr.9: Stáje Františkov

SO 12, SO 13 STÁJE JOSEFOV, PARC. Č. 30

Třetí a nejmenší historický stájový dvůr, který leží na pastvinách jihovýchodně od Kladruhu, je tvořený dvěma nevelkými hmotově shodnými stájemi, situovanými naproti sobě v pravidelné urbanistické kompozici, doplněné na ose symetrie situovaným obytným domkem (není předmětem stavební obnovy). Vedle severní stáje, vystavěné na místě starší provizorní stáje v klasicistní stavební etapě, byla v 50. letech 19. století vystavěna hmotově shodná jižní stáj. Severní stáj, členěná na samostatné oddíly přístupné zvenčí vlastními vraty, byla po r. 1900 přestavěna do podoby volné stáje shodné s mladším jižním objektem. Ve 2. polovině 20. století byla dispozice severní stáje změněna vestavbou sociálního zařízení. Jižní stáj se nachází v podobě shodné s dobou výstavby. Stavební obnova spočívala v odstranění následků dlouhodobě zanedbané údržby a v úpravách dispozice severní stáje tak, aby i při nutnosti zachování druhotné vestavby sociálního zařízení byla v maximální možné míře přizpůsobena historické podobě stáje jižní.

Obr.10: Stáje Josefov

SO 15 BÝVALÁ UBYTOVNA, ČP. 93, PARC. Č. 33/2

Objekt byl vystavěn na půdoryse zbořené klasicistní pilířové stodoly na východní straně jižní fronty vedle hlavní brány. Dvoupodlažní obytná budova s průčelími, provedenými v dobovém stylu venkovských bytovek, představovala v hlavním stájovém areálu podstatnou závalu památkovou i architektonickou. Objekt byl radikální přestavbou s ponecháním pouze hlavních nosných konstrukcí hmotově i architektonicky přizpůsoben symetricky orientované budově kočárovny. Nové využití objektu pro expozice strojů, historie starokladrubského koně a historických sání, které navazuje na expozici v sousední kočarovně, odpovídá jeho exponované poloze v jižní frontě kladrubského areálu.

SO 16, 17, 18 OBYTNÉ DOMY, ČP. 48, 46, 44, PARC. Č. 33/1, 30, 28

Obytný dům čp. 48 je situován na východní straně severní fronty hmotově symetricky s objektem kryté jízdárny. Vzájemně symetricky shodné obytné domy čp. 46 a 44 jsou na obou koncích západní fronty připojeny k nízké stáji. Předmětem stavební obnovy byly pouze jejich exteriéry, kde byly provedeny opravy narušených částí včetně výplní otvorů, kde byly architektonicky a památkově rušivé prvky, pocházející z novodobých utilitárně pojatých oprav, nahrazeny novými prvky, přizpůsobenými analogickým historickým vzorům v historickém areálu hřebčína.

Obr.11: Obytné domy

SO 20 ZÁMECKÝ PARK, PARC. Č. 9

Revitalizace zeleně a dílčí úpravy parteru.

SO 21 OPRACOVIŠTĚ, PARC. Č. 9

Revitalizace zanedbaného prostoru venkovní jízdnárny, využívané pro výcvik koní.

SO 22 PROSTOR NÁVSI, PARC. Č. 9

Prostor, který byl v minulých desetiletích upravován výhradně utilitárním způsobem, se nacházel ve značně zanedbaném stavu, který neodpovídal jeho poloze na území národní kulturní památky a jeho úloze hlavního nástupního prostoru pro návštěvníky areálu. Ve středu travnaté plochy, obklopené komunikacemi a parkovišti s různorodým zpevněným povrchem, se nacházela zpevněná plocha bývalého venkovního tanečního parketu, po jejíchž stranách byly zcela nevhodným způsobem druhotně osazeny barokní plastiky Piety a Sv. Donáta, přesunuté z jejich původních umístění při provádění modernizačních úprav parteru v 70. letech 20. století. Plastiky byly přemístěny do vhodných míst, co možná nejbližších jejich původnímu umístění, a parter byl upraven podle jednotného architektonického návrhu, odpovídajícího charakteru historického prostředí. Zanedbaná zeleň byla revitalizována.

Obr.12: Prostor návsi

SO 24 VODÁRENSKÁ VĚŽ, PARC. Č. 31

Objekt, vystavěný pravděpodobně podle projektu arch. Dlabače ve 20. letech 20. století, byl od doby výstavby moderního obecního vodovodu několik desítek let bez využití. Modernistická stavba industriálního charakteru s železobetonovou konstrukcí, střídavě doplněnou dekorativními prvky v dobovém stylu rondokubismu, je hodnotným novodobým doplňkem historického areálu. Nevyužitý objekt byl konvertován na rozhlednu, která prohlídkový okruh doplní o vyhlídku na celý areál včetně jeho kulturní krajiny, v polabské rovině obzvláště atraktivní. Původní objekt byl doplněn o přístupové vřetenové schodiště, přiložené k jeho jižní straně, a v horní části železobetonové vany bývalé vodní nádrže byla proražena pásová okna.

Obr.13: Rozhledna

2.0 Hlavní adresáti metodiky – kroniky projektu

2.1 Spolupracující subjekty

Projekt založí hned několik partnerských vztahů a to s těmito subjekty:

- Národní žrebčín Topolčianky, š.p.
- Střední škola chovu koní a jezdeckví Kladruby nad Labem (bývalá SOUZ Kladruby nad Labem)

Střední škola chovu koní a jezdeckví Kladruby nad Labem je partnerem projektu, přičemž meritem spolupráce bude:

- zapracování seminárního cyklu „koně-lidé-krajina“ do výukových plánů od šk. roku 2015/2016;
- zajištění dobrovolnické práce žáků SŠ pro hřebčín (rozsah bude každoročně dohodnut).

Spolupráce bude probíhat s mnoha dalšími institucemi. V současné době ale s nimi nemá SPO NHK formalizovaný vztah (memorandum, spolupráce, partnerství). Patří sem zejména Mendelova univerzita v Brně (Ústav zahradní a krajinářské architektury), která se orientuje především na studium a utváření krajinné architektury a spolupodílí se na projektu Národního programu výzkumu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR „Implementační opatření Evropské úmluvy o krajině v intenzivně zemědělsky využívaných oblastech nesoucích stopy historických krajinných úprav, pilotní studie Nové Dvory – Kačina“. Mezi dalšími subjekty je Zahrada nad Metují s.r.o. (mimo jiné též zpracovatel Management plánu), jejíž profilovou činností je architektonické projektování zahrad, včetně zajištění realizací.

Národní hřebčín Kladruby na Labem bude spolupracovat s odbornými institucemi a odborníky typu spolků a zájmových sdružení, zabývajících se historií chovu koně, škol a zemědělských učilišť, chovatelů koní, výzkumných a historických ústavů. Obdobně jako dosud, bude žadatel spolupracovat s jednotlivými odborníky z oboru a organizovat události, kde se s nimi bude moci seznámit česká odborná obec.

Mezi dalšími spolupracujícími subjekty jsou:

- Real Escuela Andaluza del Arte Ecuestre, Jerez de la Frontera (na základě podepsaného memoranda)
- Národní zemědělské muzeum (na základě podepsaného memoranda)
- Česká zemědělská univerzita v Praze (byla zahájena jednání),
- Zemský hřebčinec Písek, s.p.
- Zemský hřebčinec Tlumačov, s.p.
- Dostihové závodiště Pardubice (Dostihový spolek, a.s.)

Spolupráce těchto partnerů bude probíhat v těchto rovinách:

- odborné přednášky a semináře, např. s tématy historie starokladrubského koně, postupy šlechtitelství, požadavky koní na krajinu; (meritum spolupráce s partnerskými subjekty),
- výcvik jízdy na starokladrubských koních, výcvik jezdců spřežení,
- praktické ukázky jednotlivých stájí, kde jsou ustájeni koně dle jednotlivých fází jejich života (včetně stájí Josefov, Františkov);
- ukázka práce starokladrubských koní,
- odborná zasedání (např. Rada plemenné knihy),
- podpora badatelství, knihovní sbírka zaměřená na témata chov a šlechtění starokladrubských koní a ceremoniály využívající koně, historické zdroje o využití koně člověkem.

2.2 Vymezení subjektů či osob, kterým je Kronika určena

Kromě výše uvedených partnerských institucí, které mají vztah k národní kulturní památce NHK, existují i další subjekty (stakeholderi), kteří mají vliv na život hřebčína a pro které je také tato Kronika projektu určena.

Majitelé, nájemci a investoři národních kulturních památek

Těmto adresátům může kronika projektu pomoci s celým průběhem realizace podobných projektů. Je zapotřebí nepodcenit vlastní zahájení (přípravu) obdobného projektu. Jedná se o získání podpory pro projekt, zajištění partnerské spolupráce s obdobnými zařízeními (institucemi) a v neposlední řadě samotná administrativa celého projektu.

Představitelé samospráv, na jejichž území se národní kulturní památka nachází

Jedná se o obec Kladruby nad Labem, které může tato kronika projektu přinést inspiraci pro využití v oblasti vzdělávání a kultury. Oživení NHK povede k většímu zájmu návštěvníků také o samotnou obec a okolí, což otevírá další možnosti rozvoje bližšího a širšího okolí.

Zástupci Národního památkového ústavu

Orgány památkové péče zde mohou nalézt zajímavé informace týkající se zejména realizační fáze projektu. Nositel projektu, zhotovitel stavebních prací, ale také dodavatelé zařízení interiérů a realizace expozice museli respektovat podmínky týkající se obnovy národní kulturní památky. Pro úspěšnou realizaci projektu je nezbytná součinnost s pracovníky Národního památkového ústavu a to zejména při schvalování plánovaných a poté prováděných stavebních úpravách.

Odborná veřejnost

Jedná se o cílovou skupinu osob, která je zaměřená na programovou činnost tvořící náplň využití obnovené národní kulturní památky. Tito lidé budou mít možnost prostřednictvím stálých expozic, vzdělávacích přednášek a konferencí, krátkodobých výstav a ostatních kulturních aktivit seznámit se s historií národní kulturní památky Hřebčín Kladruby nad Labem.

Laická veřejnost, zájemci o NKP a památky UNESCO, návštěvníci hřebčína

Jedná se o osoby, které mají zájem o chov starokladrubského bělouše a nový život kladrubského hřebčína. Rekonstruovaný hřebčín, který byl náročný po všech stránkách, umožňuje prostřednictvím filmu, Kroniky a fotografií seznámit se s projektem rekonstrukce a navštívit nové expozice a kulturně – vzdělávací akce.

Školy a neziskové organizace

Školy a jejich žáci (studenti) patří mezi cílové skupiny, které budou navštěvovat hřebčín a vzdělávací akce. Rekonstruovaný hřebčín jim tak umožní seznámit se s chovem koní.

Stát

Vlastníkem Národní kulturní památky Kladrubský hřebčín je stát. Rekonstrukcí objektu tak dojde ke zhodnocení jeho majetku a zvýší se kulturně edukativní hodnota celého objektu.

Pardubický kraj

Rekonstrukcí památky dojde ke zvýšení prestiže Pardubického kraje. Spolu s pořádáním tradičních dostihů na pardubickém závodisti je hřebčín dalším místem, které zviditelňuje Pardubický kraj v oblasti chovu a sportovního využití koní.

MK ČR a MMR

Obě ministerstva byla garanty výzvy, prostřednictvím které byl projekt realizován. Výzva byla vyhlášena MK ČR v roce 2011, a probíhala zde počáteční administrace projektu, na podzim 2013 přešel projekt pod MMR. Obě instituce mají zájem na tom, aby byly využity nabyté zkušenosti z rekonstrukčních prací na NKP, které budou pak následně zapracovány do připravovaných dokumentů pro podobné výzvy.

3.0 Vznik projektového záměru

3.1 Projektový záměr – ontogeneze projektu

V posledním období 150 let procházel areál hřebčína v Kladrubech n.L. jen dílčími rekonstrukcemi, opravami či úpravami. Komplexnější oprava v novodobé historii proběhla jen v letech 1978-1979, tj. před oslavami 400letého výročí založení dvorního hřebčína. Jednalo se především o opravu vnějších fasád. Poslední rozsáhlá obnova hřebčína proběhla v letech 1829-1859, kdy po kompletní přestavbě získal hřebčín současnou klasicistní podobu. K jiné rozsáhlejší obnově nedošlo. Technický stav areálu byl před realizací projektu velmi špatný, hygienické a technické podmínky již byly nevyhovující. Tyto aspekty omezovaly ekonomizaci hřebčína a tedy udržitelnost jím nabízených odborných a kulturních služeb. Dále tímto byla limitována šíře a kvalita nabízených odborných a kulturních služeb, které zamezovaly vyšší návštěvnost a omezovaly počet oslovovaných cílových skupin. Dále byly tímto zapříčiněny četné zdravotní komplikace chovaných koní a četné technické havárie na objektech, které zatěžovaly veřejné rozpočty mimořádnými výdaji.

NHK je chovatelem téměř 1/3 z celkové populace jediného autochtonního plemene koní ČR – starokladubského koně. Jedná se o nejvzácnější genové jádro této málopočetné populace. Z těchto důvodů je nezbytné v NHK zajistit takové chovatelské podmínky, které budou minimalizovat ohrožení základního kmenového stáda, které je chováno v objektech národní kulturní památky.

Tehdejší státní podnik byl značně závislý na provozních dotacích poskytovaných MZe, tržby za vlastní výrobky a služby tvořily zhruba 1/3 příjmové stránky. Investiční prostředky podniku byly velmi omezené a byly především využívány na řešení havárií. Z těchto důvodů byly hledány jiné zdroje financování nutných oprav hřebčína. Ve vztahu k programovacímu období EU let 2007-2013 si nechal v roce 2007 NHK zpracovat Rozvojový plán, Absorpční kapacitu organizace a Plán obnovy. Byly vytipovány možnosti čerpání dotací ve vybraných oblastech podpory, jako byl Program rozvoje venkova, Operační program Životní prostředí, ROP NUTS II Severovýchod, Finanční mechanismy EHP/Norska, Integrovaný operační program, Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost, Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost. V té době bylo detekováno, že tehdejší právní forma státního podniku nemůže být příjemcem podpory ve všech oblastech podpor. Z tohoto důvodu bylo navrženo zřízení obecně prospěšné společnosti, která by mohla žádat o dotace a realizovat projekty. Bylo plánováno, aby jejími společnými zakladateli bylo ministerstvo zemědělství, ministerstvo kultury a Pardubický kraj. Její založení bylo připravováno do roku 2009, kdy se od toho záměru upustilo a začalo se s přípravou změny právní formy ze státního podniku na státní příspěvkovou organizaci, kterou se NHK stal v roce 2010. Jako největší příležitost pro NHK bylo vyhodnoceno využití Integrovaného operačního programu pro období let 2007 – 2013, prioritní osa 5: Národní podpora územního rozvoje, oblast intervence 5.1: Národní podpora využití potenciálu kulturního dědictví.

Problémy, které musel NHK vedle změny právní formy žadatele řešit, byly především v oblasti připravenosti lidských zdrojů, finančních zdrojů a projektových záměrů. NHK měl nedostatečné personální kapacity pro přípravu a koordinaci projektů, chyběl zkušený projektový tým. Když byl ustanoven, jeho složení se změnou ředitelů NHK neustále měnilo. NHK se také potýkal s nedostatkem vlastních finančních zdrojů na přípravu projektů a jejich spolufinancování případně i předfinancování. Časté střídání ministrů zemědělství mělo za následek střídavou podporu zřizovatele pro rozvojové aktivity NHK. Naopak při obhajobě projektového záměru bylo argumentováno silným potenciálem areálu NHK pro poskytování kulturních a odborných služeb, dobrým jménem a postavením v rámci ČR i mezi evropskými hřebčínami, podporou Pardubického kraje a ministerstva kultury, statutem národní kulturní památky a ambicí uvedení na seznam UNESCO. Rozsah nemovitého majetku

kladrubského hřebčína, který je téměř totožný s rozsahem původního dvorního hřebčína, skýtá velký potenciál pro veřejné služby a prezentaci tohoto jedinečného kulturního dědictví.

Novodobé milníky Národního hřebčína

- 1994 – návrat starokladrubského koně ke svému původnímu účelu, do služeb královského dvora dánské královny,
- 1995 – historický areál hřebčína v Kladrubech n.L. včetně základního kmenového stáda starokladrubských koní v barvě bílé a černé prohlášen za kulturní památku,
- 2002 – prohlášení Hřebčína v Kladrubech n.L. spolu se základním kmenovým stádem běloušů národní kulturní památkou,
- 2003 – dokončení stavebně historického průzkumu, je tak objektivně vyhodnocena architektonická, krajinářsko – urbanistická stopa areálu, východisko pro zacházení s architektonickým dědictvím areálu,
- 2007 - výnosem ministra kultury Kulturní krajina hřebčína v Kladrubech n.L. uvedena na seznam čekatelů k přidělení statutu památky světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO (indikativní seznam),
- 2010 – změna právní formy ze státního podniku na státní příspěvkovou organizaci,
- 2010 – zpracování Management plánu (aktualizován v roce 2012)

3.2 Překážky a rizika spolupráce v projektové přípravě

Projekt tohoto rozměru by nebylo možno připravit a realizovat bez široké základny spolupracujících subjektů a jednotlivců. Příprava projektu Obnovy součástí NKP Hřebčín Kladruby nad Labem představoval poměrně složitý komplex přípravných a realizačních úkonů, které bylo nutno začít realizovat již dlouhou dobu před tím, než byla podána projektová žádost.

V přípravné fázi jsou základním problémem každého žadatele o dotaci finanční prostředky, které je nutné vložit do přípravy projektu. Vzhledem k tomu, že se jednalo o rekonstrukci – znovuvvedení národní památky do života – byly finanční prostředky na projektovou přípravu zásadním problémem, neboť částka vložená do projektové přípravy činila řádově několik milionů korun, bez toho aniž by zde byla záruka jejich návratnosti. Vzhledem k tomu, že neexistoval jakýkoliv fond na přípravu projektů, objevila se tato překážka na samém začátku řešení. Spolu s finančními prostředky od zřizovatele hřebčína bylo možno přistoupit k přípravě žádosti o dotaci, která byla předložena do 3 výzvy IOP v oblasti podpory 6.5.1 Národní podpora využití potenciálu kulturního dědictví. Příprava projektových žádostí byla pro žadatele značně finančně náročná, neboť bylo nutno až do podpisu smlouvy o poskytnutí dotace všechny výdaje předfinancovat. Pro případné zájemce o vzorovou obnovu národní kulturní památky je proto podstatnou informací zajistit dostatečný a plynulý „přístup“ k finančním prostředkům, který je řádově ve výši milionů Kč. Zde se zřejmě mnozí ze zájemců zastaví, neboť bez finančně silného zázemí, sponzorského daru či státní nebo soukromé dotace nelze projekt kvalitně připravit.

Další otázkou je příprava samotné programové části. Programové aktivity, které v obnovené památce budou probíhat, musí zabezpečit jejich provoz nejen po finanční stránce, ale i po stránce programové, po stránce řízení projektu a celého hřebčína vůbec. To klade na management NHK značné nároky, neboť nedodržení zrealizovaných výstupů v době udržitelnosti projektu znamená riziko sankcí či dokonce v krajním případě vrácení celé dotace. Zároveň je potřeba dodržet zadání, která vyplývají ze zakládací listiny NHK a úkolů, které hřebčín v oblasti např. plemenitby má. Mezi rizika vytváření takového projektu patří vždy lidský faktor. Společná vize tváří v tvář realitě, personální, programové a ekonomické udržitelnosti byla v době realizace projektu podrobena zkoušce. Ta spočívala v „přetavení“ nadšení a vizí do každodenní drobné a neviditelné práce, často spojené s osobní obětí a časově náročnou přípravou projektu, která mnohdy zasahovala do rodinného života. Došlo tak k „tříbení“ motivů a postojů jednotlivých osob. Některé osoby, které stály při vzniku myšlenky obnovy hřebčína tak odešly z pracovního týmu a bylo nutné je nahradit stejně nebo více erudovanými osobnostmi, které by dokázaly připravit programovou část projektu tak, aby mohl začít fungovat.

Překážkou každé spolupráce je nedostatek komunikace. To lze částečně řešit moderními komunikačními prostředky, ale není to samozřejmé. Udržet širokou síť podporovatelů a spolupracujících subjektů je velmi náročné na kapacitu personálu a dostatečnosti sdílení vize a možnosti faktické participace na realizovaných projektech. A to je velmi komplikované. Získat partnery je prostě jednodušší než si je udržet. I proto

doporučujeme spolupráci rozšiřovat postupně a nevyvolávat široká a těžko naplnitelná očekávání v době přípravy projektu.

Dalším problémem, který se záhy objevil, byla nutnost provést výběrová řízení, aby v případě, že projektová žádost uspěje, byly přípravné práce způsobilým výdajem. Bylo nutné vytvořit kvalitní zázemí, které úspěšně vysoutěží projektovou dokumentaci a provede další přípravné práce. Žadatel byl tak v případě neuznání způsobilosti výběrového řízení postaven před fakt uhradit náklady dle smlouvy se zhotovitelem ve stanoveném termínu.

Mezi další překážky a rizika spolupráce patří i finanční, programová a personální udržitelnost projektu. Zde se jako problém jeví na jedné straně vyhovět podmínkám dotace (projekt nesmí být ziskový) a na druhé straně zabezpečit nejen finanční rovnováhu projektu ve fázi udržitelnosti. To bude znamenat zajistit nejen provoz hřebčína, ale také síť dobrovolných spolupracovníků, partnerů a příznivců projektu, kteří umožní dlouhodobou udržitelnost projektu. Zároveň je zde rizikem i udržení programové náplně tak, jak byla odsouhlasena zprostředkujícím subjektem.

4.0 Popis výchozího stavu před zahájením realizace projektu

4.1 Výchozí stav

Areál hřebčína je již od svého počátku využíván k chovu a šlechtění koní, již několik století je zde šlechtěno unikátní české plemeno starokladubského koně, jehož kmenové chovné stádo v počtu 65 klisen a 4 hřebců v barvě bílé je národní kulturní památkou. Tímto chovem, historií a přílehlou specifickou kulturní krajinou se hřebčín řadí mezi hřebčiny světového významu. Hřebčín je chráněn jako národní kulturní památka a je také na seznamu kandidátů na zápis do Seznamu světového dědictví. Technický stav budov před realizací projektu byl špatný a rozsah a kvalita poskytovaných navazujících kulturních a odborných služeb byly i díky tomu velmi omezené. Všechny prvky zařazené do obnovy jsou ve vlastnictví státu a hospodaří s nimi příjemce dotace. Až na stavební objekt SO 10 lesovna, který je pouze kulturní památkou, jsou všechny stavby národní kulturní památkou.

SO 01 Zámek, č. popisné: 1, číslo parcelní 2

Katastrální území: Kladruby nad Labem (LV 154). Rozsah prací: Komplexní obnova zámku

Stav před realizací projektu: Značně zanedbaný stav, vysoká vlhkost vnitřní i vnější, plíseň, zatékání, napadení dřevěných částí dřevomorkou a červotočem, poškození vnějších omítek. Objekt byl necitlivě přestaven na kanceláře a ubytovací prostory.

Využití před realizací projektu: ředitelství a kanceláře hřebčína, prohlídkový okruh pro návštěvníky (5 místností), některé prostory pro jejich technický stav bez využití, resp. využity jako sklady, příležitostné ubytování návštěvníků – 4 pokoje.

Budoucí využití: zachování ředitelství – 2 kanceláře + sekretariát se zázemím, zachování kanceláří – 6 kanceláří, rozšíření prohlídkového okruhu na 12 místností (odstraněno ubytování), expozice obnovy projektu, multifunkční místnost pro prezentaci vzdělávacích filmů a pořádání seminářů, studovna

SO 02 Kostel, bez č.p., číslo parcelní 1

Katastrální území: Kladruby nad Labem (LV 154), Rozsah prací: Celková obnova objektu.

Stav před zahájením rekonstrukce: vysoká vlhkost vnitřní i vnější, plíseň, zatékání, napadení dřevěných částí dřevomorkou a červotočem, poškození vnějších omítek. Využití před realizací projektu: jednou za měsíc bohoslužba

Budoucí využití: otevření veřejnosti jako součást prohlídkového okruhu, bohoslužby, varhanní koncerty, jiné kulturně společenské akce.

SO 03 Kaple, bez č.p., číslo parcelní 20, 21, 22

Katastrální území: Kladruby nad Labem (LV 154). Rozsah prací: Celková obnova objektu.

Stav před realizací projektu: V desolátním stavu.

Využití před realizací projektu: bez využití.

Budoucí využití: v objektu je umístěno pianino pro občasnou produkci, zpřístupnění objektu veřejnosti, využití k pohřebním účelům.

SO 04 Porodna s ošetřovnou, bez č.p., číslo parcelní 33/1

Katastrální území: Kladruby nad Labem (LV 154)

Stav před realizací projektu: Celkově nevyhovující stavebně technický stav (z hygienického i památkového hlediska). Vadné hromosvody a zemnění (časté a opakované odstraňování revizních závad). Scházelo odpovídající sociální zařízení.

Využití před realizací projektu: ustájení koní – značné zooveterinární problémy v chovu, prohlídkový okruh

Budoucí využití: ustájení vlastních koní;

SO 05 Stáj plemenných hřebců, bez č.p., číslo parcelní 33/1

Katastrální území: Kladruby nad Labem (LV 154)

Stav před realizací projektu: Celkově nevyhovující stavebně technický stav (z hygienického i památkového hlediska). Vadné hromosvody a zemnění (časté a opakované odstraňování revizních závad). Scházelo odpovídající sociální zařízení.

Využití před realizací projektu: ustájení koní, sklady píce, postrojů, sedel, prohlídkový okruh

Budoucí využití: nezměněno

SO 06 Krytá jízárna, bez č.p., číslo parcelní 33/1

Katastrální území: Kladruby nad Labem (LV 154)

Stav před realizací projektu: Z technického hlediska nevyhovující.

Využití před realizací projektu: výcvik koní, přehlídky koní, prohlídkový okruh

Budoucí využití: nezměněno

SO 07 Kočárovna, bez č.p., číslo parcelní 33/1

Katastrální území: Kladruby nad Labem (LV 154)

Stav před realizací projektu: Z technického hlediska nevyhovující.

Využití před realizací projektu: sklad kočárů a postrojů.

Budoucí využití: kočárovna – prezentace historických a užitných kočárů

SO 08 Hlavní stáje, bez č.p., číslo parcelní 33/1

Katastrální území: Kladruby nad Labem (LV 154)

Stav před realizací projektu: Celkově nevyhovující stavebně technický stav (z hygienického i památkového hlediska). Vadné hromosvody a zemnění (časté a opakované odstraňování revizních závad). Scházelo odpovídající sociální zařízení.

Využití před realizací projektu: ustájení koní, sklady píce, postrojů, sedel, prohlídkový okruh

Budoucí využití: nezměněno.

SO 09 Nízké stáje, bez č.p., číslo parcelní 29

Katastrální území: Kladruby nad Labem (LV 154)

Stav před realizací projektu: Celkově nevyhovující stavebně technický stav (z hygienického i památkového hlediska). Vadné hromosvody a zemnění (časté a opakované odstraňování revizních závad). Scházelo odpovídající sociální zařízení.

Využití před realizací projektu: ustájení koní, sklady píce, postrojů, sedel

Budoucí využití: nezměněno.

SO 10 Lesovna, č. popisné: 20 číslo parcelní 138

Katastrální území: Kladruby nad Labem (LV 154)

Stav před realizací projektu: Objekt byl v desolátním stavu.

Využití před realizací projektu: dříve ubytování zaměstnanců, později bez využití

Budoucí využití: expozice lesnictví, plastická mapa kulturní krajiny, živá expozice sedlářství s ukázkami sedlářské výroby, dětský koutek, simulátor jízdy se spřežením, místnost pro prezentaci vzdělávacích filmů

SO 11 Stáje Františkov č. p. 1, číslo parcelní 684

Katastrální území: Selmice (LV 128)

Stav před realizací projektu: Celkově nevyhovující stavebně technický stav (z hygienického i památkového hlediska). Vadné hromosvody a zemnění (časté a opakované odstraňování revizních závad). Scházelo odpovídající sociální zařízení.

Využití před realizací projektu: ustájení koní, sklady píce a sena

Budoucí využití: ustájení koní, sklady píce a sena, venkovní expozice kulturní krajiny

SO 12,13 Stáje Josefov, bez č.p., číslo parcelní 307

Katastrální území: Kladruby nad Labem (LV 154)

Stav před realizací projektu: Celkově nevyhovující stavebně technický stav (z hygienického i památkového hlediska). Vadné hromosvody a zemnění (časté a opakované odstraňování revizních závad). Scházelo odpovídající sociální zařízení.

Využití před realizací projektu: ustájení koní, sklady píce a sena

Budoucí využití: ustájení koní, sklady píce a sena, venkovní expozice kulturní krajiny

SO 15 Chlapecká ubytovna, č. popisné: 93, číslo parcelní 33/2

Katastrální území: Kladruby nad Labem (LV 154)

Stav před realizací projektu: Z památkového hlediska i technického hlediska nevyhovující.

Využití před realizací projektu: ubytování zaměstnanců hřebčína.

Budoucí využití: galapostrojozna, expozice starokladrubského koně, expozice sání, prezentace historických arcibiskupských postrojů a kopií císařských postrojů na maketách koní

SO 16,17,18 obytné domy, č. popisné: 48, 46, 44, číslo parcelní 33/1, 30, 28

Katastrální území: Kladruby nad Labem (LV 154)

Stav před realizací projektu: Objekt č. p. 48 je stavebně spojen s objektem Stáj plemenných hřebců (PČ 10) a tvoří jeden komplex budov. Stavebnětechnický stav byl nevyhovující. Objekty č. p. 46 a 44 jsou stavebně spojeny s objektem Stáje Čtyrák (PČ 13) a tvoří s ním jeden komplex budov. Stavebnětechnický stav byl nevyhovující.

Využití před realizací projektu: ubytování zaměstnanců hřebčína.

Budoucí využití: nezměněno.

SO 20 Anglický park u zámku, bez č.p., čísla parcelní Kladruby 9

Katastrální území: Kladruby nad Labem (LV 154)

Stav před realizací projektu: Dobrý, s potřebou drobných zásahů a úprav do zeleně.

Využití před realizací projektu: venkovní prezentace

Budoucí využití: nezměněno

SO 21: Venkovní jízdnáry (opracoviště), bez č.p., čísla parcelní Kladruby 9

Katastrální území: Kladruby nad Labem (LV 154)

Stav před realizací projektu: Zanedbaný prostor.

Využití před realizací projektu: výcvik koní

Budoucí využití: výcvik koní, ukázky ceremonií

SO 22: Úpravy prostor návsi před zámkem, bez č.p., čísla parcelní Kladruby 9

Katastrální území: Kladruby nad Labem (LV 154)

Stav před realizací projektu: Zanedbaný.

Využití před realizací projektu: primárně parkoviště. Značně nerepresentativní uvítací prostor a nástupní místo pro většinu návštěvníků areálu. Jde o bezprostřední okolí zámku v těsné blízkosti nástupního místa, jehož obnova byla potřebná.

Budoucí využití: odpočinkové a nástupní místo pro návštěvníky.

SO 24 Vodárenská věž, bez č.p., číslo parcelní 31 – stavba tech. vyb. (rozepsat)

Katastrální území: Kladruby nad Labem (LV 154)

Stav před realizací projektu: Velmi špatný, technické problémy, průsaky vody.

Využití před realizací projektu: bez využití

Budoucí využití: rozhledna - vyhlídka na areál hřebčína

Důvody pro realizaci projektu byly především velmi špatný technický stav areálu a nevyhovující hygienické a technické podmínky, které omezovaly ekonomizaci hřebčína a tedy udržitelnost jím nabízených služeb. Dále nevyhovující stavební stav hřebčína limitoval šíři a kvalitu nabízených odborných a kulturních služeb a to zamezovalo vyšší návštěvnosti. Docházelo tím také k omezení počtu cílových skupin projektu (areál navštěvovali skuteční příznivci koní, tedy veřejnost na pomezí odborné a laické). Nevyhovující stavební stav hřebčína byl také příčinou četných zdravotních komplikací chovaných koní a četných technických havárií na objektech, což zatěžovalo veřejné rozpočty mimořádnými výdaji. V celém objektu hřebčína se vyskytovaly zejména stavební poruchy staveb, týkající se omítek, střech, svislých i vodorovných konstrukcí, některé části byly napadeny dřevomorkou. Poškozená byla část střešní krytiny, ale výměny oplechování proběhly jenom v místech největšího lokálního poškození, zbytek čekal na větší opravu. Omítky byly v neutěšeném stavu již delší dobu. Vlivem povětrnosti došlo i k degeneraci dřevěných okenních rámců a docházelo k zatékání dešťové vody do objektu. Přilehlé zdivo pak bylo vlhké. Vnitřní výzdoba stropních omítek a maleb byla v havarijním stavu. Stávající inženýrské sítě vyžadovaly kompletní revizi – elektro, kanalizace, vodovod stejně tak jako poškozené a další architektonické hodnotné detaily.

4.2 Stavební vývoj památky po zapsání do státního seznamu

Po zrušení státního plemenářského podniku byl v roce 1992 obnoven Státní hřebčín Kladruby nad Labem, posléze přejmenovaný na Národní hřebčín Kladruby nad Labem. V roce 1995 byl celý areál hřebčína prohlášen kulturní památkou včetně kmenového stáda koní starokladrubské rasy. Jedinečnost historických a krajinných hodnot lokality již nebyla zpochybňována, rozsáhlejší obnovu hřebčína však brzdil nedostatek finančních prostředků, potřebných na odstranění nahromaděných následků utilitárních zásahů a zanedbané údržby. Kulturní památka Kladrubský hřebčín byla 1. 1. 2002 prohlášena národní kulturní památkou a výhledově byl stanoven záměr její nominace k zápisu do Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

Zánik selmického JZD na počátku 90. let 20. století a zrušení provozu kravína v severní polovině dvora Franzenshof umožnilo objektu navrátit jeho původní funkci koníren, přičemž byly opraveny již značně poškozené fasády celého dvora. V roce 1996 byl rekonstruován soubor bývalých císařských pokojů v patře zámku. Postupně začala být prováděna obnova střešní krytiny historických objektů, při které byla již v souladu s původním historickým stavem používána výhradně keramická pálená krytina. Zchátralý objekt bývalého císařského hostince prošel celkovou rekonstrukcí. Zanedbaná zeleň v rozsáhlém krajinném areálu začala být postupně obnovována.

Teprve masivní finanční prostředky z dotačního rozvojového programu EU umožnily v letech 2014 – 2015 provést rozsáhlou rekonstrukci historických stájových dvorů hřebčína. Při velkoryse pojaté stavební akci byly napraveny následky dlouhodobého zanedbávání údržby historických objektů, nahromaděné zejména za období tzv. socialismu. Současně byly na historických objektech odstraněny četné nevhodné novodobé zásahy utilitární povahy. Úspěšná obnova jádra historického areálu hřebčína představuje základ pro jeho další budoucí rozvoj, vedený s respektem k jeho unikátním hodnotám historickým, architektonickým i krajinným. Unikátnost této

památky spočívá zejména ve skutečnosti, že se skládá ze tří vzájemně neoddělitelných součástí, kmenového stáda starokladrubských koní, historických areálů stájových dvorů a komponované kulturní krajiny, přirozeně vzniklých kontinuálním vývojem od počátků osídlení v optimálních přírodních podmínkách. Revitalizace areálu umožní nejen plně využít potenciál hřebčína pro jeho využití v turistickém ruchu, ale výhledově dosáhnout i jeho zařazení mezi nejprestižnější památky na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

5.0 Charakteristika projektu a jeho cílů

5.1 Cíle projektu

Hřebčín Kladruby nad Labem je unikátní historická památka tvořená souborem objektů propojených s vyváženým a do nejmenšího detailu promyšleným systémem okolní kulturní krajiny. Celek je založen na více než pět set let trvajícím vztahu člověka a koní, který vedl k postupnému zdokonalování organizace, vybavenosti a infrastruktury areálu a okolní krajiny, při zachování dobových uměleckých a architektonických zásad.

Cílem projektu je:

- technicky rehabilitovat a optimalizovat využití uceleného souboru objektů a kulturní krajiny Národního hřebčína Kladruby nad Labem prostřednictvím vzorového projektu obnovy,
- značně rozšířit poskytované kulturní služby a významně zvýšit úroveň a dostupnost odborných veřejných služeb v oblasti péče o NKP Hřebčín v Kladrubech nad Labem (jeho využití a prezentaci) a zvýšit tak atraktivitu NHK a odvozeně i okolního regionu.

Předmětem projektu je:

- vzorová obnova souboru památkových objektů uvedených v Ústředním seznamu kulturních památek jako Národní kulturní památka „Hřebčín v Kladrubech nad Labem“;
- vzorové využití NKP vytvořením nových kulturně-vzdělávacích služeb.

Výstupem projektu je:

- Vzorový projekt obnovy a využití kulturní památky.

Výsledkem je vytvoření vzorové kroniky obnovy a expozice vzorové obnovy, která seznámí zájemce se zkušenostmi z realizace projektu a jeho průběhu od přípravy žádosti až po úspěšnou realizaci.

- Diskusní fórum kulturní krajiny.

Cílem bude udržení a další posílení respektované pozice NHK v chovu koní. V rámci diskusního fóra budou nabízeny diskusní platformy pro odborníky z různých organizací a profesí i z řad vědecké obce. Mimo to nabídne hřebčín nová témata: „Architektura staveb a krajiny“, „Kulturní krajina v Kladrubech nad Labem“, „Kulturní krajina v 21. století“, „Management plán“.

- Chov a spolupráce člověka a starokladrubského koně.

Realizací projektu hřebčín rozšíří nabídku kulturních a odborných služeb přímo spojených s chovem starokladrubského koně. V oblasti tohoto produktu zaujímá NHK jedinečnou pozici a jeho postavení a úloze ochrany daného plemene nemohou konkurovat ostatní hřebčiny či jezdecká střediska. Jedná se o typickou veřejnou kulturní službu zabývající se zachováním a prezentací starokladrubského koně jako významného národního kulturního pokladu. NHK vede plemennou knihu starokladrubského koně.

- Popularizace NHK.

Aktivity v době udržitelnosti představují:

- přednášky, semináře, konference, dílny, workshopy, soutěže
- odborné ukázky architektury staveb a krajiny

- výukové expozice (expozice věnovaná vztahu člověka a starokladrubského koně, expozice věnovaná kulturní krajině, expozice věnovaná vzorovému projektu a širším vazbám ochrany obdobných území, expozice věnovaná kočárům, povozům a postrojům)
- gala sedlovna
- prohlídka zámku
- prohlídka stájí
- odborná knihovna a studovna zaměřená na předměty spojené s chovem starokladrubského koně, jeho využití a kulturní krajinu
- prezentace kostela a kaple
- prezentace kulturní krajiny NHK - vyhlídková věž na historické vodárně
- jízdy v kočáře
- předvedení koně na ruce nebo pod sedlem v rámci prohlídkového okruhu pro skupiny
- vyjížďky v sedle s doprovodem
- výcvik
- ukázky ceremonií
- ukázky historického ježdění
- krátkodobé výstavy
- varhanní koncerty

V rámci projektu bylo regenerováno celkem 17 objektů, z toho 16 národních kulturních památek a 1 kulturní památka, součástí projektu je rovněž úprava dalších pěti volných prostranství nebo restaurování tří sousoší. Jedná se o komplex stájí, zámek, kostel, kapli, vodárenskou věž, kočárovnu, chlapeckou ubytovnu v Kladrubech nad L., hřebčárnu Františkov v Selmicích, stáje Josefov a lesovnu.

V době udržitelnosti je plánováno navýšení počtu návštěvníků o 2.850 ročně oproti roku 2005 (na 15.800 osob).

Vazby projektu

Realizace projektu neohroží projektové záměry ostatních subjektů ani budoucí záměry NHK. Je naopak prvním a nejdůležitějším krokem vedoucím k celkové obnově hřebčína. Projekt tvoří nové příležitosti pro místní podnikatele. Projekt je v souladu s koncepčními dokumenty dotčených území. Předmět projektu je v souladu Management plánem památkové obnovy a přípustného rozvoje areálu Národního hřebčína v Kladrubech nad Labem (Management Plán Národního hřebčína v Kladrubech nad Labem správa památkové obnovy a přípustného rozvoje NKP řešícím další správu a rozvoj přilehlého území. Projekt není v rozporu ani s Rozvojovým plánem „Evropský hřebčín Kladruhy“ a v něm navrženými aktivitami vedoucími k rozvoji areálu ve střednědobém výhledu. Projekt není v rozporu s Územním plánem Kladruhy nad Labem, ani s Územním plánem Selmice a ani s Územním plánem sídelního útvaru Kladruhy nad Labem, Labská Chrčice, Selmice.

V provozní fázi budou nabízeny čtyři produkty (výstupy programových činností):

1. Vzorový projekt obnovy a využití kulturní památky,
2. Diskusní fórum kulturní krajiny,
3. Studium spolupráce člověka a starokladrubského koně,
4. Popularizace NHK (zaměřené též na laickou veřejnost).

Realizací projektu dojde k:

- výraznému posílení kulturních služeb hřebčína;
- výraznému rozšíření nástrojů (atraktivit, služeb) pro zvýšení počtu návštěvníků památky (nove cílové skupiny) a tím i zajištění její udržitelnosti;
- zachování dvou NKP (vybraných objektů národní kulturní památky Hřebčína v Kladrubech nad Labem a části jeho krajiny a chovného stáda starokladrubských koní) a rozvoji kultury spjaté s chovem koní a souvisejícím využíváním krajiny;

- vytvoření přesahu výstupů a výsledků do roviny UNESCO;
- vytvoření modelového projektu obnovy NKP.

Projekt se dotýká dvou NKP (movité a nemovité), což nese s sebou specifika, která ale nejsou v rozporu s podmínkami programu IOP.

Vztah projektu k horizontálním tématům

Stavba a její realizace nemá větší či dlouhodobý negativní vliv na životní prostředí. V průběhu realizace projektu samozřejmě došlo k dočasnému zvýšení prašnosti a hluchnosti. Realizace projektu přispěla ke snížení ztrát zdrojů způsobených špatným technickým stavem budov a sítí. Projekt zefektivní výdaje a sníží celkovou závislost provozu na příspěvku zřizovatele. Projekt rovněž podporuje trvale udržitelné využívání krajiny. Projekt nijak nezvýhodňuje či nepotlačuje určité sociodemografické skupiny obyvatelstva. NHK nabízí pracovní příležitosti pro osoby s nejnižším ale i nejvyšším možným vzděláním. Projekt není zaměřen na zaměstnávání osob znevýhodněných skupin na trhu, např. zdravotně postižených osob. Hřebčín nicméně dlouhodobě umožňuje externím subjektům pořádání např. hypnoterapeutických aktivit (např. ROSKA). V této činnosti bude pokračovat i po realizaci projektu.

Hřebčín Kladruby nad Labem představuje unikátní souhrn nemovité národní kulturní památky, movité národní kulturní památky a živé kultury (ceremoniály, zvyklosti). Tento unikátní odkaz je nezbytné zachovat pro další generace v jeho původní podobě.

5.2 Varianty projektu

Nulovou variantou je zachování stávajícího nevyhovujícího stavu řešené národní kulturní památky, avšak tato varianta by nijak neřešila neutěšený stav celého areálu a situaci v oblasti památek národního významu a péče o ně. Zároveň by nemohlo dojít k rozšíření a zkvalitnění kulturního života regionu. Tato varianta je zároveň dlouhodobě neudržitelná z důvodu narůstajících nákladů na údržbu a běžné opravy komplexu, jejichž zanedbávání vede k pokračující devastaci a snižování hodnoty areálu. Z toho důvodu je nulová varianta vyloučena.

Při nejvyšším možném a odpovědném odhadu bylo předpokládáno, že NHK obdrží od zřizovatele maximálně 20 mil. Kč investičních prostředků ročně. Trvalo by tedy cca 15-20 let, aby se projekt ve stanoveném rozsahu realizoval. To však byl pouze syntetický propočet. PO NHK by musela postupovat metodou per partes a nejednalo by se tedy o rozvojovou činnost, ale spíše o intenzivnější napravování havarijních či „předhavarijních“ stavů. Vybrané objekty by musely vyčkat oněch 15 až 20 let, což by zejména pro dřevěné prvky byla fatální doba neboť by došlo k jejich nenávratnému poškození. Posuzovaný projekt se zaměřuje na razantní rozšíření kulturně vzdělávacích služeb areálu, což přineslo výrazné rozšíření cílových skupin návštěvníků. Nulová varianta by snížila ekonomickou udržitelnost provozu nejen díky četnějšímu výskytu havárií, ale též z hlediska nižší atraktivity nabízených služeb, které lze nabízet pouze v případě realizace projektu. Posuzovaný princip byl jednoduchý:

- Objekty ustájení mají při rekonstrukcích prioritu (zajištění bezpečnosti koní), proto při metodě per partes jim bude dána přednost a na objekty, které jsou klíčové pro nabízení kulturně vzdělávacích služeb se dostane až za mnoho let,
- Díky pozvolné obnově nebude investice „viditelná“. Nenastane tedy důležitý efekt „oživení NHK“. Negativní efekt bude umocněn neodstraněním nevyhovujících podmínek pro chov starokladrubských koní, a tedy výrazným ohrožením zachování další NKP. Je přitom nutné vzít v úvahu, že se nejedná o neživou NKP, kterou lze v nejnutnějším případě zakonzervovat. Jde o živé bytosti, které mohou bez náležité péče uhynout, a nenávratně tak může dojít ke ztrátě jedné, a velmi významné, části kulturního dědictví ČR, společně se ztrátou tradic spojených s chovem starokladrubských koní (živé kultury). Nemusí přitom dojít k uhynutí většiny koní. Pokud předčasně uhynie byt jen jeden hřebec či klisna s výbornou genetickou výbavou (každý kůň má jiný podíl původních genů), jde o nenahraditelnou ztrátu!

Co se týká organizačního zabezpečení chodu NHK, pak pro nulovou variantu platí, že v dlouhodobém hledisku přicházejí do úvahy dva scénáře:

- Zachovat chov pod správou státní příspěvkové organizace s tím, že mandatorní výdaje státu se budou neustále zvyšovat (častější havárie, častější veterinární zákroky na léčbu nemocí koní způsobených nevhodným ustájením apod.). Počet zaměstnanců by musel být udržen (+/- cca 20 %) za jakýchkoliv okolností. Režijní výdaje by neustále rostly, stejně jako specifické výdaje i již zmíněné mimořádné výdaje.
- Privatizace NHK - ta byla s ohledem na význam hřebčína nemyslitelná, přesto je nutné ji jako poslední, krizovou variantu zmínit. Dopady varianty na organizační schéma NHK nelze na přijatelné úrovni pravděpodobnosti předpovídat. S největší pravděpodobností by ale došlo k razantním tlakům na komercializaci hřebčína a ta by mohla vést (zpravidla v těchto případech vede) k nepřijatelné zátěži kulturní památky a jejímu následnému trvalému znehodnocení.

Hřebčín je mimořádnou památkou, která se svým významem vyrovná těm nejznámějším národním kulturním památkám obdobného charakteru. V současné době je vzhledem k nedostatku financí tento tolik významný objekt bez dostatečné péče a žádoucího využití. Realizací projektu a tedy rozšířením zpřístupněním a využitím v první řadě došlo ke zlepšení jeho dostupnosti za účelem zvýšení návštěvnosti, zvýšení úrovně služeb v oblasti péče o kulturní dědictví a optimálnímu využití kulturních památek národního významu. Lze tedy konstatovat, že v současnosti neexistuje žádné jiné zařízení, které by v tomto regionu realizovalo srovnatelnou nabídku kulturního a vzdělávacího zázemí.

Nerealizování projektu, tzv. nulová varianta, by znamenala:

1. Pokračující chátrání již dost fyzicky ohroženého souboru cenných staveb, narůstající statické porušení stavebních nosných konstrukcí a postupné zvětšování počtu významných technicko-stavebních závad. Tím by bezesporu NHK směřoval k nevratnému poškození památky, nerealizace revitalizace těchto staveb by vedla k postupnému dalšímu omezování (již tak značně omezeného) využití a dalšímu chátrání.
2. Stagnaci rozvoje kultury a omezení konání dalších kulturně společenských akcí. Docházelo by k jejich nepravidelnému pořádání, a tím by si návštěvníci nemohli vytvořit návyk na daný typ společenské či vzdělávací akce a termín jejího konání. Ze zkušenosti je zřejmé, že pro zvýšení zájmu je nutné vytvořit podmínky: atraktivita nabídky, pravidelnost konání, dlouhodobý roční program, vytrvat alespoň po dobu 5 let.
3. Nulový sociální a ekonomický růst, nezvýšení atraktivity prostředí regionu, nulový multiplikační efekt ekonomického rozvoje, nedošlo by ke kulturnímu a společenskému povznesení obce, nedošlo by k napojení dalších projektů v oblasti služeb a podnikání
4. Nevznikl by multiplikační efekt spočívající v aplikovatelnosti způsobu obnovy a využití objektů v jiných lokalitách ČR.

Jiné investiční varianty a varianty využívání, správy a péče o NHK byly zvažovány jen částečně a znamenaly by jen příležitostné údržbové popř. rekonstrukční práce, které by byly realizovány jen v případě nalezení finančních prostředků. Z diskuze odborníků, pověřených pracovníků zainteresovaných institucí vzešla neoptimálnější investiční varianta, která byla právě součástí projektu.

5.3 Území dopadu a specifikace území dopadu - vliv na rozvoj lokality a regionu

Celospolečenské dopady budou velmi reálně přesahovat hranice regionu a dokonce i hranice ČR. Co se týká význačnosti přeshraničního dopadu, lze jej jednoznačně dokladovat tím, že klienty NHK jsou i královské dvory. Celkovou obnovou NHK tak dojde k nezanedbatelnému zvýšení prestiže jak NHK, tak ČR, která jasně prokáže, že o svůj národní poklad pečuje a neponechává jej svému osudu. Jelikož se jedná o jediný hřebčín svého druhu v ČR a zároveň významnou nemovitou i movitou NKP, lze předpokládat, že uživatelé projektu budou pocházet z celé ČR. Kulturně-vzdělávací akce tak budou předávat svůj odkaz do celé ČR. Přímé finančně-ekonomické dopady projektu se budou přirozeně s rostoucí vzdáleností od místa realizace (Kladruhy nad Labem) snižovat.

Území dopadu bylo třeba určit vzhledem k jednotlivým aktivitám a vlivům výsledků projektu:

- Obnova národní kulturní památky – celorepublikový dopad; v oblasti cestovního ruchu je dopad i na osoby z přilehlých regionů; národní kulturní památku v menší míře navštěvují zahraniční návštěvníci i ze vzdálenějších regionů Evropy. Součástí projektu nejsou služby pro cestovní ruch, jako obnovená dominanta však má potenciál ovlivnit návštěvnost regionu,
- Programová náplň – kulturně vzdělávací aktivity – regionální a národní dopad,
- Programová náplň – kulturní, společenské (zejm. hudba, divadlo) aktivity – národní až regionální dopad,
- Provoz obnovené památky – lokální dopady, regionální dopad
- Finančně-ekonomické přínosy: Celá ČR - klesající se vzdáleností od místa realizace projektu,
- Předávání kulturně-společenského odkazu NHK: Celá ČR.
- Reprezentace ČR, její kultury i úspěchů ve šlechtitelství koní: Celá ČR včetně výrazného nadnárodního přesahu.

5.4 Soulad se strategiemi

Výsledné produkty a služby jsou v souladu s těmito strategiemi:

Státní kulturní politika České republiky 2009-2014

Projekt je v souladu se dvěma ze čtyř hlavních cílů Státní kulturní politiky, a to s Cílem 1: Ekonomická a společenská dimenze, a dále s Cílem 3: Role státu, krajů a obcí při podpoře zachování a tvorby kulturních hodnot.

Cíl 1 je mimo jiné zaměřen na využití přínosů kulturního dědictví a s nimi spojené kreativity pro zvýšení konkurenceschopnosti ostatních oborů a činností. Smyslem definovaného cíle je účelné využívání kulturních hodnot, a to včetně např. historického dědictví nebo kulturní krajiny. Spadají sem i projekty zaměřené na efektivnější využití památek a zpřístupňování kulturního dědictví.

Projekt naplňuje Cíl 1 v následujících bodech:

- rozvíjí unikátní součást kulturního dědictví (dvě NKP);
- zvyšuje konkurenceschopnost výjimečného odvětví chovu koňského plemene podléhajícího památkové ochraně skrze inovativní přidružené aktivity;
- přispívá k rozvoji a využití kulturní krajiny, která usiluje o zapsání na seznam UNESCO;
- zajišťuje nezbytnou opravu a revitalizaci nemovitého kulturního dědictví.

Nejvíce se projekt přibližuje cílům opatření 1.5. Systém využívání potenciálu nemovitých kulturních památek pro intenzivnější poskytování kulturních služeb a služeb pro cestovní ruch s vyšší přidanou hodnotou, a to především ve svých výstupech:

- Vzorový projekt obnovy a využití kulturní památky;
- Popularizace NHK (zaměřené též na laickou veřejnost).

Dále je v souladu s cílem opatření 1.2. Využití metody otevřené koordinace pro účinnější prosazení ochrany kulturních hodnot a rozvoje kulturní rozmanitosti v koncepčních materiálech krajů a obcí:

- výstupem bude vzorový projekt obnovy a využití NKP, který bude opatření podporovat ve formě „příkladu nejlepší praxe“ v kulturních oborech včetně péče o památkový fond

Cíl 3 se soustředí na poskytování přímé i nepřímé podpory uchování existujících kulturních hodnot a nakládání s nimi, stejně jako tvorbě hodnot nových. Do kategorie podpory rovněž spadá oblast využití prostředků z podpůrných fondů EU, včetně strukturálních fondů a IOP (hlavně opatření 3.8. Podpora vybraných projektů z programu IOP a součinnost s kraji při realizaci ROP).

Projekt naplňuje Cíl 3 v následujících bodech:

- přispívá k uchování a lepšímu zhodnocení jedinečné kulturní hodnoty, spočívající v celku dvou úzce propojených a v obou případech velice specifických NKP;

- vytváří nové kulturní hodnoty (produkty Diskusní fórum kulturní krajiny,
- studium spolupráce člověka a starokladrubského koně),
- je připraven jako projekt určený pro čerpání prostředků z IOP.

Evropa 2020

K dokumentem navrženým iniciativám je projekt neutrální. Na jejich implementaci není zaměřen, ale není s nimi ani v rozporu. Projekt nepřímo podpoří prioritní téma, resp. stěžejní iniciativu „Mládež v pohybu“ – posílení výkonu systémů vzdělávání a usnadnění vstupu mladých lidí na pracovní trh. Kulturně vzdělávací akce budou zaměřeny na předání zkušeností s péčí o kulturní krajinu a s chovem koní. Cílovou skupinou jsou, mimo klasickou odbornou veřejnost, u níž budou kulturně-vzdělávací akce působit jako prostředek k výměně zkušeností, i studenti SŠ a VŠ. Střední škola chovu koní a jezdeckví je partnerem projektu, přičemž meritem spolupráce bude:

- zapracování seminárního cyklu „koně-lidé-krajina“ do výukových plánů od šk. roku 2015/2016;
- zajištění dobrovolnické práce žáků SŠ pro hřebčín (rozsah bude každoročně dohodnut).

Je bezpochyby, že praktické vzdělávání výrazně zvyšuje úspěšnost mladých lidí ve vstupu na pracovní trh a výrazně obohacuje teoretickou výuku.

Zelená kniha - uvolnění potenciálu kulturních a tvůrčích odvětví

Intenzitu efektu je nutné vnímat v kontextu mnohých omezení projektu ze strany IOP (vymezení se k cestovnímu ruchu, veřejné podpoře, jiným operačním programům, atp.). Přínosem projektu bude výměna zkušeností s obnovou NKP. V Zelené knize je tato výměna zkušeností zmíněna v souvislosti s procesem tzv. peer coachingu (viz kapitola 3.2. Zelené knihy). Metoda peer coachingu však bude využívána i v souvislosti s programovou činností hřebčína, které bude poskytovat vhodnou infrastrukturu pro setkávání odborníků (krajinní architekti, šlechtitelé, atp.) a aktivně bude tato setkání organizovat. Architektura je přitom součástí tvůrčích odvětví a má silnou vazbu na kulturní a kreativní průmysl. Centrum pozitivně ovlivní Místní a regionální rozměr hospodářství. Dojde k vytvoření další atraktivity pro návštěvníky Pardubického kraje. Odvozeným efektem projektu bude podpora zážitkové ekonomiky a udržitelného cestovního ruchu, včetně motivace k vytváření pracovních míst (pohostinství) v důsledku intenzivnějšího turismu v lokalitě. Nejvýznamnější ovšem zároveň nejméně měřitelný přínos projektu tkví v jeho skutečně nadnárodním potenciálu (renomé starokladrubských koní). Obnovený NHK se stane důstojnou vizitkou české kultury (a českého státu) v zahraničí. Pozitivní vnímání kulturnosti národa přitom zvyšuje zájem zahraničních subjektů o jeho kulturu. Dopady mohou zasáhnout každé odvětví kulturního a kreativního průmyslu. Nejde přitom pouze o obecnou proklamaci, neboť zachování prestiže starokladrubských koní a její další zvyšování je bytostným zájmem PO NHK a koneckonců i vyplývá z jeho řízovací listiny (péče o genetickou rezervu).

Popis vazeb na jiné projekty a záměry

Níže uvedené projekty znázorňují nejdůležitější projektové záměry, které mají vztah k posuzovanému projektu. Projekty jsou v různé fázi rozpracovanosti a řešení.

- Rekonstrukce ubytovacích domů Rozšíření projektu IOP o návazné aktivity – ubytování NH Kladruby n.L.
- Rekonstrukce domů s řemeslnými dílnami na objekty pro výstavní expozice
- Vybudování hlavní a tréninkové jezdecké haly
- Marketingové a koordinační aktivity v cestovním ruchu
- Vybudování stezek pro cyklistiku, turistiku a hipoturistiku
- Vzdělávání zaměstnanců hřebčína
- Vytvoření vzdělávacích kurzů pro veřejnost
- Obnova krajiny v areálu Národního hřebčína Kladruby nad Labem
- Modernizace zemědělského vybavení
- Rozvoj zahraniční spolupráce

5.5 Soulad záměrů projektu s principy péče o kulturní dědictví a Stanoviska orgánu státní památkové péče

Pietní vztah společnosti ke kulturnímu dědictví a snahy o uchování jeho vybraných částí sahají hluboko do minulosti. Přes naznačenou vývojovou proměnlivost společenského vnímání hodnot památek i volby cest k jejich uchování lze nalézt určité konstantní zobecnitelné principy. Poprvé byly uceleně formulovány v mezinárodní tzv. Benátské chartě z roku 1964 doplněné pro oblast památkového urbanismu Washingtonskou chartou z roku 1978 a řadou dalších navazujících mezinárodních dokumentů.

K těmto principům patří:

- preference preventivní péče, tedy průběžné údržby památek před renovačními či dokonce rekonstrukčními intervencemi; součástí prevence je i dobrý územní plán a místo, které je v něm památkám přiznáno
- průzkum, dokumentace a objektivní všestranné poznání hodnot památky musí být východiskem jak výběru objektů k ochraně, tak způsobů péče o ně a posléze i jejich prezentace
- obnova památky musí vyváženě spojit uchování jejích hodnot s pochopením pro udržení její živé funkce jako nejlepší záruky její trvalé existence
- vědomí nezastupitelnosti originální hmotné substance památky jako zdroje její autenticity a vypovídací hodnoty a jako nositele hodnoty stárí
- památku je třeba uchovat na místě, kde byla postavena nebo pro které byla vytvořena; přemístění památky lze odůvodnit jen výjimečně, ze záchranných důvodů
- o památku je nejlépe pečovat prostředky, kterými vznikly, tedy s užitím historických technologií, postupů a materiálů, jejichž kontinuitu je třeba udržet
- chrání se nejen památka, ale i její prostředí a urbanistický či krajinný kontext; v urbanistickém měřítku jde o historický městský půdorys, poměr zastavěných a volných ploch včetně zeleně a historickou skladbu dominant
- péče o památky musí všemi prostředky obhajovat a prezentovat své cíle a aktivně komunikovat se společností

Výše uvedené platí také pro NHK. Stávající stav byl zapříčiněn zanedbáním průběžné údržby památky. Vedení hřebčína se snaží již několik let provádět kulturní akce, které mají za cíl obnovit významnou památku takovým způsobem, aby došlo k vyváženému propojení historie a současnosti. Její znovuvvedení do života je provedeno tak, aby byla uchována historická hodnota hřebčína.

Během přípravy a realizace projektu byla vydána tato Stanoviska a Rozhodnutí, která měla dopad na realizaci stavby:

A) seznam závazných stanovisek

Seznam závazných stanovisek			
Č.j.	Rok	Odesílatel	Název
34597	2007	Krajský úřad	Sochá sv. Donát
34614	2007	Krajský úřad	Hřbitovní kaple - záměr obnovy
40545	2007	Krajský úřad	Obnova - Hájenka Mošnice, Josefov, Borek, Selmice - záměr obnovy
40547	2007	Krajský úřad	Zámek a kostel - záměr obnovy
40548	2007	Krajský úřad	Josefov a Františkov - záměr obnovy
1403	2008	Krajský úřad	Obnova zámku, kostela a kaple
2250	2008	Krajský úřad	Restaurování sochy sv. Donáta
1294	2009	Krajský úřad	Etapizace stavebně udržovacích prací na zámku a kostele
4440	2009	Krajský úřad	Stavební řízení a stavební a udržovací práce na obj. zámku, kostela a kaple

38065	2011	Krajský úřad	Zámek, kostel - I. etapa údržbových a rek. prací pro obnovu NKP - DPS
42219	2011	Krajský úřad	Krytá jízdná - obnova
44516	2011	Krajský úřad	Stáje hřebců porodna, ošetřovna, obytné křídla a zpevnění okolí DPS
66240	2011	Magistrát města Pardubice	Hájovna
91435	2011	Krajský úřad	Obnova NKP - část Josefov - II. etapa
91491	2011	Krajský úřad	Obnova NKP - část Františkov - II. etapa
91514	2011	Krajský úřad	Kočárovna - projekční práce, jednostupňový projekt
91542	2011	Krajský úřad	Obnova Obnova Kladruba nad Labem - II. etapa
92902	2011	Krajský úřad	Obnova Paddock
14565	2012	Krajský úřad	Obnova - část Josefov II. etapa - DPS
15697	2012	Krajský úřad	Obnova - část Františkov II. etapa - DPS
15802	2012	Krajský úřad	Přemístění nemov. NKP - sousoší Piety
29399	2012	Krajský úřad	Obnova NKP - barevnost, stropy na zámku a krov a strop porodny VI.-VII
76324	2013	Krajský úřad	Obnova - část Josef II. etapa - revize DPS
76937	2013	Krajský úřad	Obnova Františkov, II. etapa - revize DPS
77184	2013	Krajský úřad	Obnova krytá jízdná - revize DPS
77377	2013	Krajský úřad	Obnova stáj hřebců, porodna, ošetřovna, obytné křídlo - revize DPS
77801	2013	Krajský úřad	Obnova Zámek, kostel a kaple, zpevnění okolních ploch - aktualizace DPS
78221	2013	Krajský úřad	Obnova - revize a aktualizace DPS
2011	2014	Krajský úřad	Libreto - barevného a materiálového řešení
17006	2014	Krajský úřad	ZS pam. k údržbě zeleně a objektů areálu NKP NHK-10.3.2014
52410	2014	Krajský úřad	Nezávazné stanovisko k Z3 ze dne 11.8.14
59116	2014	Krajský úřad	SO 22 Hist. vodárna_vysoká-Záv stanovisko ke změně PD R02
61841	2014	Krajský úřad	Podlahy stáje
63484	2014	Krajský úřad	Závazné stanovisko stáje SO 5,8,9,11
64723	2014	Krajský úřad	SO 05, SO 08-boxy-zastavení řízení
64986	2014	Krajský úřad	Rozhodnutí výmalby zámek
65040	2014	Krajský úřad	Závazné stanovisko Františkov

Tab.1 : Seznam závazných stanovisek I.

Seznam závazných stanovisek			
Č.j.	Rok	Odesílatel	Název
65516	2014	Krajský úřad	IOP KÚ - Rozhodnutí zámek
65716	2014	Krajský úřad	Zámek podlahy
65766	2014	Krajský úřad	Zámek statistické zajištění zdiva
66248	2014	Krajský úřad	Rozhodnutí kostel
66418	2014	Krajský úřad	Obnova stropu Krytá jízdná+Kočárovna
73753	2014	Krajský úřad	Rozhodnutí kazatelna
77202	2014	Krajský úřad	Závazné stanovisko zámek fasády
77419	2014	Krajský úřad	Závazné stanovisko fasády kostel
77552	2014	Krajský úřad	Závazné stanovisko zámek fasády
80936	2014	Krajský úřad	Oznámení zahájení správního řízení
163	2015	Krajský úřad	Závazné stanovisko obnova hřbitovní kaple

1219	2015	Krajský úřad	Výzva k odstranění nedostatků - zeleň
3241	2015	Krajský úřad	Restaurátorský záměr varhany+ varhan. skříň
4069	2015	Krajský úřad	Závazné stanovisko zámek výmalba místností
10869	2015	Krajský úřad	Ústní jednání 3.3.2015
11617	2015	Krajský úřad	Kaple, restaurování křtitelnice a kamenného....
16686	2015	Krajský úřad	Výzva k odstranění nedostatků
16573	2015	Krajský úřad	Restaurování křtitelnice
18494	2015	Krajský úřad	Rozhodnutí rest. pamětní desky
21246	2015	Krajský úřad	Seznámení se s podklady
23172	2015	Krajský úřad	Závazné stanovisko - úprava venk. zpev. ploch
8305	2015	Krajský úřad	Rozhodnutí obnova zeleně Františkov
8307	2015	Krajský úřad	Rozhodnutí část zeleně Kladruby n. L.
8303	2015	Krajský úřad	Rozhodnutí odstranění 65 ks stromů
8251	2015	Krajský úřad	Rozhodnutí odstranění 7 ks stromů
26704	2015	Krajský úřad	Závazné stanovisko - hl. stáje
26708	2015	Krajský úřad	Závazné stanovisko - nízké stáje
26080	2015	Krajský úřad	Závazné stanovisko kostel - mobiliář
25812	2015	Krajský úřad	Závazné stanovisko zámek - kachlová kamna
25962	2015	Krajský úřad	Závazné stanovisko - výmalba místností zámek
26457	2015	Krajský úřad	Závazné stanovisko vysoká vodárna
25929	2015	Krajský úřad	Závazné stanovisko stáje hřebečků
26527	2015	Krajský úřad	Závazné stanovisko porodna
33502	2015	Krajský úřad	Závazné stanovisko porodna
43056	2015	Krajský úřad	Rozhodnutí - varhany
49023	2015	Krajský úřad	závazné stanovisko - kaple
47999	2015	Krajský úřad	Odvolání proti rozhodnutí
49960	2015	Krajský úřad	Závazné stanovisko 3 vnitřní dvory
50049	2015	Krajský úřad	Výzva k doplnění žádosti - kaple
51751	2015	Krajský úřad	Závazné stanovisko historická vysoká vodárna
50877	2015	Krajský úřad	Usnesení - zpětvzetí
50877	2015	Krajský úřad	Usnesení - zpětvzetí
58931	2015	Krajský úřad	Závazné stanovisko stáj hřebců...
56770	2015	Magistrát města Pardubice	Magistrát čp. 20
KHSPA 5428/2015	2015	KHS	Závazné stanovisko ke kolaudačnímu souhlasu Josefov, Františkov

Tab.2 : Seznam závazných stanovisek II.

B) Seznam závazných posudků

Seznam závazných posudků			
Č.j.	Rok	Odesílatel	Název
č.j. SVS/2015/035357-E	2015	Závazný posudek - KVS	Rekonstrukce vnitřních nádvoří
č.j. SVS/2015/039818-E	2015	Závazný posudek - KVS	Kolaudační souhlas pro SO 11, SO 12, SO 13
č.j. SVS/2015/085596-E	2015	Závazný posudek - KVS	Kolaudační souhlas pro stavbu "Realizace projektu..."

č.j. SVS/2015/07204-E	2015	Závazný posudek - KVS	Kolaudační souhlas pro stavbu "Realizace projektu..."
č.j. SVS/2014/047395-E	2014	Závazný posudek - KVS	Posudek k projektové dokumentaci k projektu "Obnova součástí..."
č.j. SVS/2014/066461-E	2014	Závazný posudek - KVS	Posudek k změně stavby před dokončením

Tab.3: Seznam závazných posudků

Obr.14: Opracoviště

6.0 Příjemce, organizační struktura

6.1 Základní údaje o příjemci dotace

Příjemcem a vlastníkem NHK včetně všech stavebních parcel byl Národní hřebčín Kladruby nad Labem, státní příspěvková organizace, 533 14 Kladruby nad Labem

Organizační struktura

Plánovaná organizační struktura se v průběhu přípravy a realizace projektu několikrát změnila, což se negativně odráželo na průběhu realizace projektu. Pro změně organizační struktury došlo pro realizační fázi projektu k vytvoření dočasného organizačního útvaru IOP pod přímým řízením ředitele NHK. Tento útvar je zřízen do ukončení realizační fáze projektu, tedy do 30. 9. 2015. V provozní fázi bude zajištění udržitelnosti projektu v působnosti úseku pro investice, služby a správu majetku.

Organizační struktura v realizační fázi projektu

Prvním manažerem projektu zodpovědným za přípravnou fázi byl Ing. Ivan Hájek. Poté byla manažerkou projektu Ing. Simona Voňková, a to až do 30.6.2015. Po zásahu Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu u příjemce dotace došlo ke změně plánovaného realizačního týmu. V realizačním týmu byly zřízeny nové pracovní pozice a realizační tým byl rozšířen z plných pracovních úvazků na sedm. S přípravou změny a obsazení realizačního týmu pomáhala na DPP Ing. Věra Homoláčová.

Koordinátorka projektu: 1. 11. 2013 – 17.9.2015: Mgr. Lenka Dudová

Ekonomická manažerka projektu: 10. 12. 2013 do 31. 3. 2015: Ing. Karla Penkova, 16. 4. 2015 do 15. 5. 2015 Ing. Zuzana Zemanová

Projektový manažer: 10. 12. 2013 do 31. 12. 2014: Ing. Jan Přikryl, 1. 1. 2015 do 30.9.2015: Tereza Vášová

Technický manažer: 10. 12. 2013 do 7. 1. 2014 Ing. Helena Špáňová, 15. 1. 2014 do 28. 2. 2015 Ing. Jan Michl, 2. 3. 2015 do 30.9.2015 Ing. Radomír Koudelka

Technický dozor stavebníka: 15. 1. 2014 do 30.9.2015 Ing. Miloš Prokop, 29. 1. 2014 do 28. 2. 2015 Ing. René Madej

Asistentka projektu: 2. 1. 2014 do 30.9.2015 Simona Králová

Manažer programových aktivit: 5. 5. 2014 do 31. 12. 2014 Petr Sejkora, 3. 11. 2014 do 30.9.2015 Zuzana Zvěřinová

6.2 Předpoklady kvalitního fungování projektového týmu v době udržitelnosti

Veškeré činnosti, jež budou v rámci provozu vykonávány, lze rozčlenit na dvě základní skupiny, a to na činnosti provozní a správní. Níže je uvedena jejich další klasifikace dle časového hlediska i předmětu, včetně popisu, jak budou dané činnosti zajištěny. Tyto činnosti budou vykonávat zaměstnanci žadatele projektu.

Z hlediska časového jsou činnosti dále členěny na operativní a stálé. Toto časové hledisko se promítá do výkonu obou skupin činností, tedy do provozních i správních. Operativní činnosti vyžadují vysokou flexibilitu provozního týmu. Z tohoto hlediska bude jejich řešením pověřen ten člen týmu, který má rozhodovací pravomoci a kompetence delegovat dílčí činnosti na nižší články (výkonné) články týmu – tedy manažer. Stálé činnosti jsou takové, které se při výkonu správy a provozu neustále opakují či probíhají kontinuálně a jejich výkon podléhá určitému stanovenému rámci (interní postupy a směrnice). Z hlediska personálního je výkon těchto činností zajištěn prostřednictvím členů na nižších pozicích provozního týmu. Manažer a vedení je v rámci těchto činností pověřen kontrolou a dohledem.

Správní činnosti stálé:

- technická oblast (např. péče o objekty, drobné opravy, zajištění správy movitého majetku, zajištění bezpečnosti objektů, zajištění oprav, běžné denní údržby a investičních akcí, správa a zajištění bezpečnostních systémů atp.)
- odborná oblast (péče o exponáty, sbírky, odborná správa expozic, tematických výstav apod.)
- administrativní a ekonomická oblast (např. zajištění kompletní ekonomické a personální agendy, pojištění majetku, evidence movitého majetku, apod.)

Správní činnosti operativní:

- zahrnuje činnosti, jejichž výskyt je ojedinělý a nahodilý (např. sjednání servisních oprav, odstranění vzniklých závad aj.)

Provozní činnosti stálé:

- technická oblast (např. úklid a provoz budovy včetně ekonomické agendy s tím spojené – nákup energií, vody, spojové služby, odvoz odpadu atp.)
- odborná oblast (pořádání vzdělávacích a kulturních akcí pro odbornou i laickou veřejnost, tvorba nových výstavních expozic a tematických výstav, přednášková a publikační činnost, výstavy, expozice muzea, projektů, propagace apod.)
- administrativní a ekonomická oblast (např. organizace využití prostor, zajištění provozu techniky, ekonomická agenda – účetní dokumenty, pokladna aj. – personální a mzdová agenda – výplata mezd aj.)

Provozní činnosti operativní:

- zahrnuje činnosti, jejichž výskyt je ojedinělý a nahodilý (např. semináře a setkání partnerů, ekonomická agenda – objednávky, fakturace atp.)

Výkon správních a provozních činností bude zcela zajišťován přímo zaměstnanci hřebčína. Vlastními silami bude žadatel zajišťovat téměř všechny činnosti v kategorii „stálé“. U činností operativních bude často využito nákupu služeb jiných firem (tzv. outsourcing) – jedná se např. o zajištění servisních prací aj.

6.3 Zapojení partnerů

Partneři do přípravné a realizační fáze projektu nebyli partneři zapojeni. Se zapojením partnerů se počítá až v provozní fázi, kdy je potřeba zpracovat princip partnerství tak, aby bylo možné naplnit cíle projektu. Mezi partnery patří:

1. Národní žrebčín Topolčianky

- zapojení lektorů do seriálu přednášek, seminářů a kurzů na úrovni přednášejících.,
- historie a význam národních hřebčínů v ČR a SR pro národ. kulturu
- chov koní v památkově chráněných objektech – semináře
- koně: Etologie, zdraví a veterinární péče – semináře
- zdraví a psychologie jezdce – semináře
- nehody a prevence – semináře
- jezdecký kurz v režii Národního žrebčína Topolčianky – kurzy
- jezdecký den: společný předváděcí vozatajský ceremoniál v Kladruzech nad Labem
- výroba a výměna prezentací hřebčínů pro účely vzájemné popularizace

2. Národní zemědělské muzeum

- zapojení lektorů do seriálu přednášek, seminářů a kurzů na úrovni přednášejících, společně pořádané akce.
- prezentace NHK a projektu v prostorách NZM v Praze
- zemědělská technika v chovu koní – od historie po současnost – přednáška
- historie spřežení, postroje, kočáry – výstava v prostorách NZM
- zámek Kačina – ukázky jezdeckví
- zámek Kačina – literatura k chovu koní a ke kladrubskému hřebčínu – studium, rešerše, kopie, zápůjčky
- péče o muzejní sbírky – seminář, workshop
- zapůjčení vhodných souboru exponátů do NHK
- výroba a výměna prezentací pro účely vzájemné popularizace

3. Střední škola chovu koní a jezdectví Kladruhy nad Labem

- zapojení žáků a lektorů do seriálu přednášek, seminářů a kurzů na úrovni posluchačů i přednášejících,
- terminologie v chovu koní v praxi – přednáška
- výstroj koně a jezdce – seminář
- hipoterapie – kurz
- prezentace SŠCHKJ pro VIII. a IX. ročníky ZŠ - v rámci jejich exkurze do NHK
- zpřístupnění praktického výcviku koní veřejnosti v rámci prohlídkových okruhů a praxe studentů v NHK
- praktické ukázky v rámci pořádaných větších akcí NHK – účast studentů na programu – pushball, drezura, lonžování
- zapracování seminárního cyklu „Koně-lidé-krajina“ do výukových plánů od šk. roku 2016/2017

V rámci vzdělávacích programů, které má škola zavedeny ve svém výukovém programu na rok 2015/2016 se studenti budou v praktických dovednostech připravovat v NHK v následujících výukových programech:

- čištění koní – studenti budou připravováni v péči o koně, udržovat čisté prostředí stáje (stáj č. IV) Voltižní cvičení na stojícím koni – studenti se budou připravovat na starokladrubských koních z NHK a ve spolupráci s výcvikem koní NHK
- základní cviky pro voltiž – studenti se budou připravovat na starokladrubských koních z NHK a ve spolupráci s výcvikem koní NHK

- voltiž dvojic – studenti se budou připravovat na starokladrubských koních z NHK a ve spolupráci s výcvikem koní NHK
- porodní pomůcky – studenti se v praxi seznámí s použitím porodních pomůcek
- porod klisny – studenti budou přítomni porodu hříběte
- tabulky koní – studenti se naučí v praxi rozpoznávat a určovat hlavní znaky koní a hodnotit externí znaky koní
- výstroj jezdce – studenti se naučí správnému používání výstroje jezdce
- předvádění koní – studenti se v praxi naučí předvádět koně, zvládnout temperament koně, ukázat ho
- postup při zapřahání – studenti se naučí správnému postupu při zapřahání koní, včetně dodržení bezpečnostních zásad, použití chomoutových a poprsních postrojů
- pomůcky na připouštění – studenti se v praxi seznámí s použitím připouštěcích pomůcek
- měření a vážení hříbat – studenti se naučí vážit a měřit hříbata v praxi
- zapouštění klisny – studenti se seznámí s připouštěním klisen plemennými hřebci
- zkoušky základního výcviku jezdce – NHK bude spolupracovat na zkouškách studentů zapůjčením koní, při přípravě studentů při odborné i praktické přípravě
- označování koní – studenti se seznámí v praxi s označováním starokladrubských koní výžehem
- sedlárna – studenti se seznámí se sedlářskou výrobou v praxi, s postupy a získají praktické dovednosti při sedlářské výrobě
- zjištění březosti – studenti se seznámí s postupy a způsobem zjišťování březosti klisen v praxi
- zjištění říje – studenti se seznámí s postupy a způsobem zjišťování říje hřebců v praxi
- Hubert – NHK bude spolupracovat se školou na přípravě Hubertových jízd

Kromě výše uvedených v provozní fázi spolupráci dále přislíbily i další subjekty, o jejich zapojení se ještě jedná.

7.0 Popis průběhu prací v přípravné a realizační fázi

7.1 Popis průběhu prací v přípravné fázi

Intenzivní příprava projektu probíhala od počátku roku 2011. Během této doby došlo k částečnému stavebně - historickému průzkumu, který odhalil nejnutnější části komplexu hřebčína, které musely být rekonstruovány. Došlo také k inventarizaci většiny originálních prvků stavby. Tyto podklady sloužily jako vstupy pro projektovou dokumentaci k územnímu rozhodnutí a stavebnímu povolení. Byl vybrán zpracovatel žádosti a zpracována studie proveditelnosti. Projekt byl předložen do 3. výzvy (kontinuální výzva pro oblast podpory 5.1. a,b – národní podpora využití potencionálního kulturního dědictví). Během tohoto období byly realizovány tyto aktivity:

- realizace stavebně - historický průzkum
- návrh funkčního využití některých částí hřebčína
- dispoziční studie
- iniciační zpráva pro navrhovaný projekt
- částečná inventarizace originálních prvků stavby
- vyjádření odboru památkové péče k projektovému záměru
- vytvoření koncepce provozního modelu
- provedeno VŘ na projektové práce
- stavební projektová dokumentace
- získání územního rozhodnutí a stavebního povolení
- vytvoření žádosti o dotaci + povinné přílohy
- sestaven projektový tým pro přípravnou, realizační a provozní fázi

Projekt byl předložen do výzvy s pravomocným stavebním povolením týkající se areálu hřebčína. Na základě aktuálních Pokynů pro žadatele byly provedeny drobné změny v projektu (tak, aby bylo vyhovovat podmínkám dotace) a byla podána finálně uložená žádost o dotaci včetně povinných příloh.

Přehled rekonstruovaných objektů:

SO 01 Zámek - Hlavní rozsah stavebních prací: kompletní obnova

- a) opatření proti vlhkosti – případná instalace vnějších odvětrávacích kanálků,
- b) odvod dešťových vod do nové kanalizace,
- c) výměna poškozených krovů a obnova střechy,
- d) obnova stropů v I. NP,
- e) obnova podlah a stropů podesty v II. NP,
- f) obnova schodiště do II. NP a parapetů,
- g) uvedení prostoru v II. NP (pokoje) do původního stavu,
- h) rekonstrukce sociálního zařízení v II. NP,
- i) I. NP – uvedení prostoru u galerie do původního stavu,
- j) přemístění kotelny do podkroví a rekonstrukce ústředního topení – výměna technologie,
- k) I. NP – uvedení prostoru v jižním křídle do původního stavu (denní místnost a sociální zařízení),
- l) obnova oken a dveří,
- m) odbourání přístavku,
- n) výměna nebo repase podlah,
- o) provětrávané podlahy,
- p) vytvoření vnitřních a vnějších okapových chodníků,
- q) obnova vnitřní a vnější omítky, výmalby v celém objektu,
- r) uvedení místnosti před oratoří do původního stavu,
- s) obnova stávající elektroinstalace,

- t) instalace rozvodů strukturované kabeláže,
- u) Nestavební aktivity - instalace expozice obnovy NHK, vybavení studovny, nákup mobiliáře a instalace expozic na prohlídkovém okruhu

SO 02 Kostel - Hlavní rozsah stavebních prací: kompletní obnova

- a) opatření proti vlhkosti,
- b) odvod dešťových vod do nové kanalizace,
- c) výměna poškozených krovů a obnova střechy,
- d) elektro a hromosvody – kompletní obnova,
- e) obnova vnitřních omítek + výmalb po případných stavebních úpravách interiéru (oprava elektroinstalace,...),
- f) obnova všech dveří a oken jakož i rozbitých vitráží,
- g) obnova schodů k varhanám,
- h) obnova zvonice,
- i) obnova dřevěných stupínků a podlahy v přízemí,
- j) obnova vnějších a vnitřních omítek,
- k) uvedení oratoře do původního stavu
- l) restaurování vnitřního mobiliáře – lavic, kruchty, kazatelny, kroupenek, obrazů, hlavního oltáře, bočních oltářů, soch, kovových předmětů a textilií, perleťového kříže.

SO 03 Kaple - Hlavní rozsah stavebních prací: kompletní obnova

- a) opatření proti vlhkosti,
- b) snížení terénu,
- c) stavební úpravy statické stabilizace kaple,
- d) nový krov,
- e) šindelová střecha,
- f) obnova štítu,
- g) restaurování soch + výroba kopie,
- h) obnova vnitřních i vnějších omítek,
- i) obnova podlahy,
- j) restaurátorská oprava vnitřních maleb,
- k) obnova dveří,
- l) vitrážová barokní okna,
- m) obnova mříží,
- n) obnova dřevěných lavic,
- o) restaurování oltáře,
- p) restaurování křtitelnice,
- q) osazení sanktusníku,
- r) odlití nových zvonů,
- s) snížení říms,
- t) obnova barokní barevnosti fasády,
- u) obnova zákristie.

SO 4: Porodna s ošetřovnou - Hlavní rozsah stavebních prací: komplexní obnova

- a) dispoziční úpravy,
- b) výměna podlah,
- c) obnova a výměna oken,
- d) nové rozvody vody,
- e) nová vnitřní kanalizace
- f) nové elektroinstalace,
- g) nové osvětlení,
- h) sanace vnitřních omítek,
- i) rekonstrukce krovu,

- j) instalace porodních boxů,
- k) instalace technologií,
- l) obnova původního větrání,
- m) instalace kamerového systému.

SO 05 Stáj plemenných hřebců - Hlavní rozsah stavebních prací: komplexní obnova

- a) rekonstrukce podlah,
- b) rekonstrukce krovu a stropů,
- c) obnova vnitřních omítek a fasády,
- d) obnova oken,
- e) obnova dveří,
- f) nové osvětlení,
- g) nové elektroinstalace,
- h) repase boxů,
- i) nové obložení,
- j) mycí box,
- k) solárium,
- l) obnova zázemí pro zaměstnance.

SO 06 Krytá jízďárna - Hlavní rozsah stavebních prací: komplexní obnova

- a) opatření proti vlhkosti;
- b) obnova poškozených krovů;
- c) obnova podhledu,
- d) obnova střechy - výměna stávající plechové krytiny za bobrovky;
- e) obnova stropu;
- f) obnova oken
- g) obnova dveří;
- h) obnova vnějších a vnitřních omítek;
- i) obnova výmaleb;
- j) rekonstrukce elektroinstalace;
- k) rekonstrukce přívodu vody;
- l) nový jízďárenský povrch,
- m) restaurování původního osvětlení

SO 07 Kočárovna - Hlavní rozsah stavebních prací: komplexní obnova

- a) obnova střechy, krovů a půdy;
- b) odstranění příčky v přízemí (sjednocení plochy);
- c) obnova schodů, vnitřních a vnějších omítek;
- d) opatření proti vlhkosti;
- e) provedení rekonstrukce rozvodů vody a elektřiny a přemístění
- f) elektrorozvodných skříní;
- g) instalace bleskosvodné soustavy;
- h) řešení vytápění objektu
- i) obnova oken, dveří a vrat v objektu;
- j) rekonstrukce rozvodů vnitřní kanalizace a její napojení na hlavní kanalizační řad
- k) nestavební aktivity - zařízení expozic, restaurování kočárů.

SO 8: Stáje - Hlavní rozsah stavebních prací: komplexní obnova

- a) opatření proti vlhkosti,
- b) obnova krovů, střech,
- c) obnova trámových stropů,
- d) výměna nebo repase záklopů,

- e) obnova vnitřních rozvodů vody (opatření proti zamrzání),
- f) nová elektroinstalace,
- g) nové osvětlení,
- h) obnova podlah v boxech a volných stájích,
- i) obnova poškozených vnitřních a vnějších omítek,
- j) obnova vnitřních výmaleb,
- k) obnova mycích boxů včetně podlah a stěn,
- l) obnova podlah v chodbách,
- m) vnitřní kanalizace (odvod splaškových vod do nových žump),
- n) obnova oken, žlabů, dveří a vrat,
- o) obnova stávajících boxů,
- p) vybudování nových sociálních zařízení na určených místech výcviku a chovu,
- q) obnova zázemí pro zaměstnance v těchto budovách,
- r) obnova bleskosvodných soustav,
- s) obnova větracích otvorů,
- t) mycí box,
- u) solárium,
- v) obnova podlah mezi stájemi.

SO 09 Nízké stáje - Hlavní rozsah stavebních prací: komplexní obnova

- a) obnova oken, dveří, žlabů
- b) obnova stájových boxů,
- c) obnova podlah ve stájích i skladových prostorech,
- d) rekonstrukce vnitřních rozvodu vody a elektroinstalace,
- e) rekonstrukce vnitřní kanalizace,
- f) obnova zázemí pro zaměstnance,
- g) obnova vnitřních a vnějších omítek,
- h) mycí box,
- i) instalace mycího boxu.

SO 10 Lesovna - Komplexní obnova - jde o velice cennou stavbu-objekt je v desolátním stavu

- a) obnova oken, dveří, podlah, stropů, střechy a krovů;
- b) obnova elektroinstalace;
- c) obnova rozvodů vody;
- d) obnova vnitřních i vnějších omítek;
- e) obnova vnitřní kanalizace;
- f) obnova vytápění objektu;
- g) rekonstrukce dvora a příslušenství k budově;
- h) obnova narušených částí roubení.

SO 10 Lesovna - Hlavní rozsah stavebních prací: komplexní obnova

- a) obnova podlah a kanálků na splaškovou vodu;
- b) obnova krovů a střechy;
- c) obnova půdního prostoru a stropu;
- d) obnova vnitřních a vnějších omítek;
- e) obnova oken, dveří a vrat;
- f) obnova obkladů stěn i dávkovače ovsu;
- g) rekonstrukce rozvodu vody;
- h) rekonstrukce elektroinstalace;
- i) nový mycí box,
- j) nový karanténní box,
- k) repase boxů,
- l) nová technologie,

- m) rekonstrukce sociálních zařízení a zázemí pro zaměstnance;
- n) okapové chodníčky;
- o) rekonstrukce bleskosvodných soustav.

SO 12, 13 Stáje Josefov - Hlavní rozsah stavebních prací: komplexní obnova

- a) obnova vnitřních rozvodů vody;
- b) obnova elektroinstalace;
- c) obnova vnitřní a vnější kanalizace;
- d) rekonstrukce bleskosvodných soustav;
- e) obnova krovů a střech;
- f) obnova půdního prostoru;
- g) obnovu vnitřních a vnějších omítek;
- h) obnova žlabů ve volné stáji;
- i) okapové chodníčky;
- j) obnova zázemí pro zaměstnance včetně sociálního zařízení;
- k) obnova mycího boxu.

SO 15 Chlapecká ubytovna - Hlavní rozsah stavebních prací: komplexní obnova. Rekonstrukce hlavních stavebních prvků a uvedení objektu do původní historické podoby – odstranění utilitární nástavby prvního patra, obnova střechy a krovů.

- a) odstranění utilitární nástavby prvního patra;
- b) vnější symetrické uspořádání s budovou sousední kočárovny;
- c) obnova střechy a krovů;
- d) obnova oken a vstupních dveří;
- e) obnova vnějších omítek;
- f) obnova bleskosvodné soustavy;
- g) obnova komína,
- h) nové podlahy,
- i) nová sociální zařízení,
- j) nájezdová rampa pro imobilní pacienty,
- k) okapové chodníčky,
- l) řešení vytápění objektu.

SO 16,17,18 obytné domy - Předmětem obnovy byly obnova fasád u obytných domů, které jsou stavebně spojeny s dalšími objekty v areálu hřebčína rekonstruovanými v rámci projektu. V rámci nezpůsobilých výdajů projektu byla provedena rovněž repase nebo výměna vnějších oken a jejich natření na zelenou barvu.

SO 20 Anglický park u zámku - Vegetační a parkové úpravy zeleně.

SO 21: Venkovní jízďárny (opracoviště) - Hlavní rozsah stavebních prací: komplexní obnova

- a) snížení terénu;
- b) nová skladba podloží;
- c) odvodnění;
- d) nová skladba jízďárenského povrchu;
- e) ohrazení.

SO 22: Úpravy prostor návsi před zámkem - Hlavní rozsah stavebních prací: komplexní obnova

- a) odvodnění,
- b) obnova zeleně;
- c) odstranění betonového „tanečního parketu“;
- d) přemístění a zrestaurování sochy sv. Donáta;

- e) nové vydláždění povrchu dlažbou z lomového kamene,
- f) transfer sochy Piety na původní místo (jihovýchodní roh travnaté plochy);
- g) založení travnaté plochy,
- h) restaurování a instalace misijního kříže,
- i) instalace mobiliáře (laviček, odpadkových košů).

SO 24 Vodárna - Hlavní rozsah stavebních prací: komplexní obnova.

- a) obnova vnitřních a vnějších omítek a střešního pláště;
- b) oprava a zpřístupnění schodů;
- c) nová střecha,
- d) svod dešťových vod,
- e) statické zajištění,
- f) zbudování přístupu do věže, vyhlídkové plošiny.

7.2 Výběrová řízení v realizační fázi projektu

Výběrová řízení:

V realizační fázi byla uskutečněna řada výběrových řízení. Od realizace některých výběrových řízení příjemce v průběhu projektu ustoupil nebo je byl nucen opakovat.

Pořadové číslo VŘ: 001 Název: Projekční práce na II. etapu projektu Obnova součástí národní kulturní památky Hřebčín v Kladrubech nad Labem

Druh VŘ podle předmětu: Služby

Datum zahájení VŘ: 22.03.2011

Datum ukončení VŘ: 03.08.2011

Popis - předmět zakázky: Výběr dodavatele pro zajištění projektové a inženýrské činnosti pro II. etapu projektu Obnova součástí národní kulturní památky Hřebčín v Kladrubech nad Labem. Vybraný uchazeč Sdružení Helika-CODE pro zadavatele v rámci uzavřené smlouvy o dílo zajišťoval zpracování projektové dokumentace, která se bude skládat z dokumentace průzkumu, dokumentace pro stavební povolení a dokumentace pro provedení stavby, dále pak veškeré právní a jiné úkony nezbytné k vydání stavebního povolení, výkon autorského dozoru.

Druh výběrového/zadávacího řízení: Otevřené řízení (§27)

Nasmílovaná cena v Kč bez DPH: 8 650 000,00

Byl podepsán dodatek č. 1 dne 22.11.2011 upravující vícepráce v hodnotě 1.643.500,00 Kč bez DPH.

Dodatek č.	Datum podpisu	Celková suma	Dodatek upravuje:
1	22.11.2011	10 293 500,00	Vypracování architektonického libreta dle požadavků NPÚ, nové činnosti na základě požadavků NPÚ, nové činnosti v důsledku zjištění havarijních stavů některých prvků
2	13.3.2013	11 683 500,00	Úprava víceprací v hodnotě 1.390.000,00 Kč bez DPH.
3	27.8.2014	11 683 500,00	Dodatek upravuje platební podmínky původní smlouvy.

Tab.4: Dodatky k VŘ 001

Pořadové číslo VŘ: 002 Název VŘ: Realizace I. a II. etapy projektu Obnova součástí národní kulturní památky Hřebčín v Kladrubech nad Labem

Druh VŘ podle předmětu: Stavební práce

Datum zahájení VŘ: 14.10.2011

Datum ukončení VŘ: 16.04.2012

Předmětem prvního VZ pro výběr zhotovitele stavebních prací byla rekonstrukce objektů zařazených do I. a II. etapy projektu Obnova součástí národní kulturní památky Hřebčín v Kladrubech nad Labem ("Projekt").

Příjemce uzavřel smlouvu s vítězem VZ sdružením firem Chládek a Tintěra a Metrostavu a.s., nicméně MFČR v rámci svých kompetencí nesouhlasilo s průběhem zakázky, což by znamenalo, že by příjemce nemohl náklady projektu hradit z dotace. Proto musel příjemce odstoupit od již uzavřené smlouvy o dílo. Následně byla vypsána opakované VŘ, které bylo dne 31.5.2013 dotčeno zahájením trestního řízení Policie ČR ve věci realizace této veřejné zakázky. Následně vydal Zprostředkující subjekt MK ČR písemné stanovisko, ve kterém informoval příjemce, že vzhledem k zabavení veškeré dokumentace související s průběhem zakázky (včetně nabídek uchazečů apod.) nelze z jeho strany provést posouzení průběhu zakázky a tedy ani poskytnout dotační prostředky na realizaci zakázky. Proto byl příjemce nucen přistoupit dne 24.6.2013 ke zrušení tohoto zadávacího řízení a vypsání nového VŘ pod č. 005.

Druh výběrového/zadávacího řízení: Otevřené řízení (§27)

Dodavatel: Chládek a Tintěra, Pardubice a.s., Metrostav a.s.

Výběrové řízení nenaplněno.

Pořadové číslo VŘ: 003 Název VŘ: Zajištění technického dozoru investora

Druh VŘ podle předmětu: Služby

Datum zahájení VŘ: 15.10.2011

Datum ukončení VŘ: 10.01.2012

Předmětem veřejné zakázky byl výběr uchazeče pro zajištění technického dozoru investora pro I. a II. etapu projektu "Obnova součástí národní kulturní památky Hřebčín v Kladrubech nad Labem" ("Objekt"). Vybraný uchazeč měl pro zadavatele zajistit výkon technického dozoru investora při realizaci obnovy objektu odbornou technickou pomoc při přípravě a realizaci stavebních úprav, zařizovacích prací, včetně souvisejících činností po předání objektu zhotoviteli, při zajišťování příslušného povolení či jiného úkonu, na základě kterého bude možné objekt včetně zařizovacích prací užívat (kolaudační souhlas), odstranění všech vad a nedodělků zhotovitele a zpracování podkladů pro závěrečné vyhodnocení celé rekonstrukce a výstavby objektu pro zadavatele. S vybraným zhotovitelem byla uzavřena smlouva. Protože ve věci realizace VZ bylo Policií ČR zahájeno trestní stíhání, rozhodl se zadavatel odstoupit od smlouvy s firmou CETTUS a.s.

Druh výběrového/zadávacího řízení: Zjednodušené podlimitní řízení (§38)

Dodavatel: CETTUS a.s.

Nasmlovaná cena v Kč bez DPH: 3 050 000 Kč

Dodatek č.	Datum podpisu	Celková suma	Dodatek upravuje:
1	10.1.2012	3 401 500,00	Technická pomoc dodavatele při vyhlášení nového VŘ na zhotovitele stavby z důvodu zrušení výsledku předchozího VŘ

Tab.5: Dodatky k VŘ 003

Pořadové číslo VŘ: 005 Název VŘ: Realizace projektu Obnova součástí národní kulturní památky Hřebčín v Kladrubech nad Labem

Druh VŘ podle předmětu: Stavební práce

Datum zahájení VŘ: 23.09.2013

Datum ukončení VŘ (bez dodatků): 15.01.2014

Předmětem VZ byl výběr zhotovitele stavebních prací pro rekonstrukci objektů zařazených do II. etapy projektu Obnova součástí národní kulturní památky Hřebčín v Kladrubech nad Labem ("Projekt") poté, co předchozí VŘ bylo zrušeno ze strany zadavatele z důvodu zahájení trestního řízení ve věci průběhu zadávacího řízení. VŘ bylo ukončeno dne 15.1.2014 podpisem smlouvy o dílo s vybraným uchazečem (Sdružení hřebčín). Součástí tohoto VŘ bylo i využití opčního práva zadavatelem v souladu s podmínkami Zákona o veřejných zakázkách. Do opčního plnění byly zařazeny objekty, které jsou součástí projektu IOP v rámci I. etapy prací (dle zpracované projektové dokumentace), u kterých ale zadavatel v době vyhlášení této VZ nedisponoval objektivní jistotou, zda lze tyto práce zadat, aniž by přitom došlo k porušení platné legislativy (stavební zákon).

Druh výběrového/zadávacího řízení: Otevřené řízení (§27)

Dodavatel: Vítězem VZ se stalo sdružení 4 firem s názvem Sdružení Hřebčín. Sdružení tvoří firmy CGM Czech, a.s., VP Procházka, spol. s r.o., Klement, a.s. a RenoArt, spol. s r.o.

Nasmlovaná cena v Kč bez DPH: 147 925 393,00 Kč

Dodatek č.	Datum podpisu	Celková suma	Dodatek upravuje:
1	30.5.2014	147 925 393,00	Dodatek řeší číslo účtu zhotovitele
2	8.10.2014	148 495 293,20	Dodatek řeší vícepráce (ZL č. 22)
3	17.10.2014	149 285 903,20	Dodatek řeší vícepráce (ZL č. 5,16,21,29,31,36)
4	4.12.2014	150 864 648,20	Dodatek řeší ZL 33 (nezpůsobilé ve výši 59.633,- bez DPH), 43, 47, 51, 68, 100 (způsobilé); prodloužení díla do 30.6.2015 a zánik spol CGM Czech a.s. ve sdružení
5	19.12.2014	169 360 409,31	Dodatek řeší vícepráce (ZL č. 26, 30, 37, 45, 54, 54b, 55, 55b, 56, 56b, 57, 57b, 58, 58b, 63, 77, 77a, 77b a 79)
6	23.1.2015	173 306 218,31	Dodatek řeší vícepráce (ZL č. 58,13,50,66,81,87)
7	25.2.2015	172 313 624,31	Dodatek řeší vícepráce (ZL č. 1,3,7,10,12,32,41,42,44,48,49,59,85,99)
8	21.4.2015	178 329 483,76	Dodatek řeší vícepráce (ZL č. 73, 77, 77a, 90, 104, 110, 137, 142)
9	19.8.2015	180 052 933,76	Dodatek řeší vícepráce (ZL č. 4,6,20,53,70,72,74,77b,88,93,97,103,127,141,145,153,159,169,176).
10	22.9.2015	183 750 035,76	Dodatek řeší vícepráce (ZL č. 64, 64a, 64b, 64c, 64d, 64e, 64h, 64i, 78, 108, 126, 165, 173 a 184a).

Tab.6: Dodatky k VŘ 005

Celková smluvní částka bez DPH: 183 750 035,76 Kč včetně všech dodatků, celková smluvní částka včetně DPH: 222 337 543,27 Kč vč. dodatků.

Pořadové číslo VŘ: 006 Název: Realizace projektu Obnova součástí národní kulturní památky Hřebčín v Kladruzech nad Labem – realizace opčního plnění

Druh VŘ podle předmětu: Stavební práce

Datum zahájení VŘ: 20.03.2014

Datum ukončení VŘ: 30.05.2014

Předmětem VZ je tzv. opční plnění, tedy práce, jejichž zadání si zadavatel vyhradil v rámci VZ č. 005 jako opční právo. Předmětem opčního plnění jsou stavební práce, představující I. etapu prací dle zpracované PD u těchto objektů - SO 01 Zámek, SO 02 Kostel, SO 03 Hřbitovní kaple, SO 04 Porodna s ošetřovnou a volnou stájí a SO 05 Stáj plemenných hřebců. Předmět opčního plnění byl zadán v souladu s podmínkami zákona o veřejných zakázkách formou jednacího řízení bez uveřejnění. Smlouva na provedení předmětu opčního plnění byla podepsána se zhotovitelem Sdružení hřebčín dne 30.5.2014.

Druh výběrového/zadávacího řízení: Jednací řízení bez uveřejnění (§34)

Dodavatel: Sdružení hřebčín, zastoupené vedoucím účastním sdružení firmou V.P. Procházka s. r. o., Nebovidy 134, 280 02 Kolín II

Nasmlouvaná cena v Kč bez DPH: 21 493 604,00 Kč.

Dodatek č.	Datum podpisu	Celková suma	Dodatek upravuje:
1	8.10.2015	21 493 604,00	Dodatkem č. 1 prodloužen termín dokončení díla do 31.12.2014.
2	19.12.2014	21 493 604,00	Termín realizace díla do 31.8.2015
3	21.4.2015	23 240 003,55	Vícepráce (ZL č. 63,48,59,152)
4	21.8.2015	23 872 448,55	Vícepráce (ZL č. 94,128,133)
5	27.8.2015	23 872 448,55	Termín realizace díla do 25.9.2015
6	22.9.2015	28 230 815,55	Vícepráce (ZL č. 76, 77d, 175, 178)

Tab.7: Dodatky k VŘ 006

Pořadové číslo VŘ: 007 Název: Zpracování změnové projektové dokumentace SO 03

Druh VŘ podle předmětu: Služby

Datum zahájení VŘ: 23.01.2014

Datum ukončení VŘ: 06.02.2014

Předmětem VZ bylo zajistit zpracovatele změnové prováděcí projektové dokumentace na objekt SO 03 Kaple. Potřeba zpracovat změnovou PD byla vyvolána požadavky památkových orgánů (NPÚ a krajský úřad). Příslušné památkové orgány objevily doposud neznámé podklady, ze kterých vyplývá jiná podoba sanktusníku (věžičky) kaple, než bylo vyprojektováno na základě dostupných podkladů v době zpracování původní PD. Památkové orgány proto na základě objevu požadovaly upravit tvar sanktusníku, aby odpovídala co nejvíce nově objeveným dokladům.

Druh výběrového/zadávacího řízení: Jednací řízení bez uveřejnění (§34)

Dodavatel: STUDIO A.J.T PRAHA, spol. s r.o.

Nasmlovaná cena v Kč bez DPH: 391 090,00 Kč, celková smluvní částka včetně DPH: 473 219,00 Kč

Pořadové číslo VŘ: 008 Název: Autorský dohled – Studio A.J.T.

Druh VŘ podle předmětu: Služby

Datum zahájení VŘ: 8.10.2013

Datum ukončení VŘ: 06.02.2014

Po podpisu smlouvy o dílo se zhotovitelem bylo zjištěno, že smlouva na projektové práce se zpracovatelem PD části stavby Studií A.J.T. Praha neobsahovala poskytnutí služeb autorského dozoru. Zajištění těchto služeb je však povinností stavebníka dle stavebního zákona. Vzhledem k autorským právům může tyto služby poskytnout pouze zpracovatel PD. Proto byl v rámci JŘBÚ uzavřen dodatek k původní smlouvě, jehož předmětem je poskytnutí služeb autorského dozoru.

Druh výběrového/zadávacího řízení: Jednací řízení bez uveřejnění (§34)

Dodavatel: STUDIO A.J.T PRAHA, spol. s r.o.

Nasmlovaná cena v Kč bez DPH: 400 000,00 Kč, celková smluvní částka včetně DPH: 484 000,00 Kč.

Pořadové číslo VŘ: 009 Název: Autorský dohled CODE

Druh VŘ podle předmětu: Služby

Datum zahájení VŘ: 8.10.2013

Datum ukončení VŘ: 06.02.2014

Po podpisu smlouvy o dílo se zhotovitelem bylo zjištěno, že smlouva na projektové práce se zpracovatelem PD společností CODE spol. s r.o. neobsahovala poskytnutí služeb autorského dozoru. Zajištění těchto služeb je však povinností stavebníka dle stavebního zákona. Vzhledem k autorským právům může tyto služby poskytnout pouze zpracovatel PD. Proto byl v rámci JŘBÚ uzavřen dodatek k původní smlouvě, jehož předmětem je poskytnutí služeb autorského dozoru.

VŘ dle výše předpokládané hodnoty: Veřejná zakázka malého rozsahu (VZMR)

Druh výběrového/zadávacího řízení: Jednací řízení bez uveřejnění (§34)

Dodavatel: CODE s.r.o.

Nasmlovaná cena v Kč bez DPH: 125 000,00 Kč, celková smluvní částka včetně DPH: 151 250,00 Kč.

Pořadové číslo VŘ: 010 Název: Autorský dohled H.A.N.S.

Druh VŘ podle předmětu: Služby

Datum zahájení VŘ: 8.10.2013

Datum ukončení VŘ: 06.02.2014

Po podpisu smlouvy o dílo se zhotovitelem bylo zjištěno, že smlouva na projektové práce se zpracovatelem PD společností H.A.N.S. stavby, a.s. neobsahovala poskytnutí služeb autorského dozoru. Zajištění těchto služeb je však povinností stavebníka dle stavebního zákona. Vzhledem k autorským právům může tyto služby poskytnout pouze zpracovatel PD. Proto byl v rámci JŘBÚ uzavřen dodatek k původní smlouvě, jehož předmětem je poskytnutí služeb autorského dozoru.

VŘ dle výše předpokládané hodnoty: Veřejná zakázka malého rozsahu (VZMR)

Druh výběrového/zadávacího řízení: Jednací řízení bez uveřejnění (§34)

Dodavatel: H.A.N.S. stavby, a.s.

Nasmlovaná cena v Kč bez DPH: 204 000,00 Kč, celková smluvní částka včetně DPH: 246 840,00 Kč

Pořadové číslo VŘ: 014 Název: Pořízení výukového filmu Starokladrubský kůň

Druh VŘ podle předmětu: Služby

Datum zahájení VŘ: 11.6.2015

Datum ukončení VŘ: 1.7.2015

Pro účely programových aktivit v době udržitelnosti je potřeba zajistit zpracování výukového filmu, který seznámí návštěvníky s živou národní kulturní památkou, kterou je unikátní plemeno starokladrubského koně. Film "Starokladrubský kůň" bude mj. zaměřen na i historický vztah člověka a koně a na způsob využití starokladrubského koně pro potřeby člověka (kočárové spřežení, ceremonie, výcvik apod.) Vzhledem k tomu, že již v minulosti byly pořízeny určité filmové záběry, na které je nutno navázat (záběry z doby před zahájením rekonstrukce NHK ap.), předpokládá zadavatel zadání zakázky z důvodu autorských práv v rámci JŘBÚ tomuto subjektu.

VŘ dle výše předpokládané hodnoty: Veřejná zakázka malého rozsahu (VZMR)

Dodavatel: Petr Kvapil – FTV Production, Sudkov 20, 788 21 Sudkov, IČ: 48807796

Celková smluvní částka včetně DPH: 223 850,00 Kč

Pořadové číslo VŘ: 015 Název: Film: KONĚ-LIDÉ-KRAJINA

Druh VŘ podle předmětu: Služby

Datum zahájení VŘ: 31.10.2014

Datum ukončení VŘ: 12.11.2014

Pořízení výukového filmu "Starokladrubský kůň" je nezbytné pro účely programových aktivit v rámci plánovaného výstupu projektu Film "Koně, lidé, krajina" bude zaměřen na prezentaci dopadu dlouhodobého chovu starokladrubských koní na okolní krajinu (pastviny, výběhy, zdroj steliva a krmiva, lesy), péči o tuto krajinu a její rozvoj.

VŘ dle výše předpokládané hodnoty: Veřejná zakázka malého rozsahu (VZMR)

Druh výběrového/zadávacího řízení: Zakázka malého rozsahu 2. kategorie

Dodavatel: Petr Matějka

Nasmlouvaná cena v Kč bez DPH: 105 000,00 Kč. Byl podepsán dodatek č. 1 dne 29. 12. 2014 upravující termín dokončení díla do 30.6.2015. Celková smluvní částka včetně DPH: 105 000,00 Kč.

Dodatek č.	Datum podpisu	Celková suma	Dodatek upravuje:
1	29.12.2014	105 000,00	Prodloužení termínu realizace VZ do 30.6.2015.

Tab.8: Dodatky k VŘ 015

Pořadové číslo VŘ: 016 Název VŘ: Pořízení vstupenkového a rezervačního systému

Druh VŘ podle předmětu: Dodávky

Datum zahájení VŘ: 11.6.2015

Datum ukončení VŘ: 1.7.2015

Pořízení vstupenkového a rezervačního systému je nezbytné pro dokladování naplnění monitorovacího indikátoru Zvýšení počtu návštěvníků památek a kulturních zařízení.

Druh výběrového/zadávacího řízení: Zakázka malého rozsahu 2. kategorie

Dodavatel: Perfect System, s.r.o., Holubova 2517/4, 150 00 Praha 5, IČ: 26480981

Nasmlouvaná cena v Kč bez DPH: 523 600,00 Kč, celková smluvní částka včetně DPH: 633 556,00 Kč.

Pořadové číslo VŘ: 017 Název VŘ: Pořízení orientačního a informačního systému

Druh VŘ podle předmětu: Dodávky

Datum zahájení VŘ: 30.7.2015

Datum ukončení VŘ: 17.8.2015

Pořízení tohoto vybavení umožní lepší využití a dostupnost výsledků projektu pro širokou veřejnost a napomůže k naplnění monitorovacího indikátoru Zvýšení počtu návštěvníků památek a kulturních zařízení.

Druh výběrového/zadávacího řízení: Zakázka malého rozsahu 2. kategorie

Dodavatel: Promotion and Education, s. r. o., Na Fialce II 1658/13, 163 00 Praha, IČ: 27153037

Nasmlouvaná cena v Kč bez DPH: 992 000,00 Kč, celková smluvní částka včetně DPH: 1 200 320,00 Kč

Pořadové číslo VŘ: 018 Název VŘ: Dodávka vybavení učeben a sálů nábytkem

Druh VŘ podle předmětu: Dodávky

Datum zahájení VŘ: 11.06.2015

Datum ukončení VŘ: 22.06.2015

Předmětem VŘ je pořízení nábytku a dalšího souvisejícího vybavení do učeben a sálů nezbytného pro naplnění plánovaných programových aktivit.

Druh výběrového/zadávacího řízení: Zakázka malého rozsahu 2. kategorie

VŘ bylo zrušeno z důvodu, že zadavatel realizoval VZ prostřednictvím elektronického nástroje, ale obdržel i písemnou nabídku jednoho z uchazečů.

Pořadové číslo VŘ: 019 Název: Dodávka vybavení učeben a sálů nábytkem

Druh VŘ podle předmětu: Dodávky

Předmětem VŘ je pořízení nezbytného vybavení do učeben a sálů sloužících pro naplnění programových aktivit.

VŘ bylo zadavatelem zrušeno a nahrazeno přímým nákupem výpočetní a vzdělávací techniky do 200 tis.

Pořadové číslo VŘ: 020 Název: Dodávka sedel a postrojů pro realizaci ceremonií a historických jízd

Druh VŘ podle předmětu: Dodávky

Datum zahájení VŘ: 1.4.2015

Datum ukončení VŘ sedla: 30.4.2015

Datum ukončení VŘ postroje: 24.4.2015

Předmětem VŘ je zajištění výroby a dodávky replik historických sedel a postrojů pro účely naplnění programových aktivit projektu (ukázky ceremoniálních a historických jízd apod.).

Druh výběrového/zadávacího řízení:

Veřejná zakázka byla rozdělena na 2 části:

1. část: Výroba a dodávka dámských sedel. Dodavatel: Daniel Ramík, Mělnice 27, 345 25 Hostouň, IČ: 61038130
Nasmlouvaná cena v Kč bez DPH: 395 600,00 Kč. Předpokládaná hodnota v Kč bez DPH: 396 000,00 Kč. Celková smluvní částka včetně DPH: 478 676,00 Kč.

2. část: Výroba a dodávka kopií císařských historických postrojů. Dodavatel: Lubomír Jelínek Sedlářství, Jesenická 527, 788 33 Hanušovice, IČ: 65172097
Nasmlouvaná cena v Kč bez DPH: 1 200 000,00 Kč. Předpokládaná hodnota v Kč bez DPH: 1 584 000,00 Kč. Celková smluvní částka včetně DPH: 1 452 000,00 Kč.

Pořadové číslo VŘ: 021 Název VŘ: Dodávka kostýmů pro realizaci ceremonií a historických jízd

Druh VŘ podle předmětu: Dodávky

Datum zahájení VŘ: 30.3.2015

Datum ukončení VŘ: 6.5.2015

Předmětem VŘ je výroba a dodávka historických kostýmů (císaře Josefa I. a císařovny Alžběty) a uniforem vozatů a štolbů pro realizaci ceremonií a historických jízd v rámci programových aktivit projektu.

Druh výběrového/zadávacího řízení: Zakázka malého rozsahu 2. kategorie

Dodavatel: Kateřina Chmelová Bejčková, Volduchy 27, 338 22 Volduchy, IČ: 69440212

Nasmlouvaná cena v Kč bez DPH: 710 550,00 Kč, celková smluvní částka včetně DPH: 710 550,00 Kč

Pořadové číslo VŘ: 022 Název VŘ: Restaurování varhan v kostele

Druh VŘ podle předmětu: Služby

Datum zahájení VŘ: 3.9.2014

Datum ukončení VŘ: 7.10.2014

Předmětem VŘ je restaurování historických varhan v kostele pro naplnění plánovaného výstupu projektu, kterým jsou varhanní koncerty v těchto prostorách v rámci prezentace obnovených objektů odborné i laické veřejnosti.

Druh výběrového/zadávacího řízení: Zakázka malého rozsahu 2. kategorie

Dodavatel: ORGANA s.r.o.

Nasmlovaná cena v Kč bez DPH: 1 150 000,00 Kč.

Dodatek č.	Datum podpisu	Celková suma	Dodatek upravuje:
1	18.12.2014	1 375 000,00	Dodatek řeší harmonogram a navýšení ceny díla.
2	27.3.2015	1 375 000,00	Dodatek řeší harmonogram a ukončení díla.

Tab.9: Dodatky k VŘ 022

Pořadové číslo VŘ: 023 Název VŘ: Restaurování historických kamen v kostele a kapli

Druh VŘ podle předmětu: Služby

Datum zahájení VŘ: 08.09.2014

Datum ukončení VŘ: 17.10.2014

Předmětem VŘ je zajištění restaurování historických kamen v kostele a kapli odbornou restaurátorskou firmou pro účely prezentace objektů kostela a kaple odborné i laické veřejnosti.

Druh výběrového/zadávacího řízení: Zakázka malého rozsahu 2. kategorie

Dodavatel: RenoArt s.r.o.

Nasmlovaná cena v Kč bez DPH: 436 500,00 Kč. Celková smluvní částka včetně DPH: 528 165,00 Kč.

Dodatek č.	Datum podpisu	Celková suma	Dodatek upravuje:
1	14.11.2014	436 500,00	Předmětem dodatku je změna termínu dokončení a předání díla z důvodu nutnosti přerušení provádění stavebních prací na objektech v celém areálu do doby vydání závazného stanoviska orgánů památkové péče (31.3.2015).

Tab.10: Dodatky k VŘ 023

Pořadové číslo VŘ: 024 Název VŘ: Restaurování a oprava historických kočárů

Druh VŘ podle předmětu: Služby

Datum zahájení VŘ: 06.03.2015

Datum ukončení VŘ: 19.03.2015

Předmětem VŘ je zajištění restaurování a opravy 9 ks historických kočárů, z nichž je 6 prohlášeno kulturní památkou, odborně způsobilou firmou. Zrestaurované kočáry budou v době udržitelnosti sloužit pro naplánované programové výstupy (ukázky jízd kočárů, jízdy kočárů se spřežením atd.).

Druh výběrového/zadávacího řízení: Zakázka malého rozsahu 2. kategorie

Výběrové řízení bylo zrušeno z důvodu, že zadavatel neobdržel žádnou nabídku a bylo realizováno nové výběrové řízení.

Pořadové číslo VŘ: 025 Název VŘ: Restaurování historických sedel a postrojů

Druh VŘ podle předmětu: Služby

Datum zahájení VŘ: 07.05.2015

Datum ukončení VŘ: 19.05.2015

Předmětem VŘ bylo zrestaurování historických sedel a postrojů, které jsou ve špatném stavu, odborně způsobilou firmou za účelem naplnění deklarovaných programových aktivit.

Druh výběrového/zadávacího řízení: Zakázka malého rozsahu 2. kategorie

Výběrové řízení bylo zrušeno z důvodu, že zadavatel neobdržel žádnou nabídku a údržbu předmětů provedl zadavatel svými vlastními silami.

Pořadové číslo VŘ: 026 Název VŘ: Gamifikace

Druh VŘ podle předmětu: Služby

Datum zahájení VŘ: 10.9.2014

Datum ukončení VŘ: 9.10.2014

Předmětem VŘ je zajištění realizace gamifikace v rámci plánovaných programových aktivit. Gamifikace je začlenění herních prvků do neherního prostředí (zde se bude jednat o expozice a jiné programové aktivity), kde se prostřednictvím moderních technologií použijí herní prvky pro zvýšení prezentovaných expozic a exponátů pro návštěvníky areálu.

Druh výběrového/zadávacího řízení: Zakázka malého rozsahu 2. kategorie

Dodavatel: Asistenční centrum, a.s.

Nasmlouvaná cena v Kč bez DPH: 1 800 000,00 Kč, celková smluvní částka včetně DPH: 2 178 000,00 Kč

Byl podepsán dodatek č. 1 dne 29.12.2014 změnil splatnosti částky plnění. Zbývající částka ve výši 10% ceny díla byla uhrazena až sepsáním předávacího protokolu podepsané oběma smluvními stranami.

Dodatek č.	Datum podpisu	Celková suma Kč bez DPH	Dodatek upravuje:
1	29.12.2014	1 800 000,00	Změna splatnosti částky plnění. Zbývající částka ve výši 10% ceny díla bude splatná až sepsáním předávacího protokolu podepsané oběma smluvními stranami.

Tab.11: Dodatky k VŘ 026

Pořadové číslo VŘ: 027 Název VŘ: Simulátor jízdy se spřežením

Druh VŘ podle předmětu: Dodávky

Datum zahájení VŘ: 10.9.2014

Datum ukončení VŘ: 8.10.2014

Předmětem plnění veřejné zakázky je vytvoření simulace dvou jízd se čtyřspřežím kladrubsou krajinou.

Druh výběrového/zadávacího řízení: Zakázka malého rozsahu 2. kategorie

Dodavatel: Quanti s.r.o.

Nasmlouvaná cena v Kč bez DPH: 850 000,00 Kč, celková smluvní částka včetně DPH: 1 028 500,00 Kč.

Pořadové číslo VŘ: 028 Název VŘ: Kronika projektu

Druh VŘ podle předmětu: Dodávky

Předmětem veřejné zakázky je tisk a grafická úprava kroniky projektu, která je povinným výstupem projektu.

VŘ bylo zadavatelem zrušeno a nahrazeno přímým nákupem do 200 tis.

Pořadové číslo VŘ: 029 Název VŘ: Pořízení panelů, vitrín a stojanů pro expozice

Druh VŘ podle předmětu: Dodávky

Datum zahájení VŘ: 30.7.2015

Datum ukončení VŘ: 4.9.2015

VŘ se týká pořízení panelů, vitrín a stojanů pro expozice.

Druh výběrového/zadávacího řízení: Zakázka malého rozsahu 2. kategorie

Dodavatel: Activity promotion s. r. o.

Nasmlouvaná cena v Kč bez DPH: 544 890,00 Kč, celková smluvní částka včetně DPH: 659 316,90 Kč.

Pořadové číslo VŘ: 030 Název VŘ: Pořízení maket Starokladrbských koní

Druh VŘ podle předmětu: Dodávky

Datum zahájení VŘ: 09.04.2015

Datum ukončení VŘ: 04.05.2015

Jedná se o pořízení maket šestispřeží černých starokladrubských koní pro prezentaci historických arcibiskupských postrojů a maket osmispřeží bílých starokladrubských koní pro prezentaci kopií císařských postrojů.

Druh výběrového/zadávacího řízení: Zakázka malého rozsahu 2. kategorie

Dodavatel: Antonín Pešek

Nasmlouvaná cena v Kč bez DPH: 1 940 000,00 Kč, celková smluvní částka včetně DPH: 2 347 400,00 Kč.

Pořadové číslo VŘ: 031 Název VŘ: Realizace expozice starokladrubských koní

Druh VŘ podle předmětu: Dodávky

Datum zahájení VŘ: 31.7.2015

Datum ukončení VŘ: 20.8.2015

Jedná se o realizaci expozice starokladrubských koní, včetně dodávky vitrín, dibondových desek s popisy a instalace předmětů.

Druh výběrového/zadávacího řízení: Zakázka malého rozsahu 2. kategorie

Dodavatel: Art Consultancy, s. r. o.

Nasmlouvaná cena v Kč bez DPH: 595 500,00 Kč, celková smluvní částka včetně DPH: 720 555,00 Kč

Pořadové číslo VŘ: 033 Název VŘ: Restaurování varhan v kapli

Druh VŘ podle předmětu: Služby

Datum zahájení VŘ: 07.05.2015

Datum ukončení VŘ: 01.06.2015

Jedná se o restaurování varhan v kapli pro pořádání příležitostných varhanních koncertů v kapli.

Druh výběrového/zadávacího řízení: Zakázka malého rozsahu 2. kategorie

Dodavatel: Valenta Rudolf, Mgr.

Nasmlouvaná cena v Kč bez DPH: 485 000,00 Kč, celková smluvní částka včetně DPH: 586 850,00 Kč

Dodatek č.	Datum podpisu	Celková suma Kč bez DPH	Dodatek upravuje:
1	28.8.2015	485 000,00	Dodatek řeší změnu data dokončení díla.

Tab.12: Dodatky k VŘ 033

Pořadové číslo VŘ: 035 Název VŘ: Restaurování a oprava historických kočárů

Druh VŘ podle předmětu: Služby

Datum zahájení VŘ: 7.5.2015

Datum ukončení VŘ: 27.5.2015

Předmětem VŘ je zajištění restaurování a opravy 9 ks historických kočárů, z nichž je 6 prohlášeno kulturní památkou, odborně způsobilou firmou. Zrestaurované kočáry budou v době udržitelnosti sloužit pro naplánované programové výstupy (ukázky jízd kočárů, jízdy kočárů se spřežením atd.).

Druh výběrového/zadávacího řízení: Zakázka malého rozsahu 2. kategorie

Dodavatel: Ing. Ivo Exnar

Nasmlouvaná cena v Kč bez DPH: 1 553 000,00 Kč, celková smluvní částka včetně DPH: 1.879.130,00 Kč

Pořadové číslo VŘ: 036

Název VŘ: Zpracování změnové projektové dokumentace objektu SO 03_Z4

Druh VŘ podle předmětu: Služby

Datum zahájení VŘ: 31.3.2015

Datum ukončení VŘ: 17.4.2015

Předmětem je zpracování změnové projektové dokumentace objektu SO 03 (kaple)_Z4

Druh výběrového/zadávacího řízení: Jednací řízení bez uveřejnění (§34)

Dodavatel: STUDIO A.J.T PRAHA, spol. s r.o.

Nasmlouvaná cena v Kč bez DPH: 570 925,00 Kč, celková smluvní částka včetně DPH: 690 819,00 Kč

Pořadové číslo VŘ: 037 Dodávka vybavení učeben a sálů – opakované vyhlášení

Druh VŘ podle předmětu: Dodávka

Datum zahájení VŘ: 22.06.2015

Datum ukončení VŘ: 15.07.2015

Opakované VŘ na Dodávku vybavení sálů a učeben (VŘ 18 bylo zrušeno).

Druh výběrového/zadávacího řízení: Zakázka malého rozsahu 2. kategorie

Dodavatel: READY INTERIER s.r.o.

Nasmlouvaná cena v Kč bez DPH: 370 297,00 Kč, celková smluvní částka včetně DPH: 448 060,58 Kč

7.3 Popis přípravy a realizace programových částí

Rok 2016 bude prvním rokem udržitelnosti projektu. Programové aktivity se budou postupně rozebíhat s tím, že na konci prvního roku udržitelnosti budou jednotlivé aktivity odzkoušeny a dojde k naplnění indikátoru 41.04.11 Zvýšení počtu návštěvníků památek a kulturních zařízení na plánovanou hodnotu 122% oproti stavu před rekonstrukcí hřebčína. Programové aktivity v době udržitelnosti budou zaměřeny na následující oblasti:

A) Stálé programové aktivity

- prohlídkový okruh zámek a kostelem
- prohlídkový okruh stáji
- prohlídkový okruh postrojovnou a kočárovnou
- expozice lesnictví
- venkovní expozice kulturní krajiny
- expozice chovu a využití starokladrubského koně
- simulátor jízdy se spřežením
- gamifikace – naučně vzdělávací hra vázaná na předchozí programové aktivity
- film Krajina vznešených koní
- film Starokladrubský kůň
- film Obnova NHK
- expozice obnovy NHK
- další aktivity (semináře, přednášky, kurzy, výstavy, soutěže, workshopy a konference, koncerty)

B) Diskusní fórum kulturní krajiny představují následující stálé expozice:

Venkovní expozice kulturní krajiny

Tato expozice doplňuje již existující stezku s informačními panely o přírodním prostředí areálu NHK. Nové informační panely u stájí Františkov a Josefov, u vodárny, u lesovny, v parku a u infocentra naváží na tyto informace a návštěvníky seznámí především s architektonickými prvky jako nedílnou součástí kulturní krajiny.

Simulátor jízdy se spřežením kulturní krajinou

V rámci simulované projížďky kladrubským areálem si návštěvníci vyzkouší jízdu reálnou krajinou buď z pozice kočího, nebo z pozice cestujících. První ze dvou projížďek zavede návštěvníky do krajiny areálu NHK, tvořené loukami, pastvinami, lesy, vodotečemi, vodními plochami a historickými stavbami. Během této projížďky získají informace o historii hřebčína, historii starokladrubského koně, typických znacích starokladrubských koní a poznají koně v zápřeží, kteří je na jejich vyjížděcě povezu. Cesta jede po silnici směrem od Koles do obce Kladruby nad Labem. Wolfovou alejí, ve které rostou bílé duby, vjede čtyřspřeží do anglického parku Mošnice.

Park byl založen v roce 1875 na pozůstatcích lužních lesů. Při projíždce anglickým parkem projede spřežení na levé straně kolem toku Labe a na pravé straně kolem slepého ramene Labe a poté vjede k objektu Bažantnice a kolem hájovny z Mošnice. Projede kolem lovecké chaty a přes alej Podsklepy doveze návštěvníky zpět do Kladru nad Labem a řečenskou alejí až k branám hřebčína.

Film „Krajina vznešených koní“

Film krajina vznešených koní provede návštěvníky kladrubským areálem v době před rekonstrukcí i po ní. V kulturní krajině NHK je vše dlouhodobě uzpůsobeno potřebám chovu koní a jejich výcviku. V tomto prostředí vyniká krása starokladrubských koní stejně tak jako krása okolní kulturní krajiny.

Vodárenská věž – rozhledna

Z objektu bývalé vodárenské věže byla v rámci projektu vybudována rozhledna. Z této rozhledny mohou návštěvníci vidět obec Kladruby, architekturu a kompozici staveb hlavního areálu NHK, uvidí nové zrekonstruovanou kapli a pastviny. Pokud budou mít štěstí, uvidí vyhánění koní ze stájí na pastviny nebo zpět.

Expozice lesnictví v lesovně - obsah

V lesovně se bude nacházet sedlárna, expozice myslivosti a lesnictví NHK, expozice lesního, simulátor jízdy se čtyřspřežím, dětský koutek, promítací sál. Lesovna bude samostatnou expozicí a současně samostatným návštěvníckým okruhem. Expozice budou koncipovány jako muzejní vzdělávací expozice.

Sedlárna

Sedlárna bude sloužit jako náhledová expozice s ukázkami sedlářského řemesla, kdy návštěvníci uvidí sedláře přímo při práci. Místnost bude vybavena jak stávajícím vybavením NHK. Expozice sedlářství bude živou expozicí, která seznámí návštěvníky se starobylym řemeslem, které se zabývá výrobou sedel a dalších kožených výrobků jako jsou chomouty, postroje, biče, brašny, opasky, řemínky, pouzdra (na nože, sekery, pistole, doklady, mobilní telefony apod.) nebo jiné předměty běžné potřeby. Ve vybraných dnech v roce si budou návštěvníci moci vyzkoušet sedlářskou výrobu. Pro školy budou připraveny tematické návštěvy NHK zaměřené na předvedení sedlářské výroby.

Expozice lesnictví a myslivosti NHK

Tato expozice bude věnována lesnictví a myslivosti v NHK. V expozici budou mapy areálu NHK, lesní mapy a informace spojené s lesnictvím v NHK a řemesly spojenými s chovem koní.

Expozice lesního

Tato expozice bude věnována poslednímu císařskému lesnímu. Lesní úřednictví hřebčína podléhalo po roce 1918 dohledu Ředitelství státních lesů v Brandýse nad Labem. Mezi povinnosti lesního úředníka patřili starosti o produktivitu lesního hospodářství, zkulturnění a mycení krajiny, nová výsadba na vymýcených plochách, dozor nad lesním personálem a ochrana zvěře. Prodej dřeva byl vždy prováděn přes pokladnu hřebčína a následně byl zanesen na účet lesního hospodářství. Lesní úředník vždy musel svá rozhodnutí spojená s chodem lesního hospodářství předkládat vedení hřebčína.

Přednášky a semináře budou zaměřeny na následující oblasti:

- kulturní krajina jako kulturní památka
- péče o kulturní krajinu
- kulturní krajina versus přírodní bohatství
- nemovitě kulturní dědictví jako součást kulturní krajiny

Expozice starokladrubského koně

Expozice je věnována chovu a využití starokladrubských koní. Půdní prostor umožnil rozdělit expozici do 20 samostatných kójí a tyto kóje věnovat samostatným tématům. Na dibondových deskách bude výklad a

fotografie, rodokmeny. Ve výsuvných vitrínách budou rodokmeny koní – faksimile, kopie ze státního archivu v Zámruku a Praze. Expozice bude doplněna o vitríny s exponáty – výřehy, výřehová železa, druhy krmiva, uzdičky a další drobné předměty, V expozici bude socha koně, kostra starokladrubského koně, bista prof. Bílka, figuríny s livrejemi, figurína s uniformou císaře Josefa I. a s jezdeckým oděvem císařovny Sisi.

Prohlídkový okruh stájemi

Prohlídkový okruh stájemi poskytne návštěvníkům jednak přímý kontakt s ustájenými koňmi, dále výklad o historii hřebčína, architektuře hřebčína (osová souměrnost, způsobech ustájení koní – vazná stání, volné stáje, boxy, z nichž všechny jsou prezentovány v rámci prohlídkového okruhu. Při prohlídce stáje plemenných hřebců bude realizován výklad o pravidlech pojmenovávání hřebců. Ve stájích s ustájenými klisnami výklad k pravidlům pojmenování klisen. Návštěvníci také zažijí provoz hřebčína – péči o koně, úklid stájí, sedláni koní, výcvik na kryté jízdárně a na venkovních jízdárnách, zapřahání apod.

Postrojovna – prezentace postrojů a sedel, makety koní s postroji, doplňky

Tato expozice umístěná v 1. NP objektu bývalé chlapecké ubytovny je věnována postrojům, sedlům a doplňkům. V jedné části budou prezentovány historické sáně. Kopie císařských postrojů a arcibiskupské postroje budou prezentovány přímo na maketách koní doplněných scénickou výmalbou a dioramatem.

Expozice je rozdělena na tři části:

Postrojovna:

Při prezentaci postrojů v postrojovně budou návštěvníci seznámeni s různými typy postrojů – chomoutové a poprsní, a jejich jednotlivými součástmi, na to pak naváží pracovní listy pro školáky. Postroje budou zavěšeny na háčích a místnost bude obložena obložením s profilací, jaká se používala v komůrkách stájí, kde bývaly postroje jezdců uloženy. K tomuto účelu slouží komůrky i v současné době. V expozici v postrojovně budou prezentovány postroje, které se nepoužívají a jsou kulturní památkou nebo postroje, které se používají pouze při výjimečných příležitostech a jsou z fondu NHK. V expozici na centrálním středovém sloupu budou umístěny háky pro sedla. Budou tu prezentována jak sedla historická z fondu NHK, tak nově pořízená sedla v rámci projektu. Expozice bude doplněna o historické koňské biče a jezdecké bičíky. V rámci této expozice bude rovněž poskytnut výklad k dámským sedlům a historickému způsobu ježdění dam, včetně součástí dámských sedel. Součástí výkladu bude historie odívání žen jezdících na koni.

Sáně:

V části expozice bude návštěvníkům představeno 5 ks různých historických sání z mobiliárního fondu NHK. Pro přepravu v zimním období byly velice oblíbené sáně různého provedení a různých typů. Takzvané kočárové sáně připomínají typově kočáry. Důkazem toho jsou sáně v typu loveckých kočárů se snadným nastupováním nebo sáně s korbou více či méně uzavřenou. Další kategorií jsou sáně promenádní (karuselové). Opět by se daly přiřadit ke kočáru typu Phaeton, Vis-à-vis, což je termín který pochází z Francie roku 1855, označuje společenský a otevřený typ kočáru, kde lidé sedí naproti sobě a mnohé další typy. V Národním hřebčíně Kladruby nad Labem je soubor sání zastoupen poměrně hojně a pokud to sněhové podmínky dovolí, využívají se k projížděním. Expozice bude doplněna o doplňky: průvlečky, martingal, udidla, šporny, třmeny, čabraka, jezdecká taška, anglické třmeny, zvonky a rolničky. Pro umístění doplňků budou pořízeny uzamykatelné skříně. V expozici budou prezentovány sáně typu Phaeton, typu Vis-à-vis, pro jednospréží, pro dvojspréží klasické a sportovní.

Makety koní s postroji:

V této části expozice budou návštěvníkům prezentovány historické arcibiskupské postroje pro osmispréží na maketách černých starokladrubských koní a kopie císařských postrojů pro osmispréží na maketách bílých starokladrubských koní.

Šestispréží černých starokladrubských koní s historickými arcibiskupskými postroji ze zápůjčky ze zámku Slatiňany bude doplněno o scénickou výmalbu arcibiskupského kočáru z mobiliárního fondu NHK. Osmispréží

bílých starokladrubských koní s kopími císařských postrojů bude doplněno scénickou výmalbou kočáru, kterým jezdíval císař František Dobrotivý mezi zámky Zákupy a Ploskovice při svém pobytu v Čechách po své abdikaci. Scénické výmalby nahrazují skutečné kočáry, které není možné umístit přímo k maketám koní z důvodu dispozičního řešení vstupu do expozice a rozměrů jednotlivých kočárů. Kočár Ferdinand Dobrotivý ze zápůjčky Poštovního muzea bude umístěn v expozici v kočárovně. Expozice bude dále doplněna 4 figurínami s livřejemi císařských štolbů. Celý prostor je doplněn o dioráma vytvářející dojem jízdy spřežení po skutečných cestách v kladrubské krajině, včetně umělé cesty a dřevěného hrzení tvořícího přechod mezi cestami a pastvinami.

Kočárovna – prezentace různých typů kočárů, provozní část – používané kočáry, doplňky

Kočárovna bude rozdělena na dvě části. V historické části budou prezentovány různé typy historických kočárů z fondu NHK a jeden kočár ze zápůjčky. Expozice bude doplněna o doplňky umístěné do uzamykatelných skříní. Hlavními doplňky budou historické kočárové lampy, které pocházející z fondu NHK. Vzhledem k tomu, že kočárové lampy jsou vždy párové a ve fondu NHK se historické lampy v páru nedochovaly, byly expozice doplněny o výkup dvou párů historických kočárových lamp. Dále budou v expozici uvidla a poštovní boty z fondu NHK. Pro prezentaci v kočárovně byly vybrány kočáry představující jednotlivé typy kočárů v majetku NHK. U každého kočáru bude stojan s popisem a výklad k použití konkrétního kočáru, jeho původu a zajímavosti. V provozní části budou umístěny kočáry, které NHK používá v běžném provozu. Návštěvníci tak budou mít možnost vidět zapřahání koní přímo na místě. Ke kočárům bude poskytnut výklad o typu a způsobu použití. Vzhledem k tomu, že provozní část bude funkční živou provozní expozicí, bude jedna stěna opatřena háky na postroje (pro osmispřeží) a budou tu umístěny běžné provozní postroje.

Film „Starokladrubský kůň“ – obsah

Film Starokladrubský kůň – krása v genech, obsahuje vše podstatné o historii a současnosti chovu tohoto výjimečného plemene. Spojujícím motivem filmu je pomyslná společná cesta běloušů a vraníků od narození až po finální využití a prezentaci plemene na nejvyšší úrovni. Obsah filmu je založen na mluveném komentáři doprovázeném příslušnými obrazovými záměry.

Vzorový projekt obnovy NHK

Expozice je věnována průběhu obnovy areálu NHK. V expozici budou fotografie zachycující rozhodné okamžiky průběhu projektu a předměty nalezené v průběhu probíhajících stavební prací a fotografie fotogrammetrického modelu kaple.

Hlavními exponáty budou:

- faksimile zakládací listiny z kopule kostela z roku 1859,
- kopie pamětního listu uloženého do kopule kostela v průběhu rekonstrukce s fotografiemi,
- archeologické nálezy,
- renesanční ostění nalezené v zdivu,
- značené cihly, mezi nimi z místní cihelny se značkou „K“,
- ručně kované hřebíky, části kování okenic u oken, výdřevy z kaple,
- ručně psaná Kronika kladrubská,
- kopie historických map a plánů staveb hřebčína, stará vyobrazení

V této části expozice se dozvědí návštěvníci řadu zajímavých informací např. o tradici psaní kronik nebo o prvních známých zprávách a vyobrazeních Kladrub.

Popularizace NHK - Prohlídkový okruh zámek a kostelem

V roce 1996 byla realizována první etapa rehabilitace zámeckých interiérů, kdy byl návštěvníkům poprvé představen jejich původní charakter. Nynější stavební obnova zámecké budovy umožnila prezentaci většího počtu zámeckých interiérů, obnovení rozdělení prostor na reprezentační a soukromé. V rámci nich je možno prezentovat apartmány císaře a císařovny, komornické pokoje. Návrh interiérových instalací zámecké budovy v

Kladrubech nad Labem vychází z historické funkce interiérů, charakteru původního kladrubského zařízení a z komparativního srovnání charakteru císařských pokojů na jiných sídlech v Rakousku, Maďarsku a České republice (Zákupy, Brandýs nad Labem). Časově vychází navrhované vybavení převážně z období 19. století, kdy byl zámek využíván především císařským párem Františkem Josefem I. a Císařovnou Alžbětou k občasným pobytům. František Josef I. Kladruby navštívil i při vojenských manévrech v r. 1862 s celým svým doprovodem. Několikrát Kladruby navštívil rovněž korunní princ Rudolf se svojí manželskou Štěpánkou. Z tohoto období se zachovalo v prostorách zámku několik kusů původního vybavení, které předurčuje slohové zaměření mobiliáře i doplňkových předmětů. Důležitým podkladem pro instalaci interiérů je popis kladrubského areálu včetně zámeckých prostor z přelomu 19. a 20. století, kde je zmíněna úřadovna c.k. hřebčince v přízemí a císařské pokoje v prvním patře zámku. S těmito pokoji sousedily menší pokoje komorníků a sál. O umístění pokojů je dostatek informací i v písemných podkladech, zejména v historických plánech, z nichž částečně vychází i projekt. In situ se dochovaly především části původního obrazového fondu (s tematikou koní, Kladrub, lovu), porcelánu a část historického nábytku. Pro prezentaci původní funkce zámeckých prostor bylo potřeba v průběhu projektu vykoupit adekvátní historický mobiliář z nabídky starožitností, aby mohl být prezentován život na kladrubském zámku v době dočasných pobytů příslušníků panovnického rodu.

Gamifikace

V rámci této programové aktivity, která je naučně vzdělávací hrou, zaměřenou na děti 1. st. základní školy, si děti zábavnou formou při plnění herních úkolů osvojí znalosti z historie hřebčína, kladrubské kulturní krajiny, chovu koní, využití a péče o je. Jen při správné odpovědi na otázky, splní herní úkol, budou se moci posunout do vyšší úrovně nebo k nové minihře.

Další možné programové aktivity:

- den koní a dětí
- jezdecký den
- Hubertova jízda
- ukázky ceremonií – 1 x měsíčně
- práce s koňmi – běžný provoz NHK
- netradiční prohlídky: prohlídka hřebčína s ředitelem, co dělají koně v noci, prohlídka zámku s císařovnou Alžbětou
- barokní housle – romantická kytara
- varhanní koncerty v kostele
- varhanní koncerty v kapli
- výstavy K jednotlivým programovým aktivitám budou od sezóny 2016 zpracovány pracovní listy pro nejmenší děti, žáky 1. st. základních škol a žáky 2. stupně základních škol.

C) Návrh témat pro odborné kurzy (problematika chovu koní)

- Jezdecký kurz v režii Národního žrebčína Topolčianky. Kurz bude veden formou jezdeckého soustředění spolu s přednáškou o základech jezdeckví
- Kurz zapřahání a práce s koněm v zápřeži. Náplní kurzu budou základy a prohlubování základního a pokročilého stupně výcviku vozatajských koní a jezdců. Součástí bude též trénink jednotlivých soutěží spřežení, který bude odpovídat stupni výcviku jednotlivých koní a jezdců.
- Historie spřežení, postroje, kočáry. Účastníci kurzu se dovedí o historii jednotlivých typů kočáru a jejich využití. Kurz by také měl sloužit pro pracovníky orgánů památkové péče
- Equiterapie. Účastníci kurzu se dovedí o léčbě pohybové a mentálně postižených pacientů pomocí koní. S aktivitou bude pomáhat i SŠCHKJ, která má odborné zkušenosti v oboru hipoterapie.
- Biomechanika v praxi – využití biomechaniky k lepšímu ježdění. Kurz se bude zabývat biomechanikou koně, běžnými problémy s pohybovým aparátem koní. Účastníci se dozvědí, jak problémům předcházet, naučí se běžné protahování a fyzioterapii koní.

- Cizojazyčné kurzy se zaměřením na chov koní/agropodnikání/cest.ruch
- Lektoři cizích jazyků. Tento kurz bude pořádán ve spolupráci se zahraničními partnery NHK. Kurz bude také pořádán formou diskusního a poradenského fóra, kde si účastníci budou moci vyměňovat své poznatky o chovu koní v určitých prostředích.

D) Návrh témat pro odborné přednášky (problematika chovu koní) včetně prohlídky areálu stájí NHK

- Označování a evidence koní a dotační politika v chovu koní ČR ÚEK Slatiňany. Přednášejícími budou pracovníci ústřední evidence koní ve Slatiňanech. Návštěvníci kurzu si budou moci prohlédnout areál NH Kladruby n.L. a dozví se o podmínkách registrace všech plemen koní v ČR.
- Způsoby chovu a typy ustájení vhodné pro současné chovatele koní. Přednášejícími budou zástupci firem zajišťující výrobu stájí, vybavení stájí a pastevní areály. Přednášky budou vhodné pro veřejnost, která uvažuje o založení vlastních stájí. Dozvědí se vše o problematice a zajištění všech povolení potřebných k tomu, aby mohli začít s budováním vlastních stájí.
- Prodej koní a související informace podle současné právní úpravy. Přednáška se bude týkat nákupu koní. Veřejnost bude seznámena s podmínkami běžného nákupu koně, na co mají kupující při nákupu koně právo a co má být dle zákona uvedeno v kupní smlouvě. Návštěvníci se také dozvědí, co dělat a jak se bránit v případech, že dojde k porušení smluvních podmínek.
- Vztah zevnějšku k výkonnosti potomstva u jednotlivých užitkových typů koní. Přednáška bude určena pro začínající chovatele koní. Účastníci se dozvědí, jak dle typologie mohou pro své klisny vybírat vhodného hřebce.
- Použití anglických plnokrevných hřebců v chovu sportovních koní v ČR, zhodnocení a návrhy. Přednáška bude určena pro odbornou veřejnost. Návštěvníci budou krátce seznámeni s chovem anglických plnokrevných koní v ČR, aktuálními sportovními a chovatelskými výsledky chovných hřebců.
- Koncepce rozvoje chovu STKL koní v ČR a její naplňování v letech (2014-20). Představení šlechtitelského programu starokladrubských koní a sledování jeho vývoje.
- Výsledky nejvýznamnějších doktorandských prací za uplynulý rok podle jednotlivých vysokých škol v Praze, Brně, Českých Budějovicích. Přednášející budou účastníky seznamovat s výsledky svých doktorandských prací týkající se chovu koní v ČR jeho vývoje a problematiky. Přednáška bude rozdělena do odvětví obecného chovu a do odvětví veterinárního a zootechnického.
- Současné trendy ve výživě koní. Přednáška bude návštěvníky seznamovat s problematikou krmení koní. Její účastníci se dozvědí, jak krmit koně dle ročních období, stádia jeho života, aktuálních zdravotních problémů či sportovní výkonnosti.
- Dějiny chovu koní v ČR. Účastníci budou seznámeni s počátky chovu koní v ČR a jeho problematikou. Bude zmíněn i vznik plemenných knih a vývoj celkového chovu jednotlivých plemen v ČR.
- Velká pardubická a překážkové dostihy v ČR a chov A 1/1 pro tento typ dostihů. Přednáška účastníky seznámí s historií Velké pardubické a jejími nejvýznamnějšími vítězi. Budou i zmíněny jednotlivé úspěšné chovné linie a rodiny anglických plnokrevníků, které byly a jsou využívány pro chov dostihových překážkových koní.
- Terminologie v chovu koní v praxi SŠCHKJ Kladruby nad Labem. Účastníci kurzu budou seznámeni s odbornou terminologií v chovu koní a ve spolupráci se zaměstnanci NHK proběhne názorná ukázka jednotlivých termínů v praxi.
- Řízení a organizace soukromého chovu nebo stáje. Přednáška seznámí účastníky se základními povinnostmi chovatele a s problematikou organizace privátního chovu či stáje.
- Historie a význam národních hřebčínů v ČR A SR pro národní kulturu
- Současné trendy ve výživě koní
- Starokladrubský kůň jako kulturní památka
- Péče o koně v památkově chráněných objektech - Topolčianky, NHK, Písek
- Etologie, zdraví a veterinární péče o koně (v ČR a na Slovensku) - Topolčianky
- Zdraví a psychologie jezdce (v ČR a na Slovensku) – Topolčianky
- Nehody a prevence (v ČR a na Slovensku) – Topolčianky
- Výstroj jezdce a koně - SŠCHKJ
- Bezpečná přeprava koní - Certifikovaný přepravce koní

- Jak začít? Děti, koně, poníci
- Teorie a praxe pro budoucí majitele koní, sportovní využití koní
- Spřežení, drezura, voltiž
- Dámy v sedle a barokní ježdění – NHK
- Španělská škola
- Historie spřežení, postroje, kočáry - Muzeum kočárů, Národní zemědělské muzeum a další
- Koncepce chovu starokladrubských koní – NHK, chovatelé starokladrubských koní

E) Návrh témat pro odborné semináře (problematika chovu koní)

- Péče o koně v památkově chráněných objektech Topolčianky, NHK, Písek a další. Součástí semináře bude komentovaná prohlídka areálu NHK. Účastníci budou seznámeni s aktuální problematikou chovu koní v památkových objektech, kde je zapotřebí skloubit požadavky jednotlivých památkových institucí na jedné straně a na straně druhé s požadavky veterinárními a potřebami koní.
- Etologie, zdraví a veterinární péče o koně (v ČR a na Slovensku Topolčianky, NHK). Seminář seznámí účastníky s jednotlivými požadavky, které jsou dané v pravidlech ČJF a FEI pro pořádání a účast na mezinárodních závodech. Rovněž budou účastníci seznámeni s přípravou pro lepší aklimatizaci sportovních dvojic a přepravu koní.
- Zdraví a psychologie jezdce (v ČR a na Slovensku Topolčianky a NHK). Tématem semináře bude seznámení vlivu zdraví a psychologie jezdce na sportovní výkon dvojice. Účastníci budou seznámeni s radami profesionálních jezdců a trenérů o tom, jak předcházet psychickým blokům a jak v případě nutnosti mohou dané překážky nejlépe překonávat.
- Nehody a prevence (v ČR a na Slovensku Topolčianky a NHK). Seminář se bude jednak zabývat pravidly ČJF a FEI o zajištění veterinárního, zdravotnického a doprovodného zázemí při pořádání národních a mezinárodních závodů. Tyto podmínky budou zmíněny jak ze strany pořadatele, tak i ze strany podmínek kladených na sportovní dvojice a jejich ošetřovatelské týmy. Dalším tématem semináře bude zajištění základních bezpečnostních opatření při každodenním jezdeckém výcviku.
- Výstroj jezdce a koně (SŠCHKJ a další). Součástí semináře bude ukázková výuka jezdecké hodiny SŠCHKJ Kladruhy nad Labem. Účastníci budou seznámeni se základními bezpečnostními prvky výbavy koně a jezdce, různými typy výstroje koně používaných podle dispozic koně a jeho sportovního využití.
- Bezpečná přeprava koní (certifikovaný přepravce koní). Tématem semináře bude specifikace zajištění psychické i fyzické bezpečnosti koní a jezdců. Zmíněny budou i postupy přípravy na krátkou a dlouhou přepravní vzdálenost.
- Jak začít? Děti a koně, poníci. Seminář seznámí účastníky s problematikou výcviku ježdění u dětí. Jeho součástí bude i vhodný výběr daného koně nebo poníka pro dítě či začínajícího jezdce.
- Teorie a praxe pro budoucí majitele koní, sportovní využití koní. Účastníci semináře budou seznámeni s problematikou výběru vhodného koně pro své sportovní využití, základními pravidly a stanovami ČJF pro splnění licence koně a jezdce a jejich následnou účast na hobby, národních a závodech.
- Spřežení, drezura, skoky, všestrannost a voltiž. Seminář seznámí účastníky s problematikou jednotlivých jezdeckých disciplín. Jeho součástí bude komentovaná jízda spřežení, drezury, parkuru a voltiže v podání zaměstnanců NHK a žáků SŠCHKJ.
- Dámy v sedle. Téma semináře bude účastníky seznamovat s vývojem výcviku dámského ježdění od prvopočátku po dnešek. Specifikovány budou též jednotlivé disciplíny dámského ježdění a jejich tradice a vývoj v ČR. Součástí semináře bude ukázka dámského ježdění.
- Španělská škola. Seminář se bude zabývat historií a vývojem cviků španělské školy a provázání s historií k ní speciálně šlechtěných barokních typů koní. Tématem bude šíření výcviku španělské školy a vliv, který na ni měly jednotlivé kultury. Součástí semináře bude drezurní ukázka.

F) Návrh obsahové náplně vzdělávacích akcí a nástin spolupráce s partnery projektu předpokládá:

- Přednášky, semináře a kurzy zaměřené na problematiku chovu koní budou zapracovány jako vzdělávací cyklus do kalendáře akcí NHK na r. 2016. (většinou měsíce mimo sezonu) – sladění termínů s tradičními akcemi NHK.

- Obsahová náplň vzdělávacích akcí zaměřených na problematiku péče o krajinu a architekturu bude ještě rozpracováno (téma je široké, potenciálních přednášejících mnoho, probíhají konzultace se zhotovitelem Management plánu).
- Předpokladem je, že účastníky kulturně-vzdělávacích akcí budou hlavně studenti středních a vysokých škol zaměřených na chov koní a péči o krajinu, agroturistiku, cestovní ruch. Státní/soukromí chovatelé koní, členové jezdeckých oddílů, žáci ZŠ, lidé, kteří o koupi koně uvažují.
- Pozvánka a rozpis přednášek, seminářů a praktických kurzů bude prezentován přímo cílovým subjektům (školám) prostřednictvím e-mailu. Bude inzerován na jezdeckých portálech, na webu NHK a dalších.
- Přednášky, semináře a kurzy budou doplněny prohlídkou nově instalovaných expozic, dočasnými výstavami a praktickými ukázkami. Některé akce se tak změní na „workshopy“.
- Budou probíhat soutěže pro umělecké školy, školy fotografie, žurnalistiky a cestovního ruchu a dočasnými tematickými výstavami.
- Připravuje se větší mezinárodní konference na úrovni národních hřebčínů a ESSA.

G) Návrh spolupráce s Partnerny a ostatními subjekty

Střední škola chovu koní a jezdeckví Kladruby nad Labem

- Zapojení žáků a lektorů do seriálu přednášek, seminářů a kurzů na úrovni posluchačů i přednášejících. Terminologie v chovu koní v praxi – přednáška (Výstroj koně a jezdce – seminář, Equiterapie – kurz)
- Výroba prezentace školy formou ročníkové práce - texty, fotografie, video
- Prezentace SŠCHKJ pro VIII. a IX. ročníky ZŠ - v rámci jejich exkurze do NHK
- Částečné zpřístupnění praktického výcviku veřejnosti
- Praktické ukázky v rámci pořádaných větších akcí NHK
- Organizování setkávání absolventů SŠ
- Zapracování seminárního cyklu „Koně-idé-krajina“ do výukových plánů od šk. roku 2015/2016

Návrh spolupráce s Národním žrebčínem Topolčianky

- Zapojení lektorů do seriálu přednášek, seminářů a kurzů na úrovni přednášejících.
- Historie a význam národních hřebčínů v ČR a SR pro národ. kulturu – přednáška
- Péče o koně v památkově chráněných objektech – seminář
- Etologie, zdraví a veterinární péče o koně – seminář
- Zdraví a psychologie jezdce – seminář
- Nehody a prevence – seminář
- Jezdecký kurz v režii Národního žrebčína Topolčianky – kurz
- Vystoupení jezdců Národního žrebčína Topolčianky na Jezdeckých dnech v Kladrubech nad Labem
- Výroba a výměna prezentací hřebčínů pro účely vzájemné popularizace (texty, fotografie, video – instalace v místě partnera)

Návrh spolupráce s Národním zemědělským muzeem

- Zapojení lektorů do seriálu přednášek, seminářů a kurzů na úrovni přednášejících.
- Historie spřežení, postroje, kočáry – kurz
- Dějiny chovu koní – přednáška
- Zámek Kačina – ukázky jezdeckví
- Zámek Kačina – literatura k chovu koní a ke Kladrubskému hřebčínu – studium, rešerše, kopie, zápůjčky
- Zapůjčení vhodných souborů exponátů do NHK
- Výroba a výměna prezentací pro účely vzájemné popularizace (texty, fotografie, video – instalace v místě partnera)

8.0 Harmonogram, rozpočet

Změny v harmonogramu a rozpočtu projektů patří mezi nejčastější změny. Proto také tuto kapitolu bylo nutno zpracovat na základě zkušeností členů projektového týmu, informací z monitorovacích zpráv, Oznámení o změně a Žádosti o dotaci + volně přístupných informací na internetu. Umožňuje případnému žadateli o obnovu NKP poučit se ze zkušeností a chyb, které se nevyhnou žádnému projektu

8.1 Změny harmonogramu a rozpočtu projektu a jejich dopady

Prvotní zpoždění oproti plánovanému harmonogramu nastalo již ve fázi soutěžení jednotlivých aktivit. Problém byl zejména s VŘ 002. Příjemce uzavřel smlouvu s vítězem VZ sdružením firem Chládek a Tintěra a Metrostavu a.s., nicméně MFČR v rámci svých kompetencí nesouhlasilo s průběhem zakázky, což by znamenalo, že by příjemce nemohl náklady projektu hradit z dotace. Proto musel příjemce odstoupit od již uzavřené smlouvy o dílo. Následně bylo vysáno opakované VŘ, které bylo dne 31.5.2013 dotčeno zahájením trestního řízení Policie ČR ve věci realizace této veřejné zakázky. Následně vydal Zprostředkující subjekt MK ČR písemné stanovisko, ve kterém informoval příjemce, že vzhledem k zabavení veškeré dokumentace související s průběhem zakázky (včetně nabídek uchazečů apod.) nelze z jeho strany provést posouzení průběhu zakázky a tedy ani poskytnout dotační prostředky na realizaci zakázky. Proto byl příjemce nucen přistoupit dne 24.6.2013 ke zrušení tohoto zadávacího řízení a vysání nového VŘ pod č. 005. VŘ 005 bylo ukončeno dne 15.1.2014 podpisem smlouvy o dílo. Po zrušení VZ na zhotovitele stavebních prací z důvodu zahájení trestního řízení Policií ČR bylo nutno co nejdříve vyhlásit opakované výběrové řízení na zhotovitele stavebních prací. Bylo nutno provést kontrolu PD a v průběhu VŘ zajistit technickou pomoc objednateli s dotazy uchazečů a při rozbořech a posouzeních cenových nabídek jednotlivých uchazečů. Z důvodů autorských práv bylo nutno zadat tuto VZ zpracovateli PD v rámci JŘBÚ. Vzhledem k vyšetřování PČR, byla projektová dokumentace zajištěna pro účely trestního řízení a bylo nutno ji znovu vytisknout. Vzhledem k tomu, že dle podmínek udělení dotace je nutno kolaudační souhlas získat nejpozději do jednoho roku od ukončení projektu, resp. předložit se závěrečnou zprávou nebo s prvním hlášením o udržitelnosti projektu, bylo nutné pro úspěšnou realizaci projektu a minimalizaci rizika navrácení dotace potřeba zajistit získání originálů stavební dokumentace, což mělo vliv i na harmonogram projektu.

Také v případě VŘ 003 na TDI vyvstal problém. S vybraným zhotovitelem byla uzavřena smlouva. Protože ve věci realizace VZ na zhotovitele stavebních prací bylo Policií ČR zahájeno trestní stíhání, přičemž jedním z obviněných byl i jednatel firmy CETTUS, rozhodl se zadavatel odstoupit od smlouvy s firmou CETTUS, což se stalo dne 7.1.2014.

Dále proběhlo na základě požadavků památkových orgánů (NPÚ a krajský úřad) VŘ 007 na změnové prováděcí projektové dokumentace na objekt SO 03 Kaple, což mělo za následek další zdržení v projektu. Jedním z problémů, který měl vliv na zpoždění harmonogramu projektu, byla tedy i obnova objektu SO 03 Hřbitovní kaple, kde vzhledem k dalším požadavkům památkářů, opřených o dodatečný stavebně historický průzkum došlo k další úpravě již zpracované změnové projektové dokumentace. V kombinaci s dalšími negativními okolnostmi (statické problémy vzniklé v souvislosti se zahájením prací na objektu, vysoká vlhkost objektu, která se musí před dalšími pracemi na objektu odstranit, nastupující zimní období atd.) se harmonogram realizace tohoto objektu, který je rozsahem sice nevelký, historickou hodnotou však nejvýznamnější, dostal do dalšího časového skluzu a realizace objektu trvala až do poslední chvíle.

Vzhledem k nepřekročitelnému termínu dokončení projektu, nastaveném třetí výzvou poskytovatele dotace (tj. realizace projektu nejpozději do 31.12.2014) bylo nutno ověřit, zda množství prací, které bylo předmětem, projektu dle zpracované PD, je reálné provést v čase 1 roku od předpokládaného termínu podpisu smlouvy o dílo s vybraným zhotovitelem. Pořízení posudku bylo také nařízeno zprostředkujícím subjektem ZS MK a řídicím orgánem IOP MMR. Proto bylo nutno pořídit tento posudek. Vzhledem k tomu, že potřebným softwarem, který je schopen zpracovat takovýto posudek (jedná se o posouzení provedení určitého množství prací v určitém čase při určitém reálném počtu pracovníků ve vazbě na technologických postupech, vyžadujících určitý čas), disponuje pouze znalecký ústav a institut soudního znalectví fakulty stavební ČVÚT, bylo nutno zadat (a zároveň s ohledem na časový faktor) tuto VZ v rámci JŘBÚ tomuto subjektu.

Původní VŘ 004 bylo rozděleno na dodávku nábytku a AV techniky. Bylo nutno tak vyhlásit VŘ 018, jehož předmětem bylo pořízení nábytku a dalšího souvisejícího vybavení do učeben a sálu a také VŘ 019 na dodávku vybavení učeben IT a AV technikou, nezbytné pro naplnění plánovaných programových aktivit. VŘ 004 bylo původně plánováno ukončit k 16.04.2012, VŘ 018 resp. 019 bylo ukončeno až v samém závěru projektu.

Mimo výše uvedená VŘ byla ještě provedena další VŘ se kterými původní žádost nepočítala, např.: VŘ 020 Dodávka sedel a postrojů pro realizaci ceremonií a historických jízd, VŘ 021 Dodávka kostýmů pro realizaci ceremonií a historických jízd, VŘ 022 Restaurování varhan v kostele, VŘ 023 Restaurování historických kamen v kostele a kapli, VŘ 026 Gamifikace (začlenění herních prvků do neherního prostředí), VŘ 027 Simulátor jízdy se spřehem, VŘ 029 Pořízení panelů (VŘ se týká pořízení panelů, vitrín a stojanů pro expozice, dle OoZP č. 37 pro expozice v postrojně, zámku a lesovně), VŘ 030 Pořízení maket Starokladrubských koní, VŘ 031 Realizace expozice starokladrubských koní a další. Výše uvedená VŘ bylo nutné provést z důvodu změny programových aktivit v době udržitelnosti projektu na základě dopracování libret a studií k jednotlivým expozicím a programovým aktivitám. Bylo podáno OoZ č. 34, které odstraňuje některé rozpory ve studii proveditelnosti a jejích přílohách.

Při realizaci projektu se vyskytlo v projektu také velké množství požadavků památkových orgánů kladených na technologii a způsob provádění prací, který byl velmi komplikovaný a zdoluhavý, dále to byly památkové požadavky na obnovu některých částí stavby dle nově objevených dokumentací (viz změna tvaru sanktusníku kaple aj.) apod. Dalším problémem bylo, že tyto požadavky měly v drtivé většině dopad na úpravu projektové dokumentace, což představovalo značné časové ztráty v harmonogramu projektu a změny v rozpočtu projektu. Změny musely být doloženy závazným stanoviskem památkového orgánu, vydávaného ve správním řízení, což je opět další navazující časová ztráta. Také rozpracovanost stavebních prací dotčených změnami listy pak nemůže být fakturována do doby jejich odsouhlasení dotčenými orgány státní správy a dalšími dotčenými subjekty, což se promítá do konečného výsledku finančního čerpání.

Snahou příjemce dotace bylo vždy vyvinout maximální úsilí k eliminaci skluzu ve finančním čerpání dotace. Problémy při realizaci projektu představovaly velké množství objektivně nepředvídatelných změn oproti zpracované projektové dokumentaci a s tím souvisejících víceprací. Dalším důvodem nepředvídatelných víceprací je skutečnost, že se jednalo o rekonstrukci, kdy v rámci stavebně - technických průzkumů předcházejících zpracování prováděcí projektové dokumentace nebylo vždy možné zjistit skutečný stav konstrukcí (i s ohledem na skutečnost, že realizace průzkumů probíhala za plného provozu hřebčína, čili provádění průzkumů destruktivním způsobem bylo z veterinárních a provozních důvodů omezeno na nezbytně nutnou míru). Také v době uzavření smlouvy se zhotovitelem stavebních prací došlo od zpracování projektové dokumentace k uplynutí určitého času (3-4 roky), čímž se stav konstrukcí opravovaných objektů opět zhoršil. Tyto skutečnosti pak měly dopad na míru přesnosti zpracované PD a tím i na plynulý průběh prací dle harmonogramu prací a měly značný dopad i na rozpočet projektu. Projektový tým musel také pružně reagovat na změny ve finančním plánu. Na počátku rekonstrukčních prací došlo také k pomalému nástupu zhotovitele po podpisu smlouvy, který se i přes velkou snahu příjemce nepodařilo výrazněji urychlit. Vliv na plnění harmonogramu měla i skutečnost insolvenčního řízení zahájeného koncem května proti vedoucímu účastníkovi sdružení firmě CGM Czech, a.s.

Zásadními faktory na harmonogram prací a tedy i na rozpočet projektu bylo:

A. Charakter projektu. Jednalo se o rekonstrukci památky, kdy po zahájení prací a odkrytí konstrukcí vyvstalo velké množství změn stavby z objektivně nepředvídatelných důvodů. Vzniklo také velké množství změnových listů s více pracemi. Tyto vícepráce představovaly řádově desítky mil. Kč, což mělo negativní vliv na dodržení harmonogramu. V případě subjektu, který by neměl zajištěno krytí nezpůsobitelných výdajů, by mohlo dojít k ohrožení realizace projektu.

B. Charakter NKP. Protože se jednalo o národní kulturní památku, vše podléhalo schvalování památkových orgánů. Zároveň se jednalo i o živou kulturní památku (chov starokladrubských koní), kdy se ke změnám vyjadřovala i krajská veterinární správa. Požadavky KVS se musely následně promítnout také do změny projektu. Požadavky těchto orgánů byly protichůdné a nalezení kompromisu trvalo dlouhou dobu (2 měsíce), což se opět promítlo negativně do plnění harmonogramu prací a tedy i finančního plnění.

C. Nutnost opakovat VŘ, vyšetřování PČR. Zdržení v harmonogramu projektu nastalo také na základě problémů spojených s vyšetřováním PČR a nutností opakovat relevantní VŘ. V době vyhlášení VZ a podpisu smlouvy o dílo byl NHK vystaven nejistotě, zda po zahájení stavebních prací v nich bude možno pokračovat.

D. Insolvence jednoho ze zhotovitelů stavby. V průběhu března 2014, kdy byly zahájeny stavební práce, informovala NHK společnost CGM CZECH a.s. o svých finančních problémech a v květnu 2014 došlo k podání insolvenčního návrhu, v říjnu 2014 bylo vydáno usnesení o úpadku společnosti. Tím došlo ke zpoždění harmonogramu stavebních prací, neboť tato společnost měla také uzavřeny všechny subdodavatelské smlouvy. Nejistota ohledně plnění závazků a hrazení faktur ze strany subdodavatelů vedla následně k odchodu většiny subdodavatelů. Nahrazení subdodavatelů s řadou omezujících stanovisek NPÚ a pod neustálým dohledem ÚOOZ vedlo k velmi pozvolnému zahájení stavebních prací.

D. Kombinace výše uvedených bodů spolu s faktem, že změn je velké množství se odráží i ve skutečnosti, že bylo potřeba schvalovat co možná nejrychleji změnové listy ze strany stavebního experta CRR, což se ne vždy dařilo. Chyběla zejména finální stanoviska památkářů a projektantů, resp. autorského dozoru ke změnovým listům z důvodu jejich ještě jiného smluvně vázaného vytížení. To vše se promítlo do skutečnosti, že i když bylo velké množství prací provedených, z důvodu neodsouhlasených změnových listů je zhotovitel nemohl fakturovat. Problémem bylo také to, že došlo ke změně poskytovatele dotace (z MK ČR na MMR ČR) a s tím spojené administrativy. Co se týkalo možnosti prodloužit realizaci projektu, ŘO MMR vydal až dne 19.12.2014 aktualizaci Příručky pro žadatele a příjemce, která umožňovala při splnění určitých podmínek (definovaných v příručce) prodloužení termínu ukončení realizace projektu. Protože příjemce NHK naplnil tyto podmínky, požádal již dne 12.12.2014 zprostředkující subjekt CRR ČR o prodloužení projektu do 30.9.2014 prostřednictvím Oznámení o změnách projektu č. 32. Součástí OoZP č. 32 byl i aktualizovaný finanční plán, vycházející z prodloužení projektu do 30.9.2014 a zavádějící další tři čtvrtletní finanční etapy.

8.2 Plánovaný a skutečný časový harmonogram (sumární přehled)

Plánovaný časový harmonogram vycházel z expertních posudků, které se týkaly přípravy jednotlivých VŘ, návazných výzkumů a realizačních aktivit. V případě, že by se tento harmonogram dodržel, byl by projekt realizován zejména ve fázi průzkumů rychleji, než tomu bylo ve skutečnosti a celkově by došlo k ukončení projektu do 31.12.2014.

Souhrnný harmonogram						
Č	Název projektové části - aktivity	Plánované datum zahájení	Plánované datum ukončení	Skutečné datum zahájení (k 28.7.2015)	Skutečné datum ukončení (k 28.7.2015)	Pozn.
1	Příprava projektu (stavební projektová dokumentace, žádost o dotaci, stavební povolení, rozpočty, studie ekonomického hodnocení projektu atd.)	01.01.2011	30.12.2011	01.01.2011	30.12.2011	
2	Podání žádosti o poskytnutí dotace	30.12.2011	30.12.2011	30.12.2011	30.12.2011	
3	Zadávací řízení 001 na projekční práce	18.03.2011	03.08.2011	18.03.2011	03.08.2011	
4	Zadávací řízení 002 Realizace I. a II. etapy	14.10.2011	16.04.2012	14.10.2011	16.04.2012	VŘ 2x zrušeno k 24.6.2013, šetření PČR, opakováno jako VŘ 005
5	Zadávací řízení 003 na zajištění technického dozoru investora	14.10.2011	13.01.2012	15.10.2011	10.01.2012	Dne 7.1. 2014 odstoupení od smlouvy – šetření PČR
6	Zadávací řízení 004 na dodávku nábytku a AV techniky	13.11.2013	02.04.2014	13.11.2013	02.04.2014	Zrušeno a rozděleno na nábytek a AV

						techniku
7	1. fáze (finanční etapy)	18.03.2011	30.06.2012	18.03.2011	30.06.2012	
	2. fáze (finanční etapy)	01.07.2012	31.12.2012	01.07.2012	31.12.2012	
	3. fáze (finanční etapy)	01.01.2013	30.06.2013	01.01.2013	30.06.2013	
	4. fáze (finanční etapy)	01.07.2013	31.12.2013	01.07.2013	31.12.2013	
	5. fáze (finanční etapy)	01.01.2014	30.06.2014	01.01.2014	30.06.2014	
	6. fáze (finanční etapy)	01.07.2014	31.12.2014	01.07.2014	30.09.2014	
	7. fáze (finanční etapy)	x	x	01.10.2014	31.12.2014	
	8. fáze (finanční etapy)			01.01.2015	30.06.2015	8. a 9. etapa sloučena dle OOZ č. 41
	9. fáze (finanční etapy)			01.01.2015	30.06.2015	
	10. fáze (finanční etapy)			01.07.2015	30.09.2015	
	Ukončení fyzické realizace projektu - předání stavby	30.09.2015	30.09.2015	30.09.2015	30.09.2015	
	Odstraňování vad a nedodělků, kolaudace, zkušební provoz	x	x	01.07.2015	30.09.2015	Fyzické ukončení projektu
	Podání závěrečné MZ se žádostí o platbu	10.1.2015	20.1.2015	28.10.2015	28.10.2015	

Tab.13: Porovnání skutečného a plánovaného harmonogramu realizace projektu

8.3 Rozpočet plánovaný a skutečný

Níže uvedená tabulka obsahuje porovnání původního a posledně známého rozpočtu projektu (dle OOZ č. 38). Rozpočet proto není ještě konečný a dojde po podání závěrečné MZ se ŽOP ke změně CZV a k navýšení nezpůsobilých výdajů. Z porovnání rozpočtu vyplývá, že se rozpočet snížil zejména v položce 05.04 Stavební části stavby, což bylo dáno nižší vysoutěženou cenou za stavební práce.

Kód	Název nákladu	Původní rozpočet - žádost o dotaci	Rozpočet dle ŽOP č. 5 k 30.10.2015
01	Osobní výdaje - (pracovní smlouvy)	4 060 200,00	7 310 500,00
01.01	Mzdové náklady - hrubá mzda	3 030 000,00	5 364 053,00
01.02	Odvody sociální a zdravotní pojištění zaměstnavatele	1 030 200,00	1 866 967,00
01.03	Jiné pracovní smlouvy	0,00	79 480,00
02	Cestovné	0,00	0,00
02.01	Cestovné (dle zákona č. 262/2006 Sb.)	0,00	0,00
03	Nákupy materiálu	0,00	0,00
03.01	Nákup materiálu (spotřební, pomocný)	0,00	0,00
03.02	Nákup nezbytného vybavení kanceláří, učeben, odborných pracovišť	0,00	0,00
03.03	Nákup DHM	0,00	0,00
03.04	Ostatní	0,00	0,00
04	Nákupy služeb (obchodní smlouvy, faktury, paragony)	300 000,00	1 023 406,00
04.01	Přepravné (převoz materiálu, sbírkového inventáře, rozměrných částí expozic)	0,00	0,00
04.02	Pronájmy	0,00	0,00
04.03	Služby související s provozem kanceláře (telefony, ener., aj.)	0,00	0,00
04.04	Studie, publikace (tvorba, tisk, kopírování)	120 000,00	0,00
04.05	Náklady na povinnou závěrečnou konferenci	60 000,00	60 000,00
04.06	Náklady na publicitu (informační tabule, pamětní desky)	120 000,00	0,00
04.07	Náklady na výběrová řízení	0,00	0,00

04.08	Náklady na poradenství, expertní a konzultační a jiné služby	0,00	469 471,00
04.09	Právní služby	0,00	0,00
04.10	Ostatní výše nespecifikované služby	0,00	493 935,00
05.	Investiční náklady	295 131 500,00	282 196 989,00
05.01	Zabezpečení výstavby (inženýrská činnost)	4 841 578,00	1 650 991,00
05.02	Nákup pozemků a nemovitostí	0,00	0,00
05.03	Projektová dokumentace (projektová dokumentace stavby, dokumentace pro podání žádosti, EIA studie proveditelnosti)	8 730 422,00	8 516 011,00
05.04	Stavební části stavby	281 559 500,00	248 861 014,00
05.05	Technologická zařízení (nákup technol. Zařízení, strojů a zařízení vč. Montáže)	0,00	1 028 500,00
05.06	Nákup nehmotného majetku (patenty, know-how, licence)	0,00	0,00
05.07	Nákup mobiliáře	0,00	15 350 945,00
05.08	Ostatní výše nespecifikované investiční náklady	0,00	6 789 528,00
06	Jiné náklady	0,00	0,00
06.01	Ostatní	0,00	0,00
06.02	DPH, kdy není nárok na odpočet na vstupu	0,00	0,00
07	Křížové financování	0,00	0,00
08	Předpokládané příjmy projektu získané během doby realizace	0,00	0,00
09	Uznatelné výdaje celkem	299 491 700,00	290 530 895,00
10	Neuznatelné výdaje celkem	6 244 200,00	57 973 143,25
11	Celkové náklady projektu	305 735 900,00	348 504 038,25

Tab.14: Porovnání skutečného (dle OoZ č. 38) a plánovaného rozpočtu

Obecně se dá říci, že byly jednotlivé zakázky soutěženy za nižší ceny, než bylo v původním položkovém rozpočtu k žádosti o dotaci, což bylo dáno zejména ekonomickou krizí a tím, že firmy hledaly zakázky. V rozpočtu došlo také ke zvýšení výdajů mzdové náklady, což bylo zapříčiněno navýšením počtu zaměstnanců na projektu a jejich fluktuací. Dále byl navýšen rozpočet v položce 04.08 Náklady na poradenství, expertní a konzultační a jiné služby, která byla při zahájení projektu nulová. K navýšení došlo také v položce 05.03 Projektová dokumentace. Samostatnou kapitolou bylo navýšení rozpočtu v položce 05.07 Nákup mobiliáře - původní rozpočet nepočítal s nákupem mobiliáře kromě dodávky nábytku a AV techniky v hodnotě 1 mil. Kč.

Během realizace projektu došlo k navýšení také nezpůsobilých výdajů, které činí více než 57 mil. Kč. Jedná se především o nezpůsobilé vícenáklady, změny v projektu, které nebyly plánovány, sankce ve VŘ ze strany dotačního orgánu, apod. Oproti plánu došlo také ke zvýšení celkových nákladů projektu o cca 43 mil. Kč.

8.4 Zkušenosti se sestavováním rozpočtu a harmonogramu – doporučení pro žadatele

Z výše uvedených kapitol vyplývají mj. i zkušenosti pro zájemce o čerpání finančních prostředků z IROP na rekonstrukci národních kulturních památek. Přestože byla udělena dotace na rekonstrukci hřebčína ve výši 100 %, došlo k navýšování nezpůsobilých výdajů. Při rekonstrukci historických objektů – národních kulturních památek je vždy nutno počítat s vícepracemi a vícenáklady. Doporučení při sestavování rozpočtu a harmonogramu jsou tedy následující:

- **dostatečná finanční hotovost** na krytí nezpůsobilých výdajů. Dohodnutý finanční rámec by měl činit dle našich zkušeností cca 1-2 mil. Kč na každých 10 mil Kč dotace. Žadatel by měl mít dostatek finančních prostředků schválen ještě před zahájením realizační fáze. V případě, že je potřeba ještě vypracovat např. znalecké posudky v průběhu realizace projektu, je důležité počítat i s tím, že se odhadovaná cena může lišit od ceny reálné velmi značně. V případě projektu došlo k navýšení nezpůsobilých výdajů projektu nad 50 mil. Kč
- **rozpočet na stavební práce** – počítat jen s rozpočtem k prováděcí PD. Vzhledem k tomu, že z pohledu investora je nutné mít výhled, jak se bude vyvíjet co nejreálněji cashflow, doporučujeme soutěžit a vložit ideálně do žádosti o dotaci poslední a co nejpřesnější verzi rozpočtu na stavební práce. Vzhledem ke krizi a nedostatku zakázek ve stavebnictví se v případě projektu podařilo snížit ve

výběrovém řízení částku na stavební část stavby oproti předpokladům, což umožnilo přesunout volné finanční prostředky do jiných položek.

- **sestavení rozpočtu.** Při sestavování rozpočtu projektu je nutno vycházet z Pokynů pro žadatele, pečlivě zvažovat, které položky budou způsobilým výdajem a které nezpůsobilým výdajem. Je vhodné použít některý z nástrojů projektového řízení (např. WBS), aby nedošlo k opomenutí některé z klíčových aktivit v rozpočtu. Je vhodné také požádat o případnou konzultaci dotační orgán před podáním žádosti. Před podáním žádosti o dotaci je potřeba projít s finančním manažerem projektu, které výdaje budou účtovány jako investice a které jako neinvestice. Pokud to Pokyny pro žadatele umožňují, stanovit v rozpočtu i rezervy.
- **rozvržení VŘ v projektu.** Je potřeba věnovat značnou pozornost před podáním žádosti o dotaci správnému rozvržení výběrových řízení dle předmětu plnění. Při podání žádosti o dotaci bylo v projektu počítáno se čtyřmi VŘ, v závěru projektu jich pak bylo 37 (některá byla zrušena, opakována, rozložena na více částí). Pokud by řídicí orgán nepovolil změny či by nebyl časový prostor při realizaci projektu, aby mohly proběhnout všechna potřebná výběrová řízení, může tato skutečnost ohrozit realizaci celého projektu.
- **pečlivost a transparentnost VŘ dle zákona a Pokynů pro žadatele.** Výběr zhotovitele zdánlivě s rozpočtem nesouvisí, avšak je zásadní. Při jakékoliv chybě při výběru zhotovitele je nutno počítat s případnými sankcemi ze strany poskytovatele dotace. Může se tak dojít k udělení např. sankce, což v řádu desítek mil. Kč na stavební práce jsou řádově miliony Kč. V Národním hřebčíně v Kladrubech a na dalších místech zasahoval dokonce Útvar pro odhalování organizovaného zločinu. Později bylo postupně obviněno několik lidí ze stavebních firem a hřebčína ze sjednání výhody a z pletichy při zadávání veřejné zakázky na opravu hřebčína a z pokusu o poškození finančních zájmů EU. K nim časem přibyla další obvinění.
Dále pak nekvalitní firma může ve VŘ podat nízkou nabídku a poté skrze „vícepráce“ hodnotu díla navyšovat. Také je častá nízká kvalita díla a nedodržení harmonogramu projektu. Vzhledem k tomu, že vlastníky NKP jsou zejména nevýdělečné subjekty (církvní, státní, NNO), jde v případě nekvalitní firmy o značné riziko.
- **rozvržení programových aktivit projektu.** Součástí projektu jsou i programové aktivity, které je nutno mít před zahájením projektu zpracované alespoň do té podoby, aby bylo možno počítat s finančními prostředky na jejich realizaci a zadat do žádosti také potřebná výběrová řízení. Jedná se např. OOO č. 34, které odstraňuje některé rozpory ve studii proveditelnosti a jejích přílohách.
- **změny programových aktivit projektu.** Vzhledem k tomu, že od podání žádosti po ukončení realizace projektu uplyne i několik let, je potřeba mít před podáním projektu jasnou představu o programových aktivitách. V případě, že by došlo ze strany žadatele ke změnám v programových aktivitách v průběhu realizace projektu nebo se změnila okolnosti, podmínky jejich realizace, musí být změny konzultovány včas s dotačním orgánem a provedeny až po jejich případném schválení.
- **rozpočet stavět na 90-100% ceníkových cen.** Jelikož v rozpočtu lze vždy způsobilé hodnoty ponížít (ale ne vždy navýšit) je dobré mít rozpočet od projektanta na úrovni ceníkových cen. V případě nedostatku stavebních zakázek na trhu dojde ke stlačení položkových cen. V případě, že by v době soutěže na stavební práce byla nízká poptávka firem po práci, mohlo by dojít naopak k nacenění položkového rozpočtu na vyšší hodnoty, než předpokládal projektant v době vzniku projektové dokumentace. Projekt také výrazně ušetřil na inženýrské činnosti.
- **nákup mobiliáře.** V původním rozpočtu projektu nebyly alokovány finanční prostředky na mobiliář. Jelikož to dotační pravidla umožnila, byla v průběhu projektu částka navýšena tak, aby bylo možno pořídit požadovaný mobiliář. Je nutno při přípravě projektu věnovat pozornost jednotlivým položkám rozpočtu, což může být později problém, pokud by dotační orgán nepovolil přesun finančních prostředků mezi jednotlivými položkami.
- **náklady na poradenské a ostatní výše nespecifikované služby.** V průběhu projektu bývají řešeny např. četné vícepráce, které je nutno vysoutěžít a je potřeba mít dostatek finančních prostředků i na poradenství, expertní konzultační a jiné služby.
- **rozpočet na mzdy.** Vzhledem k tomu, že v projektu došlo k jeho prodloužení, do projektu jako zaměstnanci vstupovaly a vystupovaly další jednotlivé osoby, nebo se mohou neočekávaně navýšit (změnit) mzdy pro jednotlivé členy týmu, je potřeba mít v projektu rezervu i na mzdy. Nezapomínat, že ke mzdám je potřeba dopočítat i odvody a to jak u zaměstnanců, tak i u zaměstnavatele.

- **náklady na pracovní tým a fluktuace zaměstnanců na projektu.** Z obecného pohledu může být změna v projektovém týmu zejména v době realizace projektu problém, neboť se „oslabuje“ kontinuita projektu a do projektového týmu vstupují nové osoby, které nejsou obeznámeny se vznikem projektu, realizačními detaily, atp. Fluktuace v pracovním týmu pak klade značné nároky na komunikaci řídicího týmu s týmem pracovním, dochází k četným nepochopením, chybám a odchylkám od původního konceptu projektu. Při přípravě projektu je potřeba pečlivě plánovat složení realizačního týmu a vyjít ze zkušenosti z již realizovaných projektů. V době od podání žádosti k realizaci může dojít ke změnám např. v organizačním řádu, popř. se ukáže, že některé činnosti není možno zabezpečit kmenovými zaměstnanci.
- **integrita pracovního týmu a komunikace.** Při realizaci takto složitého projektu je potřeba dbát na profesní znalosti a profesionalitu. V případě, že je některý z členů konfliktní osobou či sólo hráčem, který sleduje své zájmy, způsobí to v projektovém týmu vzájemné animozity a může to vést k fluktuaci či rozpadu tohoto týmu. Je proto důležitá kvalitní komunikace a přímé jednání mezi jednotlivými osobami. Zvláštní kapitolou je také otázka korupce popř. zahájení trestního řízení na některé z členů projektového týmu, které může mít fatální vliv na fungování projektového týmu.
- **dostatečná časová rezerva.** Při sestavování harmonogramu projektu je potřeba vytvořit i relativně velké časové rezervy na kritické cestě projektu. V případě zpoždění aktivity, na kterou navazuje další, dochází k řetězení zpoždění a ohrožení projektu z časového hlediska. V případě projektu došlo k vysoutěžení stavebních prací až na třetí pokus a to pak značně narušilo plánovaný harmonogram.
- **nezabíhat do podrobností.** Do harmonogramu zanášet jen podstatné milníky. V případě přílišného skluzu v podrobném harmonogramu bude žadatel nucen zodpovědět důvody a přijatá opatření.
- **vyžadovat plnění harmonogramu dle smlouvy včetně sankcí.** V případě, že dojde ke zpoždění projektu, které není zapříčiněno nezávislými okolnostmi, které nejde předvídat, lze vymáhat po zhotoviteli sankce, které pokryjí případné sankce ze strany zprostředkovatelského subjektu. Tato zásada je důležitá zejména v případě, že spolu s výzvou na předložení žádosti o dotaci je uveden i nejzazší termín ukončení projektu.
- **ověřit reálnost aktivit v harmonogramu.** Se stavebním expertem, popř. projektantem je důležité projít připravovaný harmonogram z hlediska reálnosti a z hlediska „technologických časů“. v případě složitějších změn, složitějších aktivit je nutno stanovit bezpečnou rezervu na kritické cestě projektu. V případě opakování výběrového řízení, prodlev zapříčiněnými různými posudky či administrativními překážkami, nepřízní počasí atp. je rezerva na kritické cestě v harmonogramu projektu jednou z mála možných cest, jak projekt dokončit včas.
- **na stavební práce vysoutěžit pružnou firmu s referencemi.** V případě, že dojde k oddálení zahájení stavby (jako v případě kladrubského hřebčína) má takováto firma dostatečné personální kapacity k navýšení výkonu a uspokojení stavebních prací. Do návrhu smlouvy zakotvit možnost směnného provozu v případě skluzu v harmonogramu. Riziko bankrotu velké firmy (tím i ohrožení projektu) je nižší než u firmy malé.
- **raději nezpůsobit aktivitu, než ohrozit realizaci celého projektu.** Jak vyplývá z plánovaného a skutečného harmonogramu projektu, je např. v případě opakování nebo řešení otázek k VŘ či doplňujících posudků nutno počítat s řádově měsíci zdržení. V tom případě je lepší danou položku převést do nezpůsobilých výdajů a pokračovat v následujících aktivitách tak, aby nebyl ohrožen termín dokončení stavby a nemusela se vracet celá dotace či riskovat zbytečné sankce za nedodržení termínu celkového ukončení projektu.
- **zastavení projektu.** V případě, že hrozí negativní vyjádření či zásadní sankce (např. k VŘ na stavební práce s položkami řádově desítek mil. Kč) ze strany ÚOHS nebo poskytovatele dotace, je nutno včas po dohodě se managementem žadatele a zřizovatele projekt ukončit a dotaci vrátit. Pro žadatele je lepší uhradit přípravnou část projektu z vlastních prostředků, než pak podepsat smlouvu se zhotovitelem a čelit fatálním sankcím.

9.0 Rizika a jejich eliminace

9.1 Identifikace rizik projektu a návrh opatření k jejich řízení

Každý projekt, který je připravován nese sebou různá rizika. Pro podrobný popis situace je zapotřebí stanovit rizika, která mohou ovlivnit výsledky realizace projektu. Rizika mohou ovlivnit realizaci pozitivně – výsledky budou lepší než očekávané, nebo negativně – pokud bude výsledek opačný.

Rozdělení rizik dle míry dopadu na projekt:

- **Katastrofická (K)** = ohrožení a zastavení dalšího vývoje projektu. Pokud nemá být projekt ukončen, tak je třeba provést zásadní opatření k obnovení vývoje.
- **Kritická (KR)** = zásadní narušení vývoje projektu, případně jeho pozastavení. Vyžaduje opatření k tomu, aby bylo dosaženo požadovaných parametrů v plánovaných termínech.
- **Významná (V)** = narušení vývoje projektu. Správným řízením je možno dosáhnout požadovaných parametrů v plánovaných termínech.
- **Nevýznamná** = nepodstatné narušení vývoje projektu. Operativním řízením lze obnovit plánovaný vývoj.

Výskyt rizik/pravděpodobnost výskytu:

- Často = je pravděpodobný častý výskyt. Nebezpečí je trvalé. $P = 0,6$ a vyšší
- Občas (O) = lze očekávat, že nebezpečí nastane několikrát. $P = 0,3 - 0,6$
- Málo (M) = pravděpodobně se vyskytnou někdy během životního cyklu projektu. Je rozumné předpokládat, že nebezpečí nastane. $P = 0,1 - 0,3$
- Nepravděpodobně (N) = výskyt je nepravděpodobný, ale možný. Lze předpokládat, že nebezpečí může výjimečně nastat. $P = 0 - 0,1$

Kategorie rizik:

- Obecná = týkající se programu IOP
- Technická = např. chyby v projektové dokumentaci, špatné zakreslení projektu, apod.
- Lidská = např. nefungující projektový tým, nekvalitní partneři projektu apod.
- Finanční = nezískání dotace, podceněný rozpočet
- Právní = nedodržení platných zákonů, nedodržení pravidel a nařízení EU, nedodržení pokynů IOP
- Provozní = špatný odhad poptávky po službách, nedostatek kvalifikované síly při realizaci projektu apod.

Posouzení rizik/závažnost:

Provedení posouzení závažnosti rizika na číselné škále tj.: 1 – nejnižší riziko, 2 – nižší riziko, 3 – průměrné riziko, 4 – vysoké riziko, 5 – nejvyšší riziko

Hlediska - smlouva			
Míra rizika	Hledisko času	Hledisko kvality	Hledisko ceny
1 – nejnižší riziko	dny	pokles o 1%	zvýšení o 1%
2 – nižší riziko	0,5 měsíce	pokles do 5%	zvýšení do 5%
3 – průměrné riziko	1 měsíc	pokles do 10%	zvýšení do 10%
4 – vysoké riziko	2 měsíce	pokles do 15%	zvýšení do 15%
5 – nejvyšší riziko	déle	pokles o 20 a více%	zvýšení o více než 15%

Tab.15 : Hlediska času, kvality, ceny a míra rizika

Posouzení účinnosti nástrojů na eliminaci rizik:

Provedení účinnosti k eliminaci důsledků rizik na číselné škále tj. 1 – nejnižší účinnost, 2 – nižší účinnost, 3 – průměrné účinnost, 4 – vysoké účinnost, 5 – nejvyšší účinnost

Předcházení a řešení rizik

Každé riziko má určitá specifika a tudíž je nutné k němu přistupovat individuálně. Předcházení rizikům a opatření k eliminaci jednotlivých rizik budou proto individuální a specifická vždy ve vztahu k dané situaci. Zde vycházíme z předchozích zkušeností žadatele s projekty podobného charakteru. Mezi faktory, které výsledek realizace projektu mohou ohrozit, patří celkové zhoršení ekonomické situace a nepříznivé přírodní podmínky. Dalšími mohou být např. nedostatek finančních prostředků na nutné investice – toto riziko minimalizujeme získáním finančních prostředků z EU.

V zásadě však projekt v přípravné fázi a v předkládané podobě neměl zásadní rizika, která by ohrožovala realizaci a udržitelnost projektu. Nicméně je potřeba rizikům věnovat pozornost a mít připravené náhradní řešení. Z rizik, uvedených v tabulce se v případě projektu Obnova součástí NKP Hřebčín v Kladruzech nad Labem jako zásadní jeví nedostatky v PD, které byly řešeny až v prováděcí PD. V přípravné fázi se také objevila finanční rizika, zejména nedostatek finančních prostředků pro přípravu PD.

Souhrnný výskyt rizik - přípravná fáze					
Druh rizika	Dopad na projekt	Pravděpodobnost výskytu	Závažnost rizika	Předcházení rizika, řešení krizové situace	Účinnost
Obecná rizika					
Zastavení programu IOP	K	N	3	Neovlivní žadatel. Žadatel začne hledat jiné zdroje na realizaci projektu, dojde k prodloužení termínu realizace projektu.	2
Technická rizika					
Nekvalitní práce projektanta/architekta	V	M	3	Nastavení smluvních pokut a sankcí. Pečlivost při zadávání a zpracování PD. Průběžná komunikace se zpracovatelem PD. Předávání rozpracovaných verzí a informování zpracovatele PD o případných obtížích při zpracování PD.	3
Nevhodná koncepce navržená projektantem/architektem	V	M	3	Pečlivost při zadávání a zpracování PD. Komunikace se zpracovatelem PD. Předávání rozpracovaných verzí a informování zpracovatele PD o případných obtížích při zpracování PD.	3
Nedodržení standardu prací, materiálů apod. v průběhu projekčních prací	V	M	2	Pečlivost při zadávání a zpracování PD. Komunikace se zpracovatelem PD. Předávání rozpracovaných verzí a informování zpracovatele PD o případných obtížích při zpracování PD.	3
Růst cen v rozpočtových nákladech projektu	V	O	2	Držení finanční rezervy již v přípravné fázi. Komunikace se zpracovatelem PD a důsledné zdůvodňování nárůstu cen v rozpočtovaných nákladech.	3
Nedostatky v PD	KR	M	3	Sankce a pokuty s projektantem, odpovědnost za nedostatky projektant. Tvorba finanční rezervy pro realizační fázi. Pečlivost při zadávání a zpracování PD. Komunikace se zpracovatelem PD.	4
Nedodržení termínu předání kompletní hotové PD	KR	M	3	Smluvní pokuty a penále za nedodržení termínu. Důsledná komunikace se zpracovatelem PD, veškeré posuny termínu předání hotové PD posuzovat individuálně. Termín předání je uveden ve smlouvě o dílo a veškeré posuny či odklady řeší zadavatel s dodavatelem.	4
Dodatečné změny požadavků investora	N	N	2	Dostatek informací při zpracování prvotních podkladů. Možnost vypracování variantních řešení. Časté konzultace se zpracovatelem projektové dokumentace	4

				či projektové žádosti.	
Nevhodné zásahy poškožující památku	N	M	3	Dostatek informací při zpracování prvotních podkladů. Komunikace se zodpovědnými orgány /památkáři)	4
Lidská rizika					
Nekvalitní projektový tým	V	N	3	Výběr kvalitních členů týmu se zkušenostmi s realizací obdobných projektů + důsledná kontrola práce, vymezení jasných kompetencí a povinností každého člena týmu, zastupitelnost osob.	5
Finanční rizika					
Nedostatek finančních prostředků pro přípravu PD a ostatních přípravných prací	KR	N	2	Hospodárné a účelné vynakládání rozpočtových prostředků. Otevřené zadávací řízení na zpracovatele PD.	4
Právní rizika					
Nedodržení podmínek programu IOP	KR	N	3	Důsledná a několikastupňová kontrola. Zkušený projektový tým. Konzultace s řídicím orgánem	5
Nedodržení právních norem ČR, EU	V	N	3	Důsledná a několikastupňová kontrola. Právník v projektovém týmu.	5
Provozní rizika					
Špatně definovaná poptávka.	V	N	2	Provedená podrobná analýza potřebnosti, poptávky a nabídky	5

Tab.16: Souhrnný výskyt rizik: přípravná fáze

Hlavní rizika se objevila v realizační fázi projektu.

Souhrnný výskyt rizik - realizační fáze					
Druh rizika	Dopad na projekt	Pravděpodobnost výskytu	Závažnost rizika	Předcházení rizika, řešení krizové situace	Účinnost
Obecná rizika					
Zpoždění ve schvalování podstatných/nepodstatných změn projektu ze strany poskytovatele dotace	V	O	2	Průběžná komunikace projektového týmu s poskytovatelem dotace.	4
Nedodržení termínu proplácení již zkontrolovaných žádostí o platbu z programu IOP	V	O	3	Částečně nelze ovlivnit, avšak zástupci projektového týmu komunikují s poskytovatelem dotace a důsledně připravují všechny podklady pro žádost o platbu. Dostatečná doba splatnosti faktur.	5
Technická rizika					
Dodatečné změny požadavků investora	V	N	2	Dostatek informací při zpracovávání prvotních podkladů. Změny řešit nejpozději před zadáním zakázky (prováděcí dokumentace). Flexibilní projekční tým, který se umí přizpůsobit změnám.	4
Nepředvídatelné prodlevy ze strany správních úřadů	V	N	2	Znalost zákonů a legislativních postupů, časové rezervy v projektu.	4
Nepřihlášení žádného dodavatele do výběrových řízení	KR	M	3	Dostatečná časová rezerva pro provedení výběrového řízení na dodavatele stavby.	4

Výběr nekvalitního dodavatele	KR	O	4	Kvalifikační požadavky v ZD odpovídající charakteru zakázky. Dodržení zákonných postupů včetně zapojení vnitřních kontrolních mechanismů. Časté kontrolní dny (zápisy do deníku), případné sankce za nedodržení termínu a kvality prováděné práce budou řešeny přímo ve smlouvě o dílo.	4
Nedostatečná koordinace stavebních prací	V	O	3	Kvalitní operativní řízení a dobrá spolupráce všech zúčastněných subjektů. Časté kontrolní dny (zápisy do deníku), případné sankce za nedodržení termínu a kvality prováděné práce budou řešeny přímo ve smlouvě o dílo.	4
Nedodržení termínu výstavby	KR	M	4	Sankční podmínky v zadávacích podmínkách/smlouvě s dodavateli. Odpovídající organizace a koordinace stavebních prací – etapizace projektu. Časté kontrolní dny (zápisy do deníku).	4
„Personální“ rizika					
Nekvalitní projektový tým	KR	M	4	Výběr kvalitních členů týmu, požadavek na zkušenost s řízením obdobného projektu + důsledná kontrola práce, vymezení jasných kompetencí a povinností každého člena týmu, zastupitelnost osob	5
Finanční rizika					
Nedostatek finančních prostředků na předfinancování a v průběhu realizace projektu	KR	N	3	Minimalizace požadavků na předfinancování (pouze část DPH). Dostatečně dlouhá splatnost faktur. Hospodárné a účelné vynakládání rozpočtových prostředků. Připraveny úvěrové zdroje pro předfinancování.	4
Vznik nepředvídatelných způsobilých i nezpůsobilých nákladů projektu	KR	Č	4	Kvalitní projektová příprava. Tvorba rezervy na případné nepředvídatelné vícepráce. Projekční tým bude komunikovat se všemi dodavateli a subdodavateli, partnery projektu a poskytovatelem dotace. Veškeré navýšení způsobilých/nezpůsobilých nákladů řešit s kompetentními osobami. Možnost čerpání úvěrových zdrojů.	5
Nepředvídatelná pojistná událost na předmět projektu	KR	M	3	Nelze přímo ovlivnit. Příjemce má/bude mít platnou pojistnou smlouvu, která bude řešit základní pojistné události. Dále při výběru dodavatele stavby bude vyžadováno, aby měl platnou pojistnou smlouvu (zodpovědnost za škody a vady díla).	4
Právní rizika					
Nedodržení Pokynů pro zadávání zakázek	KR	M	4	Výběr odborné, zkušené firmy pro realizaci zadávacích řízení. Sankční podmínky ve smlouvě. Důsledná a několikastupňová kontrola realizovaných postupů.	4
Obstrukce účastníků výběrových řízení	KR	O	4	V realizační fázi je počítáno s časovou rezervou pro prodloužení výběrového řízení.	4
Porušení závazků dodavatele k příjemci dotace	KR	M	3	Platná smlouva o dílo, které bude řešit práva i povinnosti smluvních stran, včetně případných pokut a úroků z prodlení. Spolupráci s právníky příjemce.	3
Nedodělky, vady díla, vícepráce ze strany dodavatele	V	O	4	Lze očekávat, avšak veškeré vady a nedodělky jdou na vrub dodavatele (zakotvit ve smlouvě o dílo). Vícepráce řešit s příjemcem, na základě soupisu víceprací rozhodnout o dalším postupu, rozpočtovat finanční rezervu pro tyto případy.	4
Nedodržení podmínek	V	N	2	Sestavení projektového týmu – důraz na zkušenost s řízením projektů IOP. Důsledná a několikastupňová	4

programu IOP				kontrola. Komunikace projekčního týmu s poskytovatelem dotace.	
Nedodržení právních norem ČR, EU	V	O	3	Právník v projektovém týmu. Důsledná a několikastupňová kontrola. Komunikace projekčního týmu s poskytovatelem dotace.	5
Provozní rizika					
Nenaplnění partnerských, dodavatelско – odběratelských smluv	V	M	3	Uzavřená partnerská smlouva. Historie partnera, zkušenosti partnera s realizací obdobných akcí. Sankce ve smlouvách.	4
Nedodržení monitorovacích ukazatelů projektu	V	M	2	Konzervativní nastavení indikátorů. Zkušenost žadatele i zpracovatele studie proveditelnosti eliminují toto riziko. Důsledná kontrola všech postupů a činností.	4

Tab.17: Souhrnný výskyt rizik: realizační fáze

V projektu byly problémy s VŘ, probíhalo i vyšetřování Policie ČR. Dále na projektu vzniklo velké množství víceprací a vícenákladů a také se objevilo mnoho nezpůsobilých výdajů. Proto v kapitole 8.4 Zkušenosti se sestavováním rozpočtu a harmonogramu **důrazně doporučujeme** zájemcům o rekonstrukci NKP mít předem vyjednaný dostatečný finanční rámec pro krytí právě nečekaných výdajů.

Souhrnný výskyt rizik – provozní fáze					
Druh rizika	Dopad na projekt	Pravděpodobnost výskytu	Závažnost rizika	Předcházení rizika, řešení krizové situace	Účinnost
„Personální“ rizika					
Nevhodní partneři projektu	KR	M	3	Výběr kvalitního partnera se zkušenostmi s provozováním a realizací obdobných akcí. Partner s prokazatelnou historií. Víze partnera totožná s projektem a cíli žadatele. Komunikace s partnery, předávání zkušeností a informací v realizační fázi projektu, zástupci partnerů jsou i členy týmu	5
Nekvalitní projektový tým	V	N	3	Výběr kvalitních členů týmu + důsledná kontrola práce, vymezení jasných kompetencí a povinností každého člena týmu, zastupitelnost osob. Zkušenost partnera.	4
Finanční rizika					
Navýšení cen vstupů	V	M	3	Nelze přímo ovlivnit. Úprava cen. Hospodárnost provozu.	3
Nedostatek finančních prostředků provoz	KR	N	4	Hospodárné a účelné vynakládání rozpočtových prostředků. Případné ztráty z provozu budou hrazeny z rozpočtu partnera. Zvýšení příjmů – dotace, sponzoring.	4
Nepředvídatelná pojistná událost na předmětu projektu	V	M	3	Nelze přímo ovlivnit. Příjemce má/bude mít platnou pojistnou smlouvu, která bude řešit základní pojistné události.	4
Růst cen energií	KR	Č	4	Hospodárné a účelné vynakládání rozpočtových prostředků. Případné ztráty z provozu budou hrazeny z rozpočtu partnera. S růstem cen energií kalkulovat ve finanční části studie.	4
Právní rizika					
Nedodržení podmínek programu IOP	KR	N	3	Důsledná a několikastupňová kontrola. Důsledná kontrola všech postupů a činností. Závazek partnera	4

				v partnerské smlouvě.	
Nedodržení právních norem ČR, EU	V	N	3	Důsledná a několikastupňová kontrola. Důsledná kontrola všech postupů a činností. Právník členem týmu.	4
Provozní rizika					
Nedostatek poptávky po službách/výrobcích	V	N	2	Provedená analýza potřebnosti, poptávky a nabídky. Konzervativní odhad poptávky ve finanční analýze. Marketingové a propagační aktivity, úprava programové části.	4

Tab.18: Souhrnný výskyt rizik: provozní fáze

Provozní fáze projektu začne po finančním ukončení projektu na podzim 2015. Vzhledem k tomu, že tato kronika je psaná v září 2015, lze se ze zkušenosti domnívat, že mnohá z níže uvedených rizik se v této fázi vyskytnou. Může tak dojít k ohrožení udržitelnosti projektu. Jedná se zejména o spolupráci s nevhodnými popř. nespolehlivými partnery – spolupracujícími subjekty v projektu. Jako poměrně značné riziko se jeví také v provozní fázi **nedostatek finančních prostředků na provoz**. Mezi další rizika v provozní fázi projektu počítáme i zvýšení cen energií.

Co se týče doporučení pro analýzu a systém řízení rizik obdobných projektů je potřeba **vyjít ze zkušeností projektového týmu** ještě před podáním žádosti o dotaci v přípravné fázi projektu. Na základě zkušeností projektového týmu je pak potřeba **identifikovat jednotlivá rizika**, jejich **pravděpodobnost a dopad** v případných scénářích na projekt. Doporučujeme proto kapitulu rizik pečlivě projít a zhodnotit, např. metodou RIPRAN. V případě potřeby je vhodné se obrátit na firmu, která umí identifikovat a ocenit rizika včetně jejich eliminace. V případě, že dojde k identifikaci „nejvyšších rizik“ projektu (tj. závažnost = 5, dopad 4, 5) projekt nerealizovat. Jednalo by se o nepřiměřené riziko, jehož dopadem by bylo předčasné ukončení projektu, nutnost uhradit již uhrazené náklady. V extrémním případě pak hrozí také trestně-právní odpovědnost statutára žadatele.

10.0 *Identifikace vzorových prvků obnovy*

10.1 Vzorové prvky obnovy

Národní hřebčín je unikátní památka založená na staletém vztahu člověka, starokladrubského koně a krajiny a je tedy specifickým kulturně – historickým fenoménem. Areál tvoří soubor objektů, který je propojený s okolní krajinou splňující doprovodné potřeby provozu a je komponován na základě dobových uměleckých principů. Měřítkem této památky je tedy především kůň a jeho potřeby. Tento unikátní odkaz je nezbytné zachovat pro další generace v jeho dochované historické podobě.

Charakterem řešení celého areálu NKP Hřebčín Kladruby nad Labem je určující klasicistní koncepce, která vznikla na počátku 20. let 19. století po rozhodnutí císařského dvora o celkové rekonstrukci a rozšíření hřebčína. Tato koncepce sjednotila a doplnila předešlé a nově navržené objekty do jednotné podoby, která se dochovala do současné doby. Vysoká míra zachovalosti klasicistní podoby areálu spolu s dobře zachovanou podrobnou dokumentací z období klasicistní činnosti umožňuje rehabilitaci jeho tehdejší podoby. K velké míře zachovalosti přispěla rovněž dlouhodobá kontinuita funkčního využití, jako stájí k chovu koní bez provedení výrazných novodobých změn. Současné objekty obsahují i starší fáze zástavby, které ovlivnily klasicistní návrh. Z uvedených skutečností je tedy zjevné, že poslední kvalitní celková koncepce a stavební fáze je realizovaná koncepce klasicistní. Následné úpravy byly převážně utilitární a dál v čase nedodržovaly tuto koncepci mimo určitých úprav z období historismu a 1. republiky.

Základním podkladem byl tedy zpracovaný koncepční plán vypracovaný ředitelem vídeňské kanceláře nejvyššího dvorního štolby hrabětem von Grillem. Většinu projektů jednotlivých objektů vypracoval a realizoval chrudimský krajský stavební inženýr Mořic Jahn. Koncepce nové výstavby byla založena na hlavních kompozičních osách, které členily jak areál, tak krajinu a současně tvořily hlavní osy symetrie urbanistické kompozice jednotlivých stavebních areálů. Základem tedy byla přísná symetrie kompozičního řešení včetně symetrie hmot a fasád. Rovněž určité partie dispoziční byly symetrické.

Do projektu IOP byly zařazeny objekty zámku, kostela sv. Václava a Leopolda, kaple Povýšení sv. Kříže, stáje I – VI a VIII – X, nízkých stájí, chlapecké ubytovny, kočárovny, kryté jízďárny, bytového domu čp. 44, 46 a 48, historické vodárny, venkovní jízďárna (opracoviště), anglický park u zámku, úprava prostor před zámkem včetně veřejného osvětlení, dále objekt stájí Františkov a dvě stáje na Josefově. Do projektu IOP byla zařazena rovněž obnova hájovny čp. 20, která není národní kulturní památkou a nespadá do kompetence Národního památkového ústavu generálního ředitelství v Praze.

Před zahájením obnovy vykazovaly objekty celkovou sešlost, nejrůznější poškození a poruchy včetně neodpovídajících a rušivých utilitárních úprav. Rovněž nevhodné byly použité některé materiály a technologie. U všech objektů byla zřejmá absence prováděné údržby a některé objekty či jejich části byly dlouhodobě nevyužívány nebo dokonce zcela zavřené.

Výše uvedené objekty lze zařadit zhruba do třech typologických skupin. Jedná se o skupinu, do které jsou zařazeny všechny stájové objekty, které slouží primární činnosti hřebčína a to chovu koní starokladrubského plemene. Do druhé skupiny patří všechny objekty pro související provozní a doprovodné potřeby hřebčína včetně objektů či jejich částí určené pro kulturně vzdělávací program v rámci projektu IOP. Jsou to objekty bývalé chlapecké ubytovny, kočárovny, kryté jízďárny, bývalé vodárny a bytových domů. Třetí skupinu tvoří zámek, kostel sv. Václava a Leopolda a hřbitovní kaple Povýšení sv. Kříže. Část zámeckých prostor po obnově je využita pro kanceláře hřebčína a část i pro expoziční účely a instalaci interiérů císařských pokojů. Objekt kostela a kaple mimo svého základního poslání lze využít pro občasné kulturně vzdělávací programy, jako jsou např. koncerty. Předmětem obnovy byly i vnější prostory před zámkem, vnější jízďárna (opracoviště) a drobné zásahy do vegetačních prvků v anglickém parku.

Již z tohoto rozdělení, které ilustruje typologickou rozdílnost obnovovaných objektů je zřejmé, že se jednalo o velmi široký a různorodý záběr při přípravě a realizaci vlastní obnovy. Příprava projektové dokumentace a vlastní obnova představovala široké spektrum prací od prováděného archeologického výzkumu přes řadu

prováděných průzkumů, jako jsou operativní průzkumy stavebně historické, stavebně technické, posouzení inženýrsko-geologických poměrů, statické, průzkumy vlhkosti a zasolení, mykologické, dendrochronologické a restaurátorské. Vyhodnocené výsledky těchto průzkumů a sondáží byly podklady pro vypracování projektové dokumentace. V průběhu prací byla prováděna řada dalších operativních průzkumů, které vycházely z nálezových skutečností a po vyhodnocení vedly k upřesnění navrženého řešení či postupu při obnově. Jedním ze základních podkladů byl zpracovaný stavebně historický průzkum „NKP Národní hřebčín Kladruby nad Labem“ autorského týmu Národního památkového ústavu, ústředního pracoviště v Praze.

Předmětem projektu bylo vytvoření vzorové obnovy a následné využití souboru památkových objektů uvedených v ÚSKP ČR, jako NKP Hřebčín Kladruby nad Labem. Přínos projektu je jednak v záchraně nemovité NKP (soubor staveb a okolní krajiny), tak movité NKP (chov starokladrubského koně). Nedílnou součástí je tedy i činnost související s chovem starokladrubského koně. Tato skutečnost vzájemně se ovlivňujících částí řadí hřebčín mezi světové unikáty. Za národní kulturní památku v tomto případě považujeme chov koní společně s prostředím, ve kterém mnoho staletí tento chov probíhal. Pro vytvoření optimálního prostředí bylo třeba citlivě nalézt kompromis mezi památkovou ochranou areálu se souborem staveb a zabezpečením ochrany památkově chráněného koně, který vznikl cílenou lidskou činností (starokladrubský kůň – genofond). To znamenalo hledat řešení, která minimalizují rizika v obou chráněných částech. Bylo proto nutné nalézt odpovídající vztah mezi funkčními nároky hřebčína a zákonnou povinností ochrany této mimořádné národní kulturní památky. Snahou památkové péče bylo při přípravě projektu a realizaci obnovy pokusit se v co největší míře obnovit základní architektonickou klasicistní koncepci založenou, jak již bylo zmíněno, na hlavních kompozičních osách a přísné symetrii hmotového řešení, řešení symetrie fasád s jednotlivými architektonickými prvky a detaily. Zachovat tedy historické řešení (zbavené v co největší míře utilitárních a nevhodných zásahů) a hmotné podstaty, kterou tvoří originální konstrukce, povrchy, materiály a technologie včetně interiérového řešení. Případné nové konstrukce a doplňky (např. podlahy, výplňové prvky, technická a technologická zařízení, atd.) navrhnout tak, aby nerušily historické prostředí hřebčína. Jako nově použité materiály byly rovněž přednostně požadovány materiály tradiční historické (např. pálené cihly, keramická střešní krytina, maltoviny s vápenným pojivem, dřevo a kov na výplně otvorů). Rovněž památková péče kladla důraz na zachování dochovaných tradičních povrchů a interiérového řešení, které jsou důležitým příkladem dobového řešení a tvoří nedílnou součást památkové podstaty objektů. Přestože jsou často neúplné a jsou porušeny, je dle stupně dochovanosti možné provést a metodické přístupy to předpokládají, opravu a doplnění materiálů, které byly v době vzniku použity a následně dlouhou dobu existence udržovány. Způsob použití materiálu je částečně zachován a slouží, jako vzor pro doplnění. Pro výraz památky je velmi hodnotná tzv. „cena stáří“.

Výše uvedený přístup uplatňovaný památkovou péčí se dotýkal odpovědného úkolu všech zúčastněných včetně památkové péče, jakým byla otázka ochrany chovu koní před jakoukoliv nákazou, která by je ohrozila. Tedy povinností bylo minimalizovat zdravotní ohrožení a snažit se optimalizovat prostředí s ohledem na tato rizika. Dochované povrchy podlah stájí z klasických tradičních materiálů (cihla, dřevo), které byly užívány mnoho desítek let, představovaly dle názorů odborníků spojených s chovem koní rovněž rizika možného zdravotního ohrožení chovaných koní. S ohledem na současná hygienická kritéria to jsou podlahy se spárami, nasákavé a obtížně dezinfikovatelné. Objevila se úvaha nahradit tyto dochované povrchy vhodnějším soudobým materiálem, které výše uvedené vlastnosti eliminuje. Jednalo se o podlahy z litého asfaltu, který je provozně praktický, bezespárý, teplý, nenasákavý, zdravotně nezávadný, neklouže a snese koncentrace používaných dezinfekčních roztoků.

Pro památkovou péči, která považuje historické tradiční povrchy, které jsou dochované a dlouhodobě udržované za významnou a samozřejmou součást tzv. hmotné podstaty památky, bylo tedy důležité zjistit všechny informace a získané zkušenosti o případném použití tohoto materiálu, který by splnil požadované vlastnosti z hygienického hlediska, ale zároveň by došlo ke ztrátě dochovaných historických podlah z tradičních materiálů používaných v minulosti.

Pro rozhodnutí zda použít technologii litého asfaltu byly zjišťovány dostupné informace u nás i v zahraničí.

Po vyhodnocení zjištěných skutečností bylo rozhodnuto o výměně dochovaných podlah z tradičních materiálů za povrch novodobé technologie litého asfaltu v převážné většině stájí. V tomto případě památková péče nadřadila ochranu chovu koní na zákonnou ochranu nemovitého fondu, jako se stejně stalo v případě snahy o návrat stájových oken v kladrubském areálu ve zmenšené velikosti.

Podlahy byly odstraněny ve všech prostorách a nahrazeny novým materiálem. Ve volných stájích a porodně s ošetřovnou byl položen litý asfalt. Litý asfalt byl rovněž položen ve stájích s boxovým ustájením a to pouze v jednotlivých boxech s tím, že v komunikačních uličkách byly provedeny podlahy z nové dřevěné špalíkové dlažby. Pouze v prezentačních stájích, které budou přístupny návštěvníkům, kterou je stáj č. IV, kde je ukázkově použito vazné ustájení a stáj plemenných hřebců s boxovým ustájením jsou nově položeny tradiční materiály podlah používané v minulosti. U ostatních stájí v Kladrubech, Františkově a Josefově byly podlahy provedeny z litého asfaltu s tím, že v komunikacích je položena dřevěná špalíková dlažba.

Převážná část zařazených objektů stájí do obnovy projektu IOP představující první typologickou skupinu objektů prodělala celkovou rekonstrukci. Byly obnoveny nosné konstrukce, podlahy, konstrukce stropů, krovů, střešní krytiny, vnější fasády s výplňovými prvky a navrácením tektonických článků fasády, vnitřní omítky, interiéry s vnitřním vybavením, mycí boxy, napájecí a krmné žlaby, zázemí pro zaměstnance, nové instalace kanalizace, vodovodu a elektroinstalace. Byly osazeny seníkové vikýře a volská oka do střech. Rovněž byly odstraněny některé nevhodné utilitární úpravy a prvky, které rušily původní koncept. U stájí Františkov byla ještě provedena demolice novodobé přístavby silážovny z 50. let 20. století v severním křídle, kdy proběhla přestavba stájí na kravín a odchovnu telat, výměna všech stávajících oken za okna ve zmenšené velikosti a celková výměna stávající plechové krytiny za keramickou. U stájí Josefov byla ještě provedena obnova vnitřní a vnější kanalizace a nová žumpa.

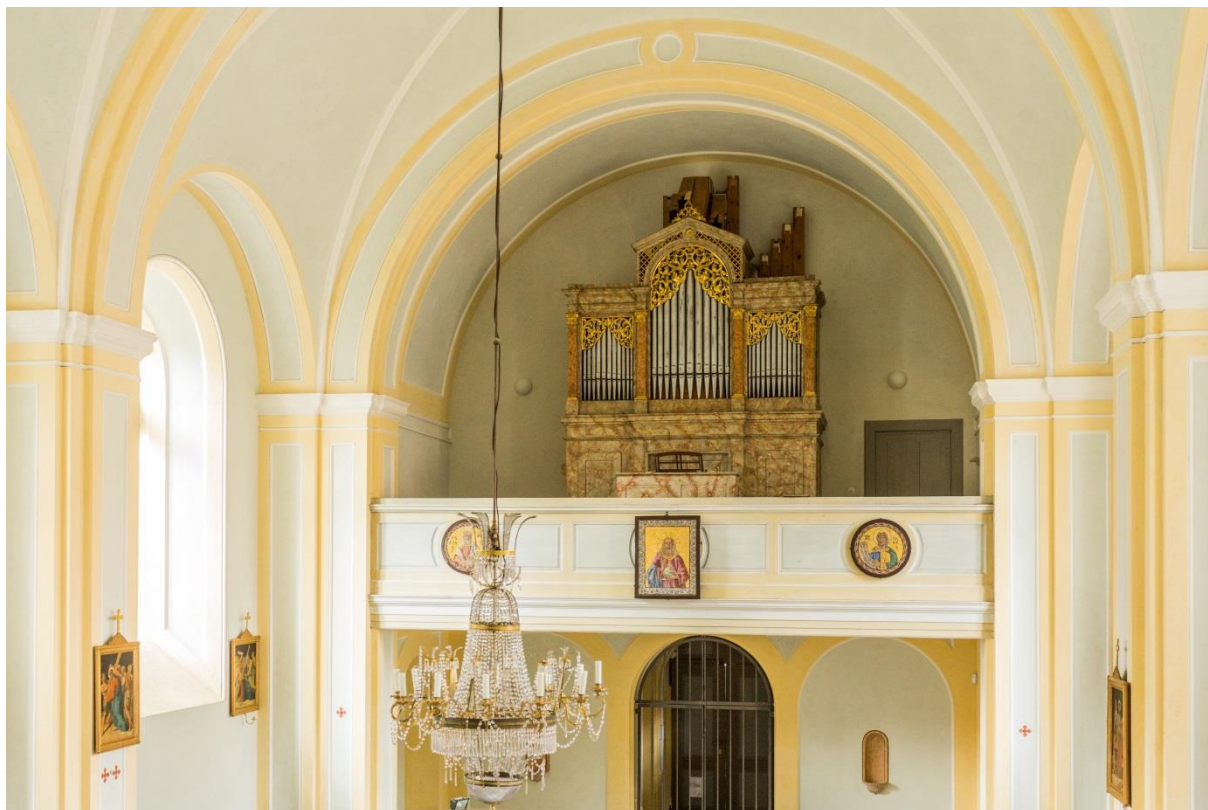
Do druhé typologické skupiny obnovovaných objektů můžeme zařadit objekty bývalé chlapecké ubytovny, kočárovny, kryté jízďárny, bývalé vodárny a bytové domy. Objekt bývalé chlapecké ubytovny po provedené celkové rekonstrukci bude využit pro instalace expozic v rámci kulturně vzdělávacího programu. Nové využití umožnila demolice vestavby pro ubytování žáků zemědělského učiliště. Provedením nového krovu vznikl půdní prostor, kde je tato expozice umístěna. Objekt kočárovny slouží svému původnímu účelu s tím, že prostor je rozdělen na část expozice kočárů přístupnou návštěvníkům a část sloužící provozním kočárům hřebčína. Byl zde opraven strop a jeho podhled. U obou objektů byla obnovena vnější fasáda spolu s výplňovými prvky i vnitřní omítky. Krytá jízďárna prošla opravou krovu, stropu, vnějších omítek včetně výplňových prvků, vnitřních omítek a na objektu byla vyměněna současná plechová krytina za krytinu keramickou. Obnovena byla i Řečanská brána včetně výměny dřevěné konstrukce stropu. Vodárna má po obnově nové využití a stala se rozhlednou. Pro přístup je nově doplněna vřetenovým schodištěm a stávající nádrž je upravena na rozhlednu. Obnoveny jsou vnější a vnitřní omítky, okna a jejich zasklení včetně nové elektroinstalace. U všech tří bytových domů byla provedena obnova vnější fasády s návratem jednoduchých plastických okenních šambrán včetně obnovy vnějších křídel oken. Stávající dožilé typové vnější dveře byly nahrazeny novými dveřmi, které vycházely z tvarosloví dveří dochovaných na jednom ze tří objektů. V bytovém domě čp. 48 byla provedena oprava krovu a střechy. Dochované vstupní dveře byly repasovány.

Prvním představitelem třetí skupiny je zámek. V průběhu obnovy byla provedena demolice drobného přístavku a demolice vestavby ubytovny ve 2. patře, kde bylo obnoveno dispoziční řešení z 19. století. Rovněž byl obnoven historický prostor v přízemí zámku po vybourání druhotné kuchyně. Dále byly opraveny vislé nosné konstrukce a konstrukce kleneb, stropů, krovů, střešní krytiny, podlah, vnějších omítek včetně výplňových prvků, vnitřních omítek a vnitřních truhlářských výrobků. Kotelna byla přemístěna do podkroví a bylo rekonstruováno ústřední vytápění, nové rozvody elektroinstalace, vody, kanalizace, slaboproudu (EPS, EZS a strukturované kabeláže).

Vzhledem ke skutečnosti, že prostory zámku slouží k trvalému pobytu a jsou využity jak pro každodenní provoz v kancelářích, tak i pro expozice přístupné návštěvníkům byla provedena sanační opatření z důvodu snahy zamezit případnému zvlhčení objektu a tím i narušení klima v pobytových a expozičních prostorách. Sanační opatření představuje vybudování venkovních provětrávaných kanálků a v přízemí zámku provedení provětrávané podlahy. V těchto částech zámku byly již všechny historické podlahy odstraněny a byly provedeny podlahy betonové, což vedlo k rozhodnutí tyto podlahy odstranit, provést podlahy provětrávané s nášlapnou prkennou vrstvou nebo kamennou dlažbou v přízemí zámku. Podlahy v 1. patře zámku byly převážně dřevěné prkenné, které byly opraveny a povrchově ošetřeny nebo položeny nové. V obnoveném sociálním zařízení byly provedeny nové keramické dlažby.

Obnova kostela představovala obnovu vnějších omítek včetně všech výplňových prvků s vitrážemi, obnovu schodů k varhanám, zvonice, dřevěných stupňů v přízemí, oratoře a obnovu vnitřní výmalby restaurátorským

způsobem. Rovněž bylo restaurováno vnitřní zařízení, mobiliář a varhany. Objekt kostela a zámku je dispozičně a objemově provázán, a přestože neslouží k trvalému pobytu, bylo s ohledem na tuto skutečnost provedeno stejné sanační opatření pomocí provětrávacích vnějších kanálků po celém obvodu.

Obr.15: Interiér kostela sv. Václava a Leopolda

Velmi obtížným a náročným úkolem byla příprava obnovy hřbitovní kaple s datem vzniku v roce 1671. Původně zpracovaná projektová dokumentace vycházela z dochované formy kaple s tím, že bylo navrženo kapli doplnit sanktusníkem dle určitých písemných zpráv, které uváděly jeho existenci se dvěma zvony v minulosti. Dochovaný stav kaple se svým architektonickým provedením byl nepřesvědčivý a vykazoval řadu nesrovnalostí, jak ve formě, tak v detailech tektonického členění a přestože byly známy dvě historická vyobrazení z doby po roce 1730 a z roku 1772 nebylo možné přistoupit k rekonstrukci původní podoby. Nová ikonografie byla doplněna v roce 2014 při přípravě stavební obnovy hřbitovní kaple. Nejprve to byl obraz Jana Jiřího Hamiltona Kladrubští plnokrevníci s vedutou Dvorního hřebčína v Kladrubech z roku 1725, další upřesňující informace přinesla kopie veduty hřebčína od malíře a grafika Františka Bízy, reprodukován v časopise Světozor v poslední čtvrtině 19. století. Významně věrohodnějším zdrojem informací o původní podobě objektu byla kopie historické fotografie cca z roku 1904, která je publikovaná v Kronice kladrubské, kniha druhá, 2012, str. 204 Jiřího Hájka. V Hájkově Kronice kladrubské v knize první je rovněž uveřejněn další obraz, jejímž autorem je Jan Jiří Hamilton, kde je zobrazen Dvorní hřebčín Kladruby v roce 1725. Dalším podkladem pro poznání původního stavu byla kopie fotografie průčelí kaple, publikovaná v roce 1909 v knize od F. K. Rosůlka „Pardubicko, Holicko, Přeloučsko, díl III. Příspěvkem do ikonografie byla také fotokopie obrazu z doby po roce 1770, která zachycuje kladrubský areál v pohledu ze západu. Prozatím zcela posledními zdroji informací jsou kopie fotografií z prováděných oprav vnějších fasád kaple v roce 1963 a 1970. Na základě získaných informací z doposud známých podkladů a následně provedených průzkumů a sondáží, které nové informace potvrdily, bylo rozhodnuto přistoupit ke změně návrhu a upravit ho ve smyslu získaných informací. Byla zpracována nová projektová dokumentace, která vrací kapli do původní barokní podoby s jednotnou výškou hlavní lodě a

presbytáře, přistavěnou sakristií a sanktusníkem. Rovněž je doplněn zobrazovaný štít. Podrobná tektonika členění vychází z množství prováděných průzkumů a sond. Navracena bude i sochařská výzdoba a vnitřní výmalba, která podléhala restaurátorskému režimu. Během přípravných prací byla sejmuta druhotná podlaha a pod ní byla nalezena původní cihelná dlažba a otvor do krypty. Tato byla odborně otevřena a ostatky byly vyjmuty. Kaple tedy proběhla celkovou rekonstrukcí, byly obnoveny svislé nosné konstrukce a klenby, které byly staticky zpevněny, byla provedena nová římsa dle nálezových skutečností, nový krov se sanktusníkem s tím, že střecha i sanktusník je pokryt šindelem. Kapli byly navraceny i dva nově zhotovené zvony. Okna v kapli mají vitrážové zasklení dle dochovaného jediného vitrážového zasklení v nepůvodním okně v průčelí. Dochované historické dveře budou restaurátorsky opraveny, jakož i další prvky dřevěné a kamenné. Na kapli jsou osazeny okapy a dešťové vody jsou svedeny do jímky. Opatření proti vlhkosti bylo navrženo s ohledem na nevysoké údaje získané opakovaným měřením pouze ve formě drenáže okolo objektu, tam, kde to dovolují blízko situované hroby. Rovněž byl zohledněn způsob a četnost pořádaných akcí. V kapli je provedena elektroinstalace.

Klasicistní koncept hřebčina byl, jak již bylo zmíněno, přísně symetrický a pracoval s malým množstvím architektonických prvků, do kterých patří tektonické prvky fasád – tvar a velikost oken s historickou plastickou šambránou, rizality s římsou a vraty, klenuté průjezdy s plastickou šambránou s profilací pro osazení ochranných rolen, žaluzie, římsy, sokly, pravidelně umístěné větrací otvory ve fasádě s malou šambránou, osazené seníkové vikýře v ose vrat a vikýře ve tvaru volských vok, které byly původně osazené v ose oken a symetricky osazené střešní ventilační žaluziové prvky sypek. Rovněž barevné řešení bylo nezpochybnitelnou součástí klasicistní koncepce.

Přehled příkladů, které přispěly k realizaci snahy památkové péče k obnově historického řešení od návratu základního hmotového řešení, historického řešení vnitřních prostor až po detaily včetně návratu klasicistní barevnosti.

- Návrat symetrického hmotového a fasádního řešení bývalé chlapecké ubytovny s objektem kočárovny. Sjednocení hmoty umožnila demolice nepůvodní vestavby a dostavba objektu ve stejném symetrickém řešení s objektem kočárovny. Provedenou úpravou došlo ke sjednocení hmoty obou symetrických objektů situovaných k Řečanské bráně.
- Drobným příkladem je rovněž návrat historického řešení boční fasády vstupního křídla zámku po odbourání přístavby spolu s obnovou fasády. Návrat historického řešení symetrické kompozice stáji Františkov, který byl umožněn demolicí nevhodné přístavby v severním křídle a obnova symetrické kompozice vrat v severním křídle.

Navrácení menšího původního formátu oken do stáji.

Zcela zásadním problémem pro památkovou obnovu historického řešení bylo navrácení v celém areálu původního menšího formátu oken, která byla ještě lokálně dochována a sloužili by jako vzor. Tato okna byla v průběhu 60. a 70. let zvětšena téměř na dvojnásobek původní velikosti. V kontextu střídme klasicistní architektury hřebčina, která záměrně pracuje s nevelkým a prostým výtvarným rejstříkem je uvedený zásah jednoznačně nevhodný. Dle metodických přístupů památkové péče by logickým požadavkem při přípravě takto zásadní rehabilitace mělo být zmenšení oken na původní velikost. Během přípravných prací tehdejší vedení hřebčina doložilo, že současné hygienické nároky, potřeby přirozeného osvětlení, výměna vzduchu a celkový stupeň nutné ochrany chovu již zmenšení neumožňují. V tomto smyslu byl doložen veterinární posudek. Na základě těchto argumentů se Národní památkový ústav rozhodl (s výjimkou obnovy a ponechání určitého počtu oken původního formátu v určitých částech stájích) od požadavku ustoupit a tím případně neohrozit kvalitu chovu koní, kterou je v tomto konkrétním případě nutno předřadit zájmům památkové péče. Vzhledem ke skutečnosti, že projekt byl zpracován pro získání financování z Integrovaného operačního programu (IOP) a to dotačního programu, který je určen pro realizaci vzorových projektů obnovy a využití nejvýznamnějších součástí nemovitého památkového fondu ČR bylo nutností najít určitý kompromis, kdy by byla prezentována obnova historického řešení, byť pouze v určité části stáji. Pro tento účel se nabízelo východní křídlo směřující do návsi, které ve fasádě do návsi mělo v polovině dochované původní okenní otvory s tím, že vlastní okenní výplně byly již novodobé. Rovněž v části fasády do vnitřního dvora byla určitá část původní velikosti okenních otvorů s okenními prvky již novodobými a nesourodými. Výsledné řešení bylo tedy obnovit obě fasády s původními rozměry oken a jejich členěním, čímž bylo dosaženo celkového historického řešení. Okna jsou obnovena včetně

plastické šambrány, jejíž vzor byl převzat z několika málo dochovaných oken s původní šambránou v areálu. Vlastní výplňové prvky jsou kovové, šestitabulkové. Barva okenních výplňových prvků je zelená.

Ostatní okna byla ponechána ve zvětšené velikosti, nově vyrobená, kovová, rozdělena na dvě výklopné části a vnitřní dělení je opět v obou částech šestitabulkové. Okna byla opatřena jednoduchou plastickou šambránou. Okna dochovaná v původní velikosti, která držela symetrický koncept byla obnovena stejně. Vzhledem ke snaze prezentovat řešení komplexně, jak z pohledu na fasády, tak rovněž z interiéru byla v jednom případě (u stáje č. 10 na fasádě ze dvora) původní velikost okenních otvorů zvětšena tak, aby byla v celé fasádě jednotná.

Obnova výplňových prvků (okna a dveře) včetně dveří vnitřních

Většina dveří vnějších i vnitřních u stájí byla repasována s tím, že v některých případech z důvodu navrácení symetrie i v dřevěných prvcích byly dveře upraveny či vyrobeny nově. Většina vnitřních dveří, na zámku a kostele byla rovněž repasována. Určité vybrané prvky byly restaurovány. U bytových objektů byla nově vyrobena vnější okenní křídla dle dochovaného vzoru a vyrobeny nové vchodové dveře, které byly typové a pocházely cca z poslední čtvrtiny 20. století.

Obnova architektonických prvků objektů a jejich změny osazení

S ohledem na návrat a obnovy přísné symetrie, byly doplněny chybějící, porušené prvky s tím, že prvky umístěné v nepůvodním místě byly upraveny dle historického řešení. Jedná se o fasádní tektonické prvky (plastické šambrány, leženy, porušené profilace na římsách a rizalitech, obnovu plastických šambrán klenutých průjezdů včetně osazení ochranných roln), obnovu původního řešení pohyblivých žaluzií dle dochovaného prvku, obnovu větracích otvorů stájí na fasádě, obnovu dvou úrovní větracích otvorů na objektu sýpek v Kladrubech a na Františkově, kdy je provětrávána mimo stáji i podlaha sýpek. U těchto prvků bylo obnoveno i původní řešení, kdy otvory měly drobnou plastickou šambránu, která se objevila až po kompletním odstranění brečťanu z fasády. Dále se jedná o obnovu či změny polohy seníkových vikýřů, střešních volských vok, která byla umístěna dle původní koncepce nad osy oken, doplnění tvarovaných hlavic včetně provedení zakončení komínu dle dochovaného ikonografického materiálu, odstranění dodatečně provedených atypických vikýřů, které jsou v současnosti nepoužívané. Velmi důležité pro návrat konceptu bylo rovněž odstranění stávající plechové krytiny na objektu kryté jízdrny, která v kladrubském areálu byla osamocena a rovněž náhrada plechové krytiny v celém komplexu stájí na Františkově.

Vznik prezentačních stájí

Kompromisem bylo rovněž rozhodnutí o způsobu obnovy interiéru stájových prostorů. Z hlediska potřeby chovu byla obnovena většina stájových prostorů dle provozních požadavků hřebčína a dvě části byly určeny pro prezentaci návštěvnícké veřejnosti. V levé polovině symetricky situovaných středových klenutých stájí klisen (stáj č. IV) se sýpkou je obnovena stáj s tradičními povrchy (komunikace z dřevěných špalíků a podlaha stání je obnovena z nově provedené cihelné dlažby). V komunikaci jsou pouze náznakově obnoveny vstupy, které dokládají původní řešení odpadu. V této stáji je prezentován historický způsob ustájení a to tzv. vazné ustájení, které se již v současnosti nepřípouští. Toto omezení bude kompenzováno nadstandartním režimem ustájení koní (např. vícehodinovým pobytem koní na pastvě, častější obsluhou žáků zemědělského učiliště, atd.) Druhou prezentační stájí pro návštěvníky je stáj plemeníků, kde jsou rovněž obnoveny povrchy tradičních podlah, ale z nového materiálu. Interiérové řešení hřebců je repasováno a je mu navraceno původní barevné řešení kovových prvků stájových boxů v červené barvě. Barevnost vazného ustájení je okrová žluť.

Obnova historických konstrukcí

V průběhu obnovy byly respektovány historické dochované dřevěné trámové stropy, dřevěné krovky, prkenné podlahy, podlahy z topinek, izolační vrstvy z hliněné mazaniny v půdních prostorech včetně dochovaného řešení dlažby z kusových prvků hliněné mazaniny, které byly navraceny zpět. Provedené opravy byly provedeny tradičními způsoby a materiály, chybějící byly doplněny materiálem totožným.

Obnova vnějších omítaných ploch fasád

V kladrubském areálu a areálu Josefov bylo zvoleno řešení, které je provedeno na hlavních stájových objektech a to dva druhy povrchů omítaných fasád. Hladký štuk, který je uplatněn na středových objektech sýpek a strukturální – hrubá omítka, která je uplatněna na fasádách dvou symetrických stájových dvorech a to zevně i uvnitř dvorů. Toto řešení je použito na základě nálezů a rovněž přispívá k posílení symetrie historického konceptu. U stájí Josefov je užita hrubá omítka na plochách a hladká na plastických prvcích.

Obnova určitých vnitřních prostorů do původního řešení

Demolice již zmíněné dodatečně vestavěné kuchyně v přízemí zámku umožnilo obnovení původního kvalitního klenutého prostoru se středovým sloupem, kde je umístěna expozice. Dalším příkladem je obnova dispozičního řešení z 19. století v 1. patře zámku. Tento prostor umožní instalaci císařských pokojů. V neposlední řadě to jsou drobné další úpravy dle historického řešení či provozních požadavků.

Obnova vnějších prostor v areálu

Tato obnova představuje vybudování vnějšího opracoviště rozdělené na dvě části, obnova vnitřních dvorů kladrubského areálu, obnova prostoru před zámkem, jako hlavního přístupu do hřebčína. Opracoviště je navrženo se speciálním souvrstvím a vrchní vrstvou a je obehnané pevným ohrazením v bílé tradiční barevnosti všech ohrazení pastvin. Ve vnitřních dvorech byly odbourány nepůvodní nakládací rampy, které přiléhaly k objektu stájí a byly příčinou jeho špatného stavebně technického stavu především působením vlhkosti. Náhradou bylo provedení zpevněné plochy, na které budou umístěny mobilní nakládací rampy. Obnova zadláždění okapních chodníků a ploch je provedena dle dochované historické plánové dokumentace včetně obnovy a doplnění dochovaných částí kamenných koryt pro odvod srážek. Pro posílení atmosféry historického prostředí prostoru před zámkem byl zvolen mobiliář z tradičních výrobků, jejichž výraz vychází z historických vzorů s tradičním materiálem litiny a dřeva. Rovněž tak nově osazené svítlny veřejného osvětlení mají tradiční tvarosloví v černé barevnosti a posilují nostalgickou atmosféru historického areálu. Mobiliář tvoří lavičky, stojany na kola, informační tabule, vitríny a odpadkové koše. Součástí obnovy tohoto prostoru je i nové umístění barokních soch a to sochy Piety a misijního kříže. Toto umístění vychází ze staré fotodokumentace a historické plánové dokumentace. Obě barokní díla byla umístěna v tomto prostoru. Třetí barokní socha sv. Donáta je umístěna v místě stávající váhy. Toto místo bylo již vybráno v minulosti s ohledem na odpovídající místo, kde by byla socha lemována z obou stran vzrostlými stromy. Rovněž také s ohledem na určité poslání sv. Donáta, který byl ochráncem úrody, pastvin, atd. před živly. Časté umístění sv. Donáta je právě v polích, loukách a v krajině. S ohledem na snahu zamezit poničení sochy ve volné krajině bylo vytypováno toto místo, které je dostupné a je kontrolovatelné, ale zároveň sousedí s těmi prostory, které mají být ochráněny.

Příklad novotvaru

Příkladem doplněného novotvaru je přidané vřetenové kovové schodiště k objektu stávající vodárny, která pochází z roku 1922 a je dílem arch. Aloise Dlabače. Vzhledem k tomu, že již stávající objekt vodárny nebyl v provozu, bylo rozhodnuto o jejím novém využití pro rozhlednu. Z toho důvodu byl objekt rekonstruován a bylo k němu navrženo vřetenové schodiště. Přístup k rozhledně je navržen zevně areálu hřebčína pomocí provedené úpravy jeho oplocení. Prosklení v horní části umožňuje panoramatický pohled na okolí a vlastní hřebčín. Dalším příkladem může být vybudování rampy pro imobilní návštěvníky do objektu s expozicí, kterou se povedlo velmi vhodně umístit za líc obvodového zdiva s tím, že je možné prostor zcela oddělit posuvnými dveřmi. Navenek se tedy nijak neuplatňuje.

Obnova historické barevnosti

Památková péče vychází z přístupu dlouhodobě prosazovaného Národním památkovým ústavem, který spočívá v rehabilitaci a prezentaci objektu v podobě, kterou získal v poslední nejvýraznější historické etapě své existence. Touto etapou, jak bylo již výše uvedeno je velkorysé rozšíření a přestavba areálu zformovaná na počátku 20. let 19. století a postupně realizovaná v následujících desetiletích, nové řešení nepřineslo jen prosté rozšíření a dostavbu areálu, ale znamenalo jeho celkovou proměnu dle jednotné koncepce, která určovala rozmístění objektu v krajině, jejich hmotové řešení, výraz fasád i jednotlivých prvků a detailů. Starší renesanční a barokní objekty, nebo jejich části byly upraveny a plně zapojeny do nového řešení. Výsledná podoba hřebčína

tak po výtvarné stránce odpovídá klasicistnímu výtvarnému názoru. Vzhledem k těmto skutečnostem je základním zájmem státní památkové péče ochrana a rehabilitace klasicistní podoby a koncepce kladrubského hřebčína. Ta je dnes jedinou ucelenou podobou, v níž je možné areál prezentovat. Starší konstrukce a objekty jsou samozřejmě předmětem ochrany, avšak při jejich prezentaci se nelze vracet před období vzniku celé koncepce a narušovat tak jednotné klasicistní řešení. Naopak určité mladší utilitární zásahy, které klasicistní koncepci porušily, je třeba odstraňovat a areál tak navracet do historické podoby z klasicistního období.

Uvedené premisy se nutně týkají všech hodnotových stupňů ochrany areálu. Tedy jako celku, tak i jeho jednotlivých prvků. Barevné řešení areálu je v daném kontextu nesmírně důležitou skutečností, která zcela zásadně ovlivňuje zvolenou podobu prezentace. Zelená barva byla na drtivě většině objektů dobře doložena v různých časových vrstvách od 20. let 19. století až do 70. let století 20. V celém období bylo barevné řešení převládající většiny areálu pojato v kombinaci dvou barev: zelené pro plochu a bílé pro aktivní prvky fasád. Barevné řešení jako integrální součást klasicistní koncepce tak zůstávalo v převládající míře stále zachováno. Zcela zaniklo až v roce 1979, kdy u příležitosti oslav čtyřstého výročí založení hřebčína byly objekty opatřeny nátěrem v okrové barvě. Stalo se tak v rozporu s tehdy již takřka stošedesátiletou tradicí zelenobílého barevného řešení i v rozporu s jeho klasicistní podobou. Doposud se nepodařilo objevit z této přeměny žádnou informaci. Na základě dosavadního poznání je památková péče přesvědčena že neměla z profesních a metodických důvodů jinou možnost než požadovat obnovu zelenobílého řešení areálu a jednoznačně tak podpořit rehabilitaci původní klasicistní koncepce, opírající se o vyhodnocení nálezových skutečností a archivních materiálů (SHP, restaurátorské průzkumy, zjevně viditelná barevnost téměř na každém objektu ve všech třech areálech – Kladruby, Františkov a Josefov, výpovědi pamětníků, atd). Kromě výše uvedených skutečností existují dle názoru památkové péče další důvody, které požadavek na návrat klasicistní barevnosti podporují. Jedná se především o fakt, že areál stál před obnovou mnoha objektů, které byly zařazeny do projektu IOP. Neobstojí tak argument, že návrat k historické barevnosti by si vyžádal dlouhé přechodné období, v němž by rušivě působila existence objektů okrových a zelených. Naopak jsme se nacházeli ve zcela mimořádné situaci, kdy lze barevnost drtivě většiny areálu změnit najednou v krátkém čase. Památková péče je též přesvědčena, že rozhodnutí o barevnosti areálu by mělo být plně v kompetenci orgánů státní památkové péče. Reaguje především na fakt, že hřebčín v Kladrubech má zvláštní charakter souběhu dvou zásadních hodnot, jež mají obě statut národní kulturní památky. Asi nejvýraznějším případem je rozhodnutí památkové péče ustoupit od požadavku navrácení původních okem menších rozměrů z důvodů argumentace, že současné hygienické nároky a celkový stupeň ochrany chovu již zmenšení oken neumožňuje. V případě otázky barevnosti areálu se však ocitáme ve zcela jiné situaci. Žádné relevantní zdůvodnění ze strany ochrany chovu, technických nebo provozních potřeb hřebčína zde nelze uplatnit.

Barevnost kaple - Přestože kaple byla opatřena v minulosti rovněž zelenobílou barevností fasády spolu s ostatními objekty a památková péče toto řešení preferovala, bylo rozhodnuto navrátit barevnost barokní, která byla rovněž nalezena v omítkovém souvrství. Památková péče toto rozhodnutí akceptovala. Jedná se o terakotový odstín. Důvodem byla skutečnost, že kaple představuje jediný dochovaný objekt z barokní etapy v areálu hřebčína a obnovou dostane původní podobu.

Závěr:

Provedená obnova velké části objektů NKP Hřebčín Kladruby nad Labem, která byla financována z finančních prostředků dotačního programu EU jejich počtem, objemem a plochou spolu s tak rozdílnými způsoby jejich využití se zdá téměř nesrovnatelná s většinou příkladů obnovy zařazených do podobných dotačních titulů. Obnovovány byly jak objekty hospodářské, ale památkově chráněné, ale i další objekty včetně objektů zámku, kostela a v neposlední řadě kaple, která ve své dochované podobě byla v kritické fázi svojí existence. Současně prošly obnovou i vnější prostory velkých rozměrů. Nepřítelem byl nejen rozsah, ale i omezený čas, který byl k obnově možný. Provedená obnova představuje úspěšný začátek započaté cesty k celkové revitalizaci této unikátní památky. Nezbyvá než popřát, aby provedená obnova, chov koní a nová programová aktivita přispěla k rozšíření současného společenského zájmu a hřebčín byl v pozornosti, jako v dobách své největší slávy v minulosti, kdy byl v pozornosti císařského dvora.

10.2 Restaurátorská obnova

Restaurování interiéru kostela sv. Václava a Leopolda

Kostel sv. Václava a Leopolda vznikl na místě starší barokní stavby do roku 1859. Následujícího roku 1860 byl jeho interiéru vybaven mobiliářem a vysvěcen. Stavbu v duchu pozdního klasicismu s prvky nastupujícího historismu vedl polír Jakub Talíř, který byl, jak lze z ojediněle dochované projektové dokumentace usuzovat, také jejím autorem. Kostel sv. Václava a Leopolda lze charakterizovat jako stavbu po stránce technické i řemeslné kvalitně provedenou. Památková hodnota objektu spočívá především v jeho téměř intaktním dochování a vzácné stylové jednotě exteriéru i interiéru včetně vnitřního vybavení. Mimořádná je i shoda výše zmíněné projektové dokumentace s vlastní realizací, která byla s výjimkou několika nepodstatných detailů provedena s nevšední přesností. Rehabilitace chrámového interiéru včetně jeho movitého zařízení byla jedním ze zásadních úkolů realizovaných v rámci projektu.

Náplň restaurátorských prací

Štuk, vlastní výmalba interiéru i veškeré umělecko-řemeslné prvky byly zpracovány klasickými řemeslnými postupy a s použitím tradičních materiálů odpovídajících závěru 19. století. Rehabilitací původního barevného řešení interiéru kostela sv. Václava a Leopolda a obnovou jednotlivých umělecko-řemeslných prvků se podařilo přiblížit stavu z konce 19. století a tím do jisté míry i naplnit jednu z hlavních idejí projektu. Mimo již zmiňovaného barevného řešení byly do režimu restaurování zahrnuty i truhlářské prvky (prosklené stěny v presbytáři, parapet varhanní kruchty), ocelová okna, podlaha, dvojice vstupních dveří a skupina dveří z interiéru kostela, mramorové klopenky, kamna atd. Rehabilitace chrámového interiéru by ovšem nebyla úplná nebýt restaurátorských prací na movitém vybavení tohoto objektu. Z bohatého souboru mobiliáře se pozornost restaurátorů zaměřila především na hlavní oltář se svatostánkem, kazatelnu, dvojici bočních oltářů, varhanní skříň, hodinový stroj a lavice. Zcela zvláštní kapitolu pak představovalo restaurování varhanního nástroje. Podrobné pojednání tohoto tématu by však přesahovalo vytyčený rámec tohoto textu, proto se omezíme pouze na výše uvedený výčet a přiblížení restaurátorských prací na prvcích nemovitého charakteru.

Restaurování vnitřní výmalby interiéru

Restaurátorský průzkum prokázal na stropě a na stěnách kostela pod stávající šedou přemalbou existenci původní barevné vrstvy. Prokázalo se, že pasivní plochy stěn byly opatřeny šedomodrým nátěrem, zatímco aktivní prvky a štukové profilace byly pojednány v okrové a v lomené bílé barvě. Plochy stěn i stropu pokrývala silná vrstva prachových depozitů. Druhotný šedý nátěr byl lokálně degradovaný a odlučoval se od podkladu. Masivní výskyt defektů v podobě puchýřů a šupinek byl zaznamenán především na klenbě lodi. Oproti tomu stav originální vrstvy z konce 19. století byl podstatně uspokojivější. Protože byla původní výmalba k podkladu dostatečně fixována a stav omítkových vrstev rovněž nevykazoval žádné vážnější poruchy, bylo přistoupeno k jejímu restaurování. Restaurátorské práce prováděné na omítkách, štukových prvcích a výmalbě interiéru kostela sv. Václava a Leopolda patřily z technologického hlediska ke standardním úkonům, jejich výjimečnost však lze spatřovat v jejich objemu a náročné koordinaci s probíhajícími stavebními pracemi.

Technologický popis prací

Restaurátorský zásah byl zahájen šetrným mechanickým snímáním nepůvodního šedého nátěru za pomoci špachtlí, skalpelů a houbiček Wishab. V průběhu této etapy restaurátorských prací byly odhaleny partie hloubkově degradované a od zdíva se odlučující omítky. Jejich výskyt však byl naštěstí pouze lokální. Tyto defekty byly posuzovány individuálně. Narušená štuková vrstva byla konsolidována alkalickým minerálním zpevňovačem, degradované partie šuku však nebylo možné zachránit beze zbytku a proto musely být v některých případech odstraněny. Trhliny v omítkové vrstvě byly proškrábnuty a pročištěny. Původní výmalba byla k podkladu fixována roztokem na akrylátové bázi. Kovová táhla stahující stavbu a propisující se do hmoty šuku byla zbavena produktů koroze a opatřena antikorozními nátěry. Veškeré defekty v omítce a štukové vrstvě byly zatmeleny. Poškozená místa byla opatřena novou jádrovou omítkou, přes kterou byla natažena štuková vrstva. Plastické štukové prvky a profilace byly znovu domodelovány. Defekty v barevné vrstvě byly podloženy tmelem na bázi odleželého vápna s příměsí křemičité moučky. Sjednocení tmelených míst s okolními

plochami bylo dosaženo vhodnou frakcí plniva tmelu a následným jemným zbrúšením povrchu. Závěrem došlo ke sjednocení roztržitých zbytků výmalby. Retuše byly prováděny pigmenty rozpuštěnými ve 4% akrylátovém roztoku. Jejich intenzita byla průběžně konzultována se zástupci Národního památkového ústavu. Po celoplošném odkryvu byly odhaleny fragmenty konsekračních křížů, které byly rekonstruovány.

Restaurování mramorových kropek - Nálezová situace a popis poškození

Barevný akcent na jinak klidné ploše stěn představuje trojice kropek situovaných po stranách hlavního vchodu pod kruchtou a v blízkosti bočního vstupu. Mísa kropenky byla zhotovena z mramoru červeno-hnědé barevnosti a zapuštěna do štukové niky s půlkruhovým záklenkem vyhloubené v síle zdiva. Restaurátorským průzkumem bylo zjištěno, že s výjimkou usazenin vodního kamene na dně kropek a vyjma prachových depozitů a jiných nečistot je stav kamene velmi dobrý. Přestože uspokojivý byl i stav štukových nik, byly zde odhaleny stopy minulých oprav prováděných zejména v místě styku mramorové části kropenky se stěnou. Tato místa vykazovala také nejvíce poškození i v současnosti. Odhlédneme-li od drobných defektů mechanického rázu, lze za nejproblematictější řešení, které bylo výsledkem neprofesionální údržby, označit nátěr hnědé barvy, který byl aplikován na celou plochu štukových nik. Pod touto neprodyšnou a již značně degradovanou vrstvou byl odhalen původní povrch ve stylu stucco-lustro, který vytvářel iluzi mramoru obdobné barevnosti jako u kropek.

Technologický popis prací

Restaurátorský zásah na mramorových miskách se omezil pouze na citlivé mechanické odstranění vodního kamene s pomocí špachtlí, skalpelů a štětců. Leštěný povrch byl ošetřen voskovou emulzí a přeštěněn flanelem. Ze štukových nik byl rovněž mechanickou cestou sejmout nevyhovující hnědý nátěr. Vysprávky a plomby byly revidovány. Pakliže to jejich charakter umožňoval, byly z důvodu minimalizace zásahů do originální hmoty ve většině případů ponechávány. Kvůli jejich lepšímu zapojení do okolní hmoty byly případně lokálně mírně zbrúšeny. Narušená štuková vrstva byla konsolidována prostředkem na organokřemičité bázi. Plastická poškození byla doplňována jemným vápenným štukem s příměsí mramorové moučky a ještě za vlhka zalešťována tak, aby došlo k jejich integrálnímu napojení na originální povrch. Na plochu nik byl nástřikem aplikován roztok vody s etanolem, aby bylo dosaženo lepší penetrace konsolidantu. Nesoudržné partie barevné vrstvy (šupiny v barevné vrstvě) byly zajištěny aplikací roztoku akrylátové disperze Primal SF 016, případně podinjektováním. Retuš defektů iluzivního mramorování byla provedena světlostálými pigmenty odolávajícími vápnu, pojenými 2% roztokem akrylátové disperze.

Restaurování prosklených stěn a parapetu varhanní kruchty

S jemnou a kultivovanou výmalbou interiéru kostela sv. Václava a Leopolda koresponduje pastelová barevnost (v odstínech modrošedé, béžové a bílé) truhlářských prvků – poprsně varhanní kruchty, prosklených stěn v presbytáři i dveří. Tato souvztažnost však do doby odhalení původní vnitřní výmalby chrámu unikala pozornosti. Architektonicky členěná prosklená stěna vpravo v presbytáři odděluje prostor kostela od sakristie a oratoře v patře. Totožný prvek na protilehlé straně je falešný – jeho význam spočívá pouze v doplnění osově symetrické kompozice dotčeného prostoru. Štítové nástavce, jimiž obě stěny vrcholí, nesou plasticky ztvárněné erby s figurami císařské orlice. Parapet kruchty v západní části kostela sestává z trojice dřevěných profilovaných kazet. Oběma výše uvedeným prvkům byl společný nedostatek pravidelné údržby, který se pochopitelně promítl do jejich stavu. Přestože hmota dřeva nevykazovala žádná výraznější poškození, byly na prosklených stěnách i na parapetu kruchty v rámci restaurátorského průzkumu popsány četné praskliny a rozestupující spoje. Pod vrstvou prachu a špíny zcela zanikala jemná pastelová barevnost v odstínech šedomodré a béžové. Zlacené plochy plastických prvků (erbů a orlic) prosklených stěn byly osleplé, skleněné tabulky v několika případech popraskané a mechanismus tzv. amerických oken nefunkční.

Technologický popis prací

Restaurování truhlářských prvků bylo zahájeno čištěním od prachových depozitů pomocí mýdlové vody. Lokálně narušená dřevní hmota byla následně zpevňována roztokem Solakrylu. Veškeré praskliny a rozestupující se spoje byly vyšpánovány či vytmeleny a tyto tmely plasticky, strukturálně i barevně zakomponovány do celku. Drobné defekty a mechanické oděrky, které se z optického hlediska neuplatňovali příliš rušivě, byly jako příjemný doklad stáří památky ponechávány. Barevné retuše byly prováděny barvami na

bázi akrylátu. Popraskané skleněné výplně byly nahrazeny skly stejného charakteru jako originál. Kovové prvky byly ošetřeny antikoroziními nátěry s vrchním nátěrem v barvě kovářská čerň. Zlacení na poliment na klišidovém podkladu se u plastických prvků po očištění ukázalo jako velmi dobře dochované, nebylo tedy zapotřebí žádných dalších zásahů. Závěrem byl povrch dřeva konzervován vosko-damarovým lakem.

Restaurování dvojice vstupních dveří a souboru osmi dveří z interiéru

Osm kusů jednokřídlých dveří je členěno do čtyř kazet lemovaných profilovanými lištami. Součástí kování těchto dveří jsou lité kliky, štítky a krytky zámků. Dveře D 3.1 a D 3.2 jsou osazeny v pravoúhlých zárubních s půlkruhovými nadsvětlíky bez výplně. Obložky zbývajících dveří jsou zdobené profilací. Barevným řešením navazují dveře na celkovou barevnost interiéru kostela. Okrová barva obložek a rámu dveří i modrošedá barva kazet je pouze o několik valérů tmavší. Dvojice dveří s půlkruhovými nadsvětlíky je opatřena kompaktním nátěrem hnědé barvy. Stav jednotlivých dveří byl odlišný. Ve výborném technickém stavu se nacházely dveře D 3.1 a D 3.2. Jejich kování bylo funkční a kompletní. Totéž bylo možné říci i o dveřích D 4, které však byly v minulosti poškozeny vandalismem (náписy, škrábance) a ze strany varhanní kruchty byly včetně obložky dveří oplechované. V některých případech byly na dveřích pozorovány povolené spoje (D 5.1 a D 6.1), chybějící části kování (D 5.2), nebo dožilý či vandalismem poškozený barevný nátěr (D 5.1, D 6.2). Na dveřích se vyskytovala nejenom mechanická poškození (D 6.2, D 7), ale projevil se na nich i dlouhodobý vliv vlhkosti (D 6.2).

Hlavní vstupní a boční dveře do kostela jsou dvoukřídlé, kazetové a jsou osazeny v profilovaném štukovém ostění. Dvojice kazet se nachází v horní pevné části, zbývajících čtyři na otvíravých křídlech dveří. Lišty lemující kazety i klapačka jsou z vnější strany profilované, z vnitřní jsou hrany lišt pouze „změkčeny oblou profilací“. Horní pevný díl hlavních vchodových dveří kopíruje z vnitřní strany svým půlkruhovým tvarem klenutí stropu předsíně, z exteriéru však odpovídá pravoúhlému tvaru ostění portálu. Větší poškození či vysprávkby byly předpokládány pod širokými okapovými prkny umístěnými ze strany interiéru. Na povrchu dveří byla patrná vedle řady mechanických poškození i souvrství dožilých a těžko oddělitelných monochromních nátěrů. Ocelové kování a závěsy dveří se nachází v dobrém stavu – jeho součástí jsou mj. lité kliky a krytky zámků. Restaurátorským průzkumem byla jako nejstarší dochovaná barevná úprava kování zjištěna černá barva. Z vnější strany byla stratigrafickým průzkumem jednotlivých nátěrových vrstev doložena jako nejstarší barevnost zelená. Ze strany interiéru pokrývalo dveře nepřilíživě kvalitně provedené fládrování. Po provedení sond bylo zřejmé, že vnitřní strana vchodových dveří byla původně pojednána stejným způsobem, jako ostatní dveře v interiéru.

Technologický popis prací

Repose interiérových dveří zohledňovala stav a míru dochování jednotlivých prvků. Restaurátorský zásah se v první řadě zaměřil na revizi dřevěné konstrukce a spojů. Svěšená křídla byla srovnána a znovu slepena, silně degradovaná prkna vyměněna, přičemž jejich tvar i způsob osazení byly dodrženy totožné jako u originálních prvků. Větší defekty byly opravovány vysazením, méně závažná poškození tmelem s příměsí pilin a drobné defekty pouze jemným tmelem, který byl na závěr přebroušen. Po odstranění plastických defektů byly z povrchu dveří mechanickým způsobem sejmuty krakelované vrstvy barevného nátěru. Ponechány byly jen ty partie, které byly s podkladem soudržné. Nový barevný nátěr vycházel z dochované původní barevnosti ve stadiu po očištění. I ve fázi barevného pojednání povrchu bylo k jednotlivým dveřím přistupováno individuálně. V případě některých kusů dveří postačovala pouze barevná retuš, u jiných však bylo zapotřebí obnovit nátěr v rozsáhlejších plochách. Kovové prvky – závěsy a kliky – byly ošetřeny antikoroziními nátěry a na závěr konzervovány pouze včelím voskem (Důvodem tohoto rozhodnutí byla skutečnost, že během restaurátorského průzkumu nebyl prokázán na povrchu kovových prvků žádný barevný nátěr ani lak). Mosazné kliky byly přeleštěny a chybějící nově odlity podle dochovaných vzorů.

Vchodové dveře byly převezeny do ateliéru restaurátora, kde byly restaurátorské práce zahájeny sejmutím nepůvodních a dožilých barevných nátěrů. Nesoudržné krakelované vrstvy byly odstraněny mechanicky pomocí špachtle, lokálně byla použita i horkovzdušná pistole a ocelové špachtle. Odolnější zbytky nátěrů byly odstraňovány chemickou cestou. Zbylé vrstvy nátěru byly zeslabovány smirkovým plátnem s tím, že jakékoli další invazivní zásahy do dřevní hmoty byly předem vyloučeny. Nejpoškozenější místa dřevní hmoty byla

zpevněna Solakrylem, a rušivě se uplatňující defekty byly vytmeleny či vyšpánovány. Snahou bylo strukturu nových doplňků přizpůsobit okolním povrchům. Na základě provedených průzkumů byl ze strany exteriéru obnoven zeleného nátěr, jehož odstín byl nejprve vyvzorkován a konzultován se zástupci památkové péče. Ze strany interiéru bylo obnoveno též barevné řešení jako u výše zmiňovaných dveří. Kování a závěsy byly mechanickou cestou zbaveny nepůvodních nátěrů, ošetřeny odrezovačem a opětovně natřeny antikorozními nátěry s vrchním nátěrem v odstínu antracit. Mosazná klika byla pouze přeleštěna.

Restaurování oken

Štíhlá ocelová okna zakončená půlkruhovými záklenky jsou osazena v líci fasády kostela. V západním průčelí se nachází kruhová rozeta. Okna jsou členěna ocelovými pruty. Tabulky mají čtvercový či trojúhelníkový formát a jsou vyplněny čirým či barevným (zeleným a červeným) sklem. Každé z oken disponuje několika větrací otevíracími otvory. Stav ocelových konstrukcí byl po provedení restaurátorského průzkumu až na povrchovou korozi zhodnocen jako uspokojivý. Kovový materiál byl v minulosti opatřen nekvalitně provedenými nátěry, které byly již zcela dožilé. Degradované byly také sklářské tmely, které se ve velkém měřítku odlučovaly od rámců a skleněných tabulek. Průzkumem byla pod stávajícím zeleným nátěrem ocelové konstrukce prokázána černá barva. Zatímco okno v západním průčelí kostela vyplňovaly pouze tabulky čirého skla, v lodi kostela byly červené a zelené skleněné tabulky v rámci ocelové konstrukce vyskládány do motivu latinského kříže. Některé ze skleněných tabulek byly popraskané, jiné byly zaskleny nevhodným strukturovaným sklem. Větrací okénka ve většině případů neplnila svoji funkci.

Technologický popis prací

Restaurování (či spíše repase) ocelových oken probíhala na místě. Mechanicky byly odstraněny nepůvodní vrstvy barevných nátěrů a dožilých sklářských tmelů. Funkční tmely byly začištěny, zbaveny barevných nátěrů a doplněny. Na takto připravený povrch ošetřený odrezovačem byl nanesen základový nátěr a po předložení vzorku zástupcům památkové péče a jeho schválení byl aplikován vrchní nátěr v černé grafitové barvě. Uvedený postup se týká jak vnější, tak i vnitřní strany oken. Rozbité tabulky byly nahrazeny novými z ručního skla. Podobně byly vyměněny i čiré skleněné tabulky nevhodné struktury.

Restaurování kamenné dlažby

Po dokončení většiny restaurátorských prací byly ošetřeny i čtvercové desky z jemnozrnného, vápenného, světle šedého až béžového pískovce, z nichž je v rastru nakoso vyskládána podlaha v interiéru kostela. Spáry mezi jednotlivými deskami jsou minimální a jsou vyplněné tmelem na vápenné bázi. Poškození povrchu dlažby dosahovalo místy hloubky až 2 cm. Rozpadající se povrchová vrstva pískovce vytvářela mělké prohlubně. Provedením sondy byl zjištěn jednak způsob uložení desky do maltového lože, ale také potvrzen jinak uspokojivý stav pískovcových bloků. Dlažba jako celek nebyla í rozvolněná a nikde nepoklesávala. Za příčinu degradace nášlapné vrstvy bylo označeno vzlínání vlhkosti a vymrazovací cykly v průběhu zimních měsíců. Na dlažbě pod lavicemi byly pozorovány stopy předchozích a dosud funkčních oprav a bílý prášek, který byl poslán k laboratornímu rozboru s cílem vyloučit zasolení kamene. To nakonec nebylo potvrzeno. Na volně přístupných plochách nebyly žádné starší vysprávkky patrné.

Technologický popis prací

Vzhledem k tomu, že se jedná o věc utilitárního charakteru, u níž je požadavek na její funkčnost a bezpečnost na prvním místě, byla pískovcová dlažba nejprve mechanicky očištěna a zbavena degradovaných částí kamene. Vlhkými procesy došlo k odstranění špíny a prachu. Lokální aplikací biosanačních přípravků byly odstraněny plísňe a řasy. Na očištění navázala konsolidace materiálu prostředky na bázi organokřemičitanů, která však byla prováděna opět pouze lokálně. Rozsah poškození neumožnil celoplošné tmelení dlažby. K mírné plastické retuši se přistoupilo pouze na nejvíce degradovaných místech. Doplňky byly prováděny jemným probarveným minerálním tmelem, jehož struktura a barevnost byla volena s ohledem na konkrétní místo výskytu. Chybějící dlaždice byly nahrazeny novými, které se svými vlastnostmi v co nejvyšší možné míře přibližovali originálním prvkům. Současně s restaurováním pískovcových dlaždic byla provedena revize jejich spárování. Lokálně musely být spáry pročištěny a zbaveny vyžilých tmelů. Ty nahradily nové na vápenné bázi a probarvené ve hmotě.

Restaurování výmalby v interiérech zámku, v sakristii a oratoři kostela sv. Václava a Leopolda

Zámek v areálu Národního hřebčína v Kladrubech nad Labem je objektem s bohatou historií a značně složitým stavebním vývojem. Původně renesanční šlechtické sídlo z 16. století bylo v následujících staletích, již jako součást císařského hřebčína, soustavně rozšiřováno a přestavováno. Před zahájením projektu obnovy areálu hřebčína nebyla v objektu zámku prezentována žádná historická výmalba s výjimkou několika interiérů prvního patra – tzv. Císařských pokojů (místnosti č. 2.13,), kanceláře ředitele a oratoře. Vznik výmalby v Císařských pokojích je kladen do závěru 50. let 19. století. Z roku 1854 pochází zmínka o příkaze nejvyššího dvorního štolby k novému vymalování hostinských pokojů. Je však pravděpodobné, že tento pokyn byl realizován až o několik let později, a to r. 1857, společně s dalšími stavebními úpravami. Za autora výmalby provedené ve stylu druhého rokoka je hypoteticky považován malíř Josef Navrátil. Až do r. 1918 byly hostinské (resp. Císařské) pokoje využívány příslušníky císařského dvora. V souvislosti s vystěhováním zemědělského učiliště na konci 70. let. 20. století a obnovou reprezentační funkce objektu byly v letech 1977-1978 malby v Císařských pokojích neodborně opravovány. Dle vyjádření tehdejšího památkového ústavu však „nedošlo k jejich vážnějšímu poškození“. Naposledy byla malbám věnována pozornost v roce 1996, kdy byla výmalba místností odborně restaurována. Nutno podotknout, že stav a způsob prezentace dochované výmalby v době před započatím restaurátorských prací byly značně rozkolísané.

Zatímco výmalby Císařských pokojů a kanceláře ředitele byly naposledy restaurovány v roce 1996 a byly tudíž v uspokojivém stavu, výmalba v oratoři se nacházela na pokraji své životnosti. V interiéru č. 2.13 a v oratoři byla prezentována vzájemně související výmalba stropu i stěn, naproti tomu ve zbývajících reprezentačních pokojích se jednalo pouze o nástropní výmalby doplněné na stěnách v lepším případě o jednoduché (a někdy poněkud rozpačitě provedené) linkování, v horším případě byly stěny těchto místností pojednány pouze monochromním nátěrem. Dekorativní výmalba stropu s monochromním pojetím stěn, provedeným mnohdy v odlišném barevném odstínu, nekomunikovala a působila tak odtrženým dojmem. V průběhu posledního restaurátorského zásahu na výmalbě vybraných reprezentačních prostor v roce 1996 byl rovněž proveden sondážní průzkum, který pod stávající výmalbou v Císařských pokojích prokázal existenci starších (zřejmě pozdně barokních či klasicistních) vrstev výmalby. Fragmenty staršího malířského pojednání byly rovněž zaznamenány v prostorách halového prostoru hlavního schodiště. V průběhu realizace projektu IOP vzešel ze strany památkové péče požadavek na rozšíření restaurátorského průzkumu i na zbývající interiéry, které dosud unikaly pozornosti. Cílem bylo využít stavebních prací a jedinečné příležitosti při provádění takto rozsáhlého invazivního průzkumu k co nejlepšímu možnému poznání objektu – resp. historického vývoje barevného řešení jeho interiérů.

Náplň restaurátorských prací

Činnost restaurátorů zahrnovala jak práce čistě restaurátorské, tak i práce rekonstrukční, konzervátorské a v neposlední řadě i práce dokumentační. Do režimu restaurování spadala nástropní výmalba tzv. Císařských pokojů (č. 2.13, 2.15, 2.17, 2. 18.), nástropní výmalba v kanceláři ředitele (č. 2.28) a malířská výzdoba stěn a stropů sakristie (č. 1.03) a oratoře (č.2.03?). Rekonstrukční přístup byl zvolen v takových případech, kdy se originální malba dochovala pouze ve fragmentech. Jednalo se především o halový prostor hlavního schodiště a navazující chodbu (č.2.01), o místnost č. 2.02, a o chodbu v přízemí zámku (č. 1.01). Nalezené fragmenty výmalby posloužili jako vzor pro jejich rekonstrukci. K malířské obnově bylo rovněž doporučeno členění stěn již zmiňovaných Císařských pokojů a interiérů budoucí expozice v 1. patře zámku provedené formou linkování. Konzervátorské práce byly prováděny na sondami odhalených, avšak k prezentaci neurčených fragmentech výmalby. Po provedení rozsáhlého restaurátorského průzkumu byly veškeré sondy odborným způsobem zapraveny. Nedílnou součástí restaurátorských prací na výmalbě interiérů zámku bylo pochopitelně provádění průběžné dokumentace.

Malířský restaurátorský průzkum – koncept, realizace, vyhodnocení

Malířský restaurátorský průzkum byl prováděn jako invazivní – sondážní. Z důvodu značného objemu prací byly v jednotlivých interiérech zhotoveny přerušované sondy, které byly v případě zajímavých nálezů rozšiřovány do sond pásových. Sondy zachycující stratigrafii jednotlivých nátěrových a omítkových vrstev byly prováděny až na úroveň zdiva a průběžně vyhodnocovány. Jednotlivé nálezy, ať už byly určeny prezentaci či nikoli, byly spolu s barevnou škálou a měřítkem fotograficky zdokumentovány jak v detailu, tak i v kontextu dotčeného prostoru a

poloha sond byla vyznačena do půdorysných plánů stavby. Výsledky restaurátorského průzkumu byly shrnuty v Restaurátorské dokumentaci – průzkumu. Do uvedeného písemného materiálu, který byl vypracován v podobě stanovené vyhláškou MK ČR č. 66/1988 Sb., byly začleněny pouze ukázky nálezů reprezentativnějšího charakteru.

Sondy byly prováděny v místech, která bývala od 18. do 20. století zpravidla malířsky pojednávána a kde je tedy zvýšená pravděpodobnost nálezů historické výmalby. Vzhledem ke stáří objektu a jeho složitému stavebnímu vývoji zde byl předpoklad zajímavých objevů. Tyto domněnky podporovaly i výsledky sondážního restaurátorského průzkumu realizovaného v roce 1996, který ve vybraných interiérech (Císařských pokojích) 1. patra zámku prokázal existenci starších (klasicistních či pozdně barokních) vrstev výmalby. Sondy byly zpravidla prováděny v suprafenestrách a supraportách, v okenních a dveřních špaletách, v blízkosti obložek dveří, v partiích soklů, na fabionech a v centrálních částech stropů. Jednotlivé vrstvy výmalby a omítek byly postupně rozkrývány s pomocí tradičních restaurátorských nástrojů – skalpelů, špachtlí, skelných vláken, houbiček Wishab, štětinových štětců (hub, vatových smotků). V případě hloubkové sondáže byla užitá restaurátorská kladívka a majzlíky. Během restaurátorského průzkumu nebyly dokumentovány pouze nejstarší dochované vrstvy výmalby, ale mapovány byly veškeré proměny barevného řešení interiérů – včetně novodobých nátěrů z 20. století.

Výsledky restaurátorského průzkumu byly překvapivé. I přes poměrně pohnuté osudy stavby a intenzivní provoz v objektu zejména v uplynulých desetiletích se v mnoha jeho interiérech podařilo zachytit a zdokumentovat mnohdy velice zajímavé pozůstatky starších vrstev výmalby. Zatímco interiéřům 1. patra, hosticím v průběhu pobytu v Kladrubech příslušníky císařského dvora, byla vždy věnována zvýšená pozornost a péče, a proto doložení několika starších vrstev výmalby z období klasicismu či pozdního baroka nepřekvapí, v interiérech přilehlých křídel a v přízemí byly zpravidla zaznamenány zbytky šablonové výmalby různého charakteru, jejichž vznik lze spojit s 2. polovinou 19. stol. a prvními desetiletími 20. století.

Restaurátorské práce

V průběhu akce byla restaurována nástropní výmalba císařských pokojů poškozená v průběhu stavebních prací na krovu střechy. Restaurátorské práce v těchto interiérech spočívaly především v zajištění a očištění maleb, tmelení nově vzniklých defektů a jejich následném retušování. Mnohem složitější situaci však bylo nutné řešit v případě restaurování výmalby sakristie a oratoře. Výmalba této dvojice místností zapadá do celkové koncepce barevného řešení interiéru kostela sv. Václava a Leopolda. Pastelové barvy ve spojení s bohatším ornamentálním dekorem vytvářejí plynulý přechod mezi jednoduchou, nicméně velmi ušlechtilou výmalbou kostela a zdobností navazujících zámeckých interiérů.

Nálezová situace a popis poškození

Před zahájením restaurátorských prací v kostele sv. Václava a Leopolda byly stěny sakristie pojednány pouze monochromním okrovým nátěrem, strop zůstal bílý. V prostoru oratoře o patro výše se nacházela nástropní i nástěnná dekorativní výmalba (snad z konce 19. století) obdobného charakteru jako malby v reprezentačních interiérech 1. patra zámku. V souvislosti s orientačním sondážním průzkumem prováděným ve všech interiérech zámku byla v prostoru sakristie pod stávajícím monochromním nátěrem prokázána existence starších vrstev výmalby. Sondy byly rozšířeny a spolu s nimi i poznání o charakteru jednotlivých fází malířského pojednání tohoto interiéru. Sondážním průzkumem byly pod stávajícím nátěrem doloženy tři vrstvy starších výmalb. Nejstarší barevné řešení interiéru představoval monochromní světle šedý nátěr doplněný bílými a černými linkami. Druhá a zároveň nejnáročnější malba představovala monochromní modrou výmalbu stěn lemovanou širokým okrovým pásem a bílou linkou. Klenba stropu byla v této fázi pojednána světlejším šedomodrým nátěrem s motivem rozety uprostřed. Šedomodrá plocha byla rámována světlemodrým pásem rámovaným okrovou linkou a zdobený šablonovým rostlinným dekorem. Přechod mezi výmalbou stropu a stěn tvořil světlý šedomodrý pás doplněný černými linkami. Třetí vrstvu představoval modrý monochromní nátěr. Vzhledem k záměru plnohodnotně rehabilitovat vnitřní prostor kostela, bylo přistoupeno také k restaurování druhé nejstarší vrstvy výmalby sakristie, která po formální stránce koresponduje s charakterem malby v oratoři a společně vytváří pomyslný přechod mezi sakrálním prostorem a čistě profánními interiéry zámku.

V prostoru oratoře nebyla pod dekorativní výmalbou nalezena žádná další vrstva starší výmalby. V současnosti prezentovaná malba byla nanесena na pačokový podklad položený na štuk. Malba byla v monochromních plochách v minulosti přemalována šedým nátěrem. Zmíněná přemalba však byla značně degradovaná a odlučovala se od podkladu. Její sejmutí bylo tudíž samozřejmostí.

Technologický popis prací

Technologický postup uplatněný při restaurování výmaleb obou výše uvedených prostor byl v základních bodech totožný s tím, který byl použit v případě restaurování výmalby lodi kostela. Zahrnoval jak etapu snímání druhotných nátěrů, tak i etapu konsolidace, barevné retuše a závěrečné rekonstrukce. V případě oratoře byli navíc restaurátoři nuceni se vypořádat s uvolněnou štukovou vrstvou a přitáhnout ji k rákosovému podbití s pomocí nerezových vrutů a podložek. Poté byla takto zajištěná místa injektována směsí Ledanu D2. Zvýšená vlhkost v této části objektu způsobená v minulosti mj. i protékáním srážkové vody defektem ve střešní krytině měla za následek lokální výskyt plísní. Na rozdíl od restaurování výmalby interiéru kostela musely být v případě oratoře aplikovány ve zvýšené míře i biosanační prostředky a učiněna příslušná preventivní opatření.

Rekonstrukce

Stav odhalené výmalby odpovídal intenzivnímu využívání objektu v předchozích desetiletích pro potřeby zemědělského učiliště a administrativní provoz hřebčína. Ztráty způsobené novodobými rozvody elektřiny, dodatečnými vestavbami dělicích příček a zvýšenou vlhkostí mající za následek kompletní odstranění omítkových souvrství do výše přibližně 1 metru v celém objektu nejsou nijak ojedinělým jevem a zámek v Kladruzech nad Labem není v tomto směru bohužel výjimkou. Vzhledem k fragmentárnímu dochování, pokročilé degradaci výmalby i jednotlivých omítkových vrstev byly úvahy o jejich restaurování zavrženy jako nereálné. Umělecko-historická hodnota malby ostatně ani uplatnění tohoto postupu nevyžadovala. Jako mnohem vhodnější varianta se nabízela rekonstrukce podle nalezených vzorů.

Protože měl být zámek v areálu Národního hřebčína v Kladruzech nad Labem po skončení projektu obnovy určen k reprezentačním, edukačním a výstavním aktivitám, bylo na rekonstrukci šablonové výmalby ve vybraných interiérech nahlíženo z pohledu památkové péče jako na velmi žádoucí. Každodenní realita velkých dotačních programů však zasáhla i do této oblasti a projevila se nemožností realizovat rekonstrukce v zamýšleném rozsahu. V konečném výsledku mohla být plná rekonstrukce dochované výmalby provedena pouze v prostoru halového schodiště a přilehlých chodbách 1. patra a přízemí. Rekonstrukce šablonové výmalby vybraných interiérů zůstává tedy jako jedna z možností dalšího zhodnocování objektu zámku úkolem do budoucna.

Nálezová situace a popis poškození

V interiéru hlavního schodiště byly pod souvrstvím mladších nátěrů odhaleny v průběhu restaurátorského průzkumu dvě hodnotné vrstvy malířské výzdoby. Nejstarší výmalba byla tvořena zeleným monochromním podkladem, na který byla nanесena šablonová výmalba v převažující hnědo-červené barevnosti. Na stropě schodišťové haly a v přilehlé chodbě byla zaznamenána trojice rozet. Složitěji utvářená rozeta nad schodištěm se skládá z tmavě zeleného středu lemovaného zelenými ratolestmi a tenkou zelenou linkou. Následují hnědé linky, z nichž vyrůstají motivy palmet propojené po obvodu opět zelenými ratolestmi. Jednodušší rozety na stropě chodby 1. patra tvoří hnědé palmety doplněné o zelené listy vyrůstající přímo ze středu motivu. Plochy stěn i stropů jsou rámovány dvojitou hnědočervenou linkou, která je v rozích zkosená a na těchto místech a v partiích nad okny doplněná o stylizovaný rostlinný ornament. Obdobným způsobem jsou řešeny i plochy záklenků oblouků. Podoba soklu se, vzhledem k někdejšímu otlučení omítek do výšky přibližně 1 m, nedochovala. Dvojice hnědočervených linek vytváří v okenních šambránách zrcadla. V porovnání se starší výmalbou se mladší vrstva dochovala v podstatně horším stavu. Na základě odhalených fragmentů, vystupujících zřetelněji pouze v oblasti stropu a fabionu, je možné říci, že se jednalo rovněž o šablonovou výmalbu. Středová rozeta na stropě byla dochována pouze torzálně, stejně tak byly již jen v náznaku dochovány pozůstatky aktivních článků (pilastrů) na stěnách a zrcadel okrové barevnosti v okenních šambránách a na plochách záklenků oblouků. Plocha stropu byla v této mladší etapě zdobena iluzivní zrcadlem vybudovaným z linek a pásů v okrových, hnědých, červených a lomeně bílých odstínech. Na iluzivní zrcadlo navazuje širší pás lomené bílé nesoucí modrý šablonový dekor.

V chodbě č. 1.01 bylo po provedení restaurátorského průzkumu určeno nejstarší dochované barevné pojednání stěn, které zahrnovalo okrové rámování klenebních polí, z něhož u paty klenby vyrůstaly dekorativní útvary rostlinného charakteru. Směrem do středu klenby obíhala rám tenká modrá linka. Na ploše klenebních polí byly nalezeny fragmenty rozet okrovo - modré barevnosti. Stěny chodby byly líčeny zeleným monochromním nátěrem odděleným asi 10 cm pod hranou klenebních ploch horizontálními červenohnědými linkami. Iluzivní líčeny byly rámovány okrovými, hnědými a modrými linkami a jejich plochy vyplňoval modrý šablonový rostlinný dekor. I v šambránách oken této chodby byly nalezeny fragmenty iluzivních zrcadel. Autoři restaurátorského průzkumu doporučují v chodbě č. 1.07 konzervaci stávající výmalby a na nový podklad provedení její rekonstrukce.

Technologický popis prací

S ohledem ke stavu dochování a charakteru výmalby bylo doporučeno v případě hlavního schodiště i chodby v přízemí rekonstruovat nejstarší z odhalených maleb. Nehodnotná souvrství mladších nátěrů byla šetrně mechanicky odstraněna. V průběhu snímání mladších nátěrů, čištění starších vrstev výmalby a jejich konsolidace byly použity obdobné nástroje, materiály a technologické postupy jako v případě restaurování vnitřní výmalby kostela sv. Václava a Leopolda (viz výše). Rekonstrukce malby byla provedena podle prokazatelných nálezů fragmentů nejstarší dochované výzdoby a po konzultacích se zástupci památkové péče. Barevnost monochromního podkladového nátěru i šablonového dekoru byly vzorkovány stejně jako technologie jejich nanášení a závěrečných úprav. Rekonstruována byla rovněž výmalba stěn Císařských pokojů (č. 2. 15, 2. 17, 2.18, 2.19). Jak již bylo řečeno, nepříznivá situace neumožňovala restaurování některé z doložených starších vrstev výmalby a bohužel ani zvažovanou rekonstrukci náročnějšího iluzivního členění stěn ve stylu místnosti č. 2.13. Protože však byla dosavadní podoba výše uvedených prostor z estetického hlediska neuspokojivá a neodpovídala významu objektu, přistoupilo se ve snaze o důstojnou prezentaci památky alespoň k provedení několika minimalistických zásahů spočívajících v korekci barevnosti monochromní výmalby stěn, vycházející nově z barevné palety nástropní výmalby, a v členění ploch pomocí dvojice linek v barvách šedá a bílá. Tentýž princip výmalby se uplatnil i na stěnách interiérů budoucí expozice nebo v interiéru č. 2.02, kde světle okrový monochromní nátěr stěn a strop pojednaný světle modrou barvou doplňuje linkování v barvách hnědá a modrá. Volba barevného řešení tohoto interiéru reflektuje do značné míry jednu ze starších vrstev výmalby, doloženou restaurátorským průzkumem.

Restaurování barokních pískovcových soch a misijního kříže

K umělecko-historicky hodnotným památkám na území Kladrub nad Labem se řadí rovněž zdejší soubor barokních soch. Restaurátorské práce byly zacíleny na dvojici soch nacházejících se přímo v areálu Národního hřebčína – na sousoší Piety a na sochu sv. Donáta. Sousoší Piety bylo postaveno nákladem zdejšího ředitele Františka Ignáce Bukovského z Hustířan v roce 1729 na poděkování Panně Marii za ochranu v obtížných životních situacích. Donátor sochy sv. Donáta je neznámý, ne však datum jejího vzniku – r. 1728.

Na sochařskou výzdobu obohacující zdejší promyšleně utvářenou krajinu o duchovní rozměr bylo zejména v uplynulých desetiletích nahlíženo s nepochopením a lhostejností nebo, v horším případě, jako na věc zcela zbytnou. Uvedený a bohužel nijak ojedinělý pohled se odrazil i v přístupu k těmto památkám. Ty dříve zastávaly čestná místa na veřejných prostranstvích a podél komunikací, avšak postupem času byly ze svých pozic „vypuzeny“. Nová prostorová situace však byla pro jejich estetické vyznění i důstojné uplatnění duchovního poselství zpravidla nevhodná. Sousoší Piety a socha sv. Donáta jsou toho důkazem. Sochy byly před zahájením restaurátorského zásahu, situovány (bohužel se souhlasem zástupců památkové péče) uprostřed zatravněné plochy návsí po stranách „tanečního parketu“.

Misijní kříž z roku 1813 byl do dnešní podoby upraven v roce 1907. Jde o monumentální litinový krucifix s korpusem Krista, který je osazen v kamenném šestihranném podstavci osazeném na dvojici kamenných stupňů. Kříž, původně stávající před hostincem, byl v nedávné minulosti přenesen do čestného dvora zámku za kostelem.

Sochařský restaurátorský průzkum – koncept, realizace, vyhodnocení

Nedestruktivní – vizuální restaurátorský průzkum navázal na již dříve uskutečněný průzkum sochy sv. Donáta realizovaný v roce 2007 (J. Živný), avšak na rozdíl od něj byl tentokrát rozšířen i o průzkum sousoší Piety a

misijního kříže. Stav soch i litinového krucifixu, jak z restaurátorského průzkumu vyplynulo, odpovídal dlouhodobému vystavení uměleckých děl nepříznivým vlivům vnějšího prostředí (povětrnostním vlivům, vymrazovacím cyklům atp.) a absenci pravidelné údržby.

Povrch kamene byl pokryt prachovými a náletovými depozity a masivně napaden biokorozí. Degradace kamenné hmoty vedla k tvorbě puchýřů a k lokálnímu odpadávání povrchové modelace. Již prvotním vizuálním průzkumem byla prokázána přítomnost řady trhlin, mechanických poškození i plomb po předchozích restaurátorských zásazích, jejichž charakter odpovídal době jejich vzniku. Staré vysprávky se v porovnání s originální hmotou památky zpravidla vyznačovaly nevhodnou strukturou, barevností i tvrdostí. Za nejzávažnější poškození lze označit chybějící pravou paži u sochy sv. Donáta. V rámci průzkumu ani v průběhu dalších etap restaurátorského zásahu nebyly na sochách nalezeny žádné pozůstatky barevných povrchových úprav. Výjimkou byly pouze votivní nápisy na soklech soch, u nichž byla majorita textu zvýrazněna černou barvou, v písmenech (resp. číslicích) chronogramu pak byly prokázány zbytky suříkového nátěru. Prvkem, který značně snižoval jinak poměrně vysokou výtvarnou kvalitu soch, byly kruhové svatozáře vytvořené ze silného drátu. Celkový stav skulptur byl vyhodnocen jako vážný, nikoli však jako havarijní. Sochy nevykazovaly žádné statické poruchy.

V případě misijního kříže bylo již před provedením restaurátorského průzkumu zřejmé, že povrch litiny, z níž byl kříž zhotoven, pokrývá značné množství korozivních produktů. Svary jednotlivých litinových desek, z nichž sestával krucifix, byly rozestoupené a těmito otvory pronikala dovnitř vlhkost a s ní spojená koroze. Statika kříže tím byla narušena. Restaurátorský průzkum prokázal na povrchu kříže existenci několika monochromních úprav (nejstarší šedomodré na suříkovém podkladu, mladší hnědé a okrové). Na korpusu Krista byly pod mladším okrovým nátěrem nalezeny zbytky celoplošného zlacení. Stav kamenného soklu a stupňů byl v porovnání s litinou mnohem uspokojivější. Povrch kamene pokrývala pouze vrstva nečistot, zčernalých krust a biokoroze.

Technologický popis prací

Jindy upřednostňované restaurování skulptur „in situ“, nebylo možné v tomto případě provést. Z důvodu budoucího přesunu soch a úpravě terénu jejich dosavadního stanoviště se restaurátorský zásah odehrával v areálu hospodářského dvora. S vědomím časové náročnosti zákroku a opětovným osazením soch navázaným na závěrečnou etapu stavebních prací byl nad sochami zřízen provizorní přístřešek, který je ochránil jak v průběhu vlastního restaurování, tak i po dobu klimaticky nepříznivého období roku.

Na úvodní prekonsolidaci hmoty kamene a zajištění ohrožených míst přelepem či textiliemi navázala demontáž a transfer obou monumentů. Čištění povrchu kamene bylo prováděno za pomoci parního vyvíječe kombinovaného s roztokem tenzidů – čpavkové vody a peroxidu vodíku. Uvedená technologie vzešla z prováděných zkoušek jako nejúčinnější a vůči památce se zároveň ukázala jako nejšetrnější. Tímto způsobem byly nejenom odstraněny volné i ulpívající nečistoty ale zároveň i vyhubeno biologické napadení. Přestože ze strany památkové péče byl preferován umírněný způsob čištění, který počítá pouze se zmírněním nepříznivého stavu a nikoli dokonalým očištěním, výše popsaný zásah se ukázal jako velmi účinný a to především na soše sv. Donáta. Ta se již po provedení této prvotní etapy restaurátorského zásahu ukázala být mimořádným dílem nejenom po stránce výtvarné ale i po stránce materiálové. Ukázalo se, že socha byla vytvořena z velmi kvalitního středně-zrnného pískovce okrově žíhané barevnosti.

Teprve po očištění vyšla najevo skutečná míra poškození obou skulptur. Hmota kamene byla konsolidována prostředky na organokřemičité bázi. Míra aplikace a koncentrace konsolidantu byly voleny s ohledem k lokálnímu stavu materiálu. Trhliny byly injektovány, staré vysprávky a tmely byly vyhodnocovány individuálně. Nevyhovující či vyžilé plomby byly mechanickým způsobem odstraňovány, zatímco funkční a modelačně zdařilé vysprávky byly ponechávány, případně pouze mírně upravovány. Druhý z uvedených přístupů jednoznačně převažoval. Chybějící pravá ruka sv. Donáta byla až do zahájení restaurátorského zásahu přechovávána u správy hřebčína. Roztříštěná paže byla slepena a zajištěna nerezovou armaturou. U nových tmelů a doplňků byl kladen důraz na jejich materiálovou i formální kompatibilitu s originální hmotou památky. Doplňky a tmely byly prováděny na minerální bázi, strukturou i tvrdostí byly přizpůsobovány svému okolí, probarvovány minerálními pigmenty ve hmotě a na závěr lokálně barevně retušovány. Červenou-hnědou a černou retuší byla podpořena rovněž písmena chronogramu.

Součástí restaurátorských prací na barokních pískovcových skulpturách bylo i vyhodnocení stavu kovových armatur. Po odstranění produktů koroze byly opatřeny základním a vrchním nátěrem v grafitové černi. Pro sochu sv. Donáta byla zhotovena nová kruhová svatozář, která byla pozlacena plátkovým zlatem pokládaným na mixtion. Vyzlacena byla rovněž písmena INRI na nápisové tabulce svislého břevna kříže. Vzhledem k tomu, že u sousoší Piety byla dosavadní podoba svatozáří a jejich umístění v rámci kompozice díla z výtvarného hlediska značně problematické a protože zároveň nebyla známá podoba původních prvků, nebyly svatozáře v tomto případě znovu obnovovány. Restaurátorské práce uzavřel lokální biosanační a hydrofobní postřik, jehož intenzita byla volena s ohledem na exponovanost ošetřovaných ploch.

Povaha poškození misijního kříže byla natolik závažná, že bylo k restaurování třeba převést litinovou část krucifixu do ateliéru restaurátora. Naproti tomu kamenný podstavec včetně stupňů byl restaurován v hospodářské části dvora. Stejně jako v případě barokních soch, i u krucifixu se počítalo s jeho osazením na novém stanovišti. Restaurátorský zásah byl zahájen snímáním jednotlivých nátěrových vrstev z povrchu litiny za průběžné fotodokumentace. Z důvodů odstranění korozivních produktů byl následně její povrch opískován a ošetřen bezoplachovým odrezovačem. Poškozená místa a trhliny byly vyvařeny a sváry zabroušeny. Zkorodované prvky ve spodní části kříže musely být z důvodů pokročilé degradace nahrazeny novými. Jen tak mohla být opět zajištěna statika kříže. Břevna kříže byla natřena základním antikoročním nátěrem a vrchním nátěrem v barvě grafitová čern. Nepůvodní barevné nátěry byly odstraněny i z povrchu figury Krista. Po jejich sejmutí byl na povrch aplikován pouze odrezovací prostředek a následně základní antikorozní nátěr. Protože bylo rozhodnuto o opětovném celoplošném pozlacení korpusu, byl na základní nátěr nanesen nejprve ripolinový podklad, následovalo zlacení pokládané na mixtion.

Postup restaurování kamenných prvků misijního kříže byl v hlavních bodech shodný s restaurováním barokních skulptur. Způsob čištění nebyl v tomto případě sice natolik účinný, aby došlo ke kompletnímu odstranění zčernalých krust, podařilo se je však výraznou měrou oslabit a obnovit tak prodyšnost kamene. Nepříznivě působící kontrasty mezi očištěnými partiemi a tmavými krustami byly závěrem restaurátorského zásahu potlačovány pomocí lokálních barevných retuší.

Restaurované skulptury byly osazeny na nový základ na nových stanovištích. Zásadní proměna prostředí, kterou si v uplynulých desetiletích prošlo bezprostřední okolí hřebčína, sice neumožnila osadit nově restaurované sochy na jejich původní místa, v rámci obnovy areálu však bylo snahou se historické situaci za daných okolností co nejvíce přiblížit. Sousoší Piety stávající kdysi u vchodu do bývalého hřbitova našlo své nové umístění na vizuálně exponovaném místě na návsi v těsné blízkosti presbytáře kostela sv. Václava a Leopolda. Socha sv. Donáta, kterou historické prameny zachycují v polích za stájem, se nově uplatnila v (západním) předpolí hřebčína při silnici směrem na Selmice. Orientace sochy směrem k pastvinám souvisí nejen s jejím historicky doloženým osazením, ale i s patronací sv. Donáta, který byl vyzván jako ochránce proti blesku a ohni. Misijní kříž se svým novým umístěním na okraji travnaté plochy návsi před hostincem čp. 2 svému někdejšímu stanovišti přiblížil nejvíce. Nový kontext, v němž se sochy uplatňují, přispívá nejenom k posílení významu jich samotných, ale tímto krokem se zhodnocuje památková hodnota celého areálu.

Restaurování žlabů a sloupů v hlavních stájích, stájích hřebců a stájích Františkov

Význam areálu Národního hřebčína v Kladruzech nad Labem a důležitost, které se chov starokladrubských koní vždy těšil, dokládá mj. i hodnotné zařízení interiérů stájí. Mramorové a pískovcové žlaby i pískovcové sloupy jsou nedílnou a autentickou součástí zařízení těchto historických prostor a jako takové si zaslouží odpovídající pozornost a ochranu. Jejich restaurování bylo jednou z nezbytných podmínek rehabilitace této výjimečné NKP. Jednalo se o náročný úkol, ne snad co do složitosti restaurátorského zásahu, ale spíše co do objemu prací. Prvky, které byly předmětem pozornosti restaurátorů, se nacházely v interiérech hlavních stájí a stájí hřebců v Kladruzech nad Labem (SO 05, SO 08, SO 09) a ve stájích nedalekého dvora Františkov (SO 11). Specifikum této práce spočívalo ve skutečnosti, že jsou restaurovány předměty určené každodennímu užívání, vystavené intenzivnímu stájovému provozu a nikoli galerijní prezentaci. Tomu také odpovídala koncepce restaurátorského zásahu, která byla nesena požadavkem na zachování maxima z jejich umělecko-historických hodnot nikoli však na úkor jejich funkčnosti.

Nálezová situace a popis poškození

Kamenné sloupy s toskánskými či krychlovými hlavicemi vynášejí klenby jednotlivých stájí. Restaurátorský průzkum popsal stav těchto prvků jako úměrný „intenzivnímu mechanickému působení“. Více než kdekoli jinde v areálu hřebčína zde bylo možné pozorovat celoplošné ztráty hmoty způsobené přirozeným úbytkem kamene. Na kamenných prvcích byly rovněž patrné stopy po předchozích opravách vesměs utilitárního charakteru. Povrch článků pokrývala vrstva prachových depozitů, znečištění biologického původu a zbytků štukových vrstev.

Technologický popis prací

Čištění, které probíhalo pouze v nejnútnejším rozsahu, bylo prováděno za pomoci horké páry a roztoku tenzidů. Během něj se pozornost restaurátorů zaměřila především na snímání nepůvodních pozůstatků štukových vrstev a plomb. V návaznosti na čištění proběhla injektáž trhlin a revize druhotných doplňků. Přístup k nim byl individuální. V případě, že byla prokázána jejich funkčnost, byly tyto ponechávány. Vysekávání nevyhovujících plomb bylo prováděno pouze v minimálním rozsahu stejně provádění plastické retuše. Nové, v hmotě probarvované tmely byly provedeny na minerální bázi s příměsí styrenakrylátové disperze. Jejich povrch byl po zavaznutí strukturálně zcelován s originální hmotou a lokálně barevně retušován. Závěrem byl povrch kamene konzervován biosanačním přípravkem.

Restaurování vnitřní výmalby kaple sv. Kříže a její sochařské výzdoby

Kaple sv. Kříže nacházející se v okrsku hřbitova, který se rozkládá na západním okraji areálu Národního hřebčína v Kladruzech nad Labem, je jednoduchou jednodílnou stavbou ukončenou trojbokým kněžištěm, na nějž navazuje přístavba polygonální sakristie. Stavba byla v minulosti poznamenána, přestavbami, požáry a opravami, jejichž úroveň měla z kvalitativního hlediska spíše sestupnou tendenci. Do současné podoby kaple se promítly poslední, veskrze utilitární úpravy, probíhající v 1. pol. 20. století. S celkovým stavem památky korespondoval i stav sochařské výzdoby průčelí. Míra jejího dochování byla již v dobách přípravy projektu pouze torzální. V ústřední nise se nacházela postava sv. Jana Nepomuckého, po pravé straně byla při patě štítu osazena drobná figura anděla s medailonem. Předpokládaný protějšek této andělské figury byl nezvěstný a v uvedeném čase nebyla ani známá jeho podoba. V interiéru kaple se nacházel neudržovaný historický mobiliář. Výmalba prostoru byla provedena monochromním (bílým) nátěrem, nicméně díky restaurátorskému průzkumu zde bylo povědomí o existenci staršího malířského pojednání interiéru. Kaple sv. Kříže měla být v průběhu obnovy areálu hřebčína navržena na základě dochované ikonografie v co nejvyšší možné míře její někdejší barokní podoba. V rámci této zásadní proměny objektu mělo dojít k restaurování a rekonstrukci soch na štítu kaple, k restaurování její vnitřní výmalby, kamenných prvků (ostění vstupu, záklopové desky otvoru do krypty) či vstupních dveří. Restaurátorské práce byly prováděny i na vybraných kusech movitého inventáře kaple – historizujícím oltářem, barokní křtitelnici atd. V rámci následujících řádků se však zaměříme na dva nejzajímavější úkoly z oblasti restaurování – restaurování vnitřní výmalby kaple a sochařské výzdoby exteriéru.

Náplň restaurátorských prací

Činnost restaurátorů v kapli sv. Kříže zahrnovala jak práce restaurátorské (vnitřní výmalba presbytáře kaple), tak i práce spíše konzervačního charakteru (socha sv. Jana Nepomuckého, torza andělků). Podstatným způsobem přispěli k rehabilitaci někdejšího barokního vzhledu této stavby i práce rekonstrukční, které byly uplatněny v rámci sochařské výzdoby průčelí. Průběžná dokumentace postupu restaurátorských prací byla samozřejmostí.

Malířský a sochařský restaurátorský průzkum – koncept, realizace, vyhodnocení

V interiéru kaple sv. Kříže byl již v minulosti proveden invazivní (sondážní) restaurátorský průzkum zaměřený na poznání starších nátěrových a omítkových vrstev. Na vnitřní straně pasu vítězného oblouku ve výšce přibližně 1,5 m nad zemí byl odhalen fragment dekorativní výzdoby, která se zdála slohově korespondovat s výmalbami zámeckých interiérů. Do obnovy objektu kaple realizované v rámci projektu IOP bylo zahrnuto na základě výše uvedených poznatků i restaurování její vnitřní výmalby. Protože rozsah dříve uskutečněného sondážního průzkumu byl velice omezený, byly restaurátorské práce v interiéru kaple zahájeny provedením rozšířeného restaurátorského průzkumu, jehož cílem bylo důkladnější poznání historické výmalby nejen presbytáře, ale i lodi kostela a prostoru sakristie. Sondy byly, stejně jako v případě restaurátorského průzkumu interiérů zámku,

provedeny na místech, kde se dal vzhledem k dobové praxi předpokládat ve zvýšené míře nález historické výmalby – tzn. v okenních a dveřních špaletách, nad záklenky oken, u paty a na vrcholu klenby, na architektonických člancích – římsách, pilastrech, nikách a klenebních žebrech. Sondy byly prováděny v první fázi jako přerušované a posléze lokálně rozšiřovány do sond pásových. Jednotlivé nátěrové vrstvy byly stratigraficky rozfázovány. Nálezová situace naštěstí nebyla natolik složitá, jako v případě zámeckých interiérů. Sondy byly dokumentovány v detailu i v celkovém kontextu prostoru kaple a graficky zaznamenávány do půdorysných plánů. Z průzkumu vyplynulo důležité zjištění. Bylo doloženo, že se již známá vrstva dekorativní šablonové výmalby rozprostírá pouze v prostoru presbytáře.

Za nejnáročnější úkol lze označit rozhodnutí o budoucím způsobu prezentace této malby. Po celkovém odkryvu se sice ukázalo, že malířská vrstva určená k restaurování je v podstatně horším stavu, než se ze sond prováděných v rámci restaurátorského průzkumu jevílo, míra jejího dochování však její rekonstrukci nevyklučovala. I přes rozdílnou úroveň dochování barevné vrstvy v jednotlivých částech presbytáře bylo možné na základě vzájemným komparací definovat přesnou podobu téměř všech architektonických a ornamentálních prvků. Restaurování malby kombinované s rekonstrukcí chybějících architektonických článků a výzdobných detailů by bylo za ideálních podmínek pro malbu z 19. století optimální volbou. Vzhledem k okolnostem však bylo třeba přistoupit na kompromisní řešení. Malba v presbytáři kaple sv. Kříže je architektonického rázu, byť obohacená o řadu dekorativních momentů. Restaurování výmalby bylo vedeno myšlenkou, že je to především logická skladba architektury, která dává prostoru smysl a která je v očích diváka určující, a proto byl v záležitosti prezentace této malby položen důraz především na ní.

V lodi kostela byl pod několika monochromními nátery okrové a šedomodré barvy identifikován jako nejstarší dochovaná barevná úprava stěn šedý nátěr. V téže časové vrstvě byl o několik tónů světlejším šedým nátěrem pojeďnán strop lodi kostela a pozadí čtveřice nik. Vrstva šedé výmalby interiéru z časového hlediska rovněž korespondovala s dekorativní výmalbou presbytáře. Vzhledem k popsaným nálezům bylo rozhodnuto, že restaurována bude pouze malba presbytáře, zatímco v lodi kostela a v sakristii se přistoupí k rekonstrukci šedé výmalby.

Restaurátorský průzkum na sochařské výzdobě štítu kaple probíhal neinvazivním způsobem. Poté, co byly obě skulptury ze štítu sneseny a byla provedena jejich podrobná vizuální prohlídka, bylo zřejmé, že původní záměr na jejich restaurování bude třeba přehodnotit. Ke změně koncepce restaurátorského zásahu přispěla i skutečnost, že se po zahájení stavebních prací na objektu kaple podařilo nalézt fragment sochy chybějícího andílka. Všem sochám byl společný značný úbytek povrchové modelace, což platilo zejména o soše anděla s medailonem, který byl osazen na levé straně štítu a tak více vystaven působení klimatických činitelů. Socha sv. Jana Nepomuckého umístěná ve středové nise štítu byla v tomto směru lépe chráněná, proto v jejím případě nebyly ztráty povrchové modelace tak markantní. Nově nalezené torzo andílka zachycovalo podobu figury pouze od kolen níže. Předmětné skulptury jsou nedílnou součástí jedné z nejstarších staveb areálu hřebčína, jejíž celkový výraz by jejich absencí výrazně utrpěl. Ve snaze o zachování výpovědní hodnoty památky a vzhledem k nově nastalým okolnostem bylo považováno za nezbytný krok nejenom provedení restaurátorského zásahu na dochovaných sochách, ale i přistoupení k tvorbě nově sekaných kopií. Rozhodnutí bylo podmíněno skutečností, že po provedení restaurátorského průzkumu byl stav skulptur vyhodnocen jako natolik závažný, že již neumožňoval jejich další existenci v exteriéru. Souhlas s rekonstrukcí byl v konečném důsledku motivován i snahou po dosažení kompoziční vyváženosti celku. Po konzultacích se všemi zúčastněnými (restaurátory, zástupci památkové péče, Krajského úřadu Pardubického kraje a vlastníka) a zvážení všech možností bylo rozhodnuto, že restaurována bude pouze socha sv. Jana Nepomuckého. Dvojice soch andílků bude oproti původním záměrům konzervována v nálezovém stavu a jejich místo na štítu průčelí napříště zaujmou kamenosochařské kopie. Restaurované originály soch se měly „galerijním způsobem“ napříště uplatnit v interiéru kaple sv. Kříže či na vybraném místě v nových expozičních prostorách hřebčína.

Restaurátorské a rekonstrukční práce na sochařské výzdobě průčelí

Sochařská výzdoba průčelí kaple sv. Kříže byla zhotovena z pískovce. Socha sv. Jana Nepomuckého byla pojata tradičním způsobem. Světec a patron zpovědního tajemství byl zobrazen v oděvu kanovníka, v kontrapostu a se zdviženou pravicí, v níž původně třímal atribut – snad kříž. Jeho levá ruka spadající podél těla drží biret. Protože byla socha sv. Jana Nepomuckého ztrátami povrchové modelace nejméně zasažená a její stav vyhodnocen jako

relativně dobrý, bylo navrženo její restaurování „převážně konzervačním způsobem“ a zpětné osazení na původní místo.

Drobná andělská postava z pravé strany štítu zaujímala rovněž kontrapost, který vyvažoval medailon umístěný v jejích rukách s motivem světceva jazyka jakožto symbolu jeho mlčenlivosti. Socha anděla s medailonem byla nejvážněji poškozenou sochou tohoto souboru. Prasklinou (lasou) ve spodní části jeho pravé nohy docházelo v minulosti k průniku srážkové vody do hmoty skulptury a tudíž k narušení její statiky. V průběhu demontáže a následného transferu proto došlo bohužel v uvedeném místě k jejímu rozlomení. Ze sochy protějškové figury anděla se dochoval, jak již bylo uvedeno, pouze fragment nohou. Z něho je patrné, že socha zaujímala zrcadlově obrácený kontrapost a že byla tudíž kompozice obou andělských postav koncipována ve vztahu vůči středové soše světce. Na všech skulpturách byla pozorována přítomnost silného souvrství několika vápenných nátěrů a cementového šlikru, které se lokálně odlučovaly i s vrstvou kamenného materiálu. Na povrchu pískovce byla prokázána přítomnost mikrovegetace – mechů, řas a lišejníků. Vzhledem ke ztrátě čitelnosti modelace, statickým poruchám a celkové korozi kamene, byla socha anděla s medailonem vyhodnocena jako nevhodná pro opětovný návrat do exteriéru. Rozhodnuto bylo proto o jejím restaurování, umístění na vhodném místě v interiéru a pořízení sekané kopie. Původní podoba protějškové sochy nebyla s výjimkou základního kompozičního schématu orientovaného směrem ke střední ose průčelí bohužel známá. Na základě konzultací s památkovým dohledem a studia dobových ikonografických paralel bylo zpočátku navrhováno vytvoření andělské postavy s palmovou ratolestí, která patří k tradičním svatojánským atributům. Po nálezu historické fotodokumentace se však ukázalo, že socha levého z andělků si přidržovala prst před ústy a stejně jako její protějšek tedy upomínala na světcevu hlavní ctnost – mlčenlivost.

Obr.16: Sv. Donát

Technologický popis prací

Po snímání a ztenčování cementových nátěrů na soše sv. Jana Nepomuckého, které probíhaly mechanickou cestou, byl povrch kamene zpevněn prostředky na bázi organokřemičitanů a biocidně ošetřen. Plošné ztráty povrchové modelace nemělo význam doplňovat. V pozdvižené ruce světce byl pouze rekonstruován jednoduchý kříž z umělého kamene, který svoji barvou a strukturou odpovídal originální hmotě památky. Požadavek na rekonstrukci atributu byl veden snahou o dosažení ikonografické srozumitelnosti sochařské výzdoby. Závěrem byla provedena lokální barevná retuš, která se zaměřila na potlačení nežádoucích kontrastů mezi originální a doplňovanou hmotou památky. Na povrch sochy byla aplikována hydrofobizace. U sochy anděla s medailonem došlo nejprve ke zpevnění ložných ploch rozlomených částí a k jejich slepení. Po očištění a odstranění porostů mikrovegetace a následné konsolidaci kamenného materiálu organokřemičitany bylo provedeno zatmelení spoje lepených částí minerálním tmelem. Závěrečnou hydrofobizaci povrchu nebyla třeba, s ohledem k budoucímu uplatnění sochy v interiéru, provádět.

Nově sekaná kopie byla vytvořena na základě restaurované originální skulptury, na které byly v pomocném materiálu (sádře a hlíně) doplněny chybějící klíčové části modelace. Veškeré doplňky respektovaly požadavek na reverzibilitu zásahu. Materiál na minerální bázi určený k doplnění chybějících partií byl nanášen na povrch separovaný pomocí mýdlového roztoku. Tvorba kopie byla prováděna metodou tečkování. Po jejím dokončení byly vynášecí body včetně doplňků z originální skulptury sejmuty. Torzo protějškové andělské postavy rovněž posloužilo jako východisko pro její rekonstrukci. Rozlomené části fragmentu nohou byly slepeny a na nich v pomocném materiálu vymodelována podle nalezené fotodokumentace a dobových analogií figura anděla s prstem před ústy. Postup navazujících prací byl shodný s výše popsány. Obě kopie byly vytvořeny z materiálu, který nejlépe vyhovoval svoji strukturou originální hmotě památky - z hrubozrnného božanovského pískovce. Obě andělské postavy byly za pomoci nerezových čepů osazeny na nové profilované sokly vytvořené podle dochovaných vzorů.

Obr.17: Zrekonstruovaná Pietà

Restaurátorské a rekonstrukční práce na vnitřní výmalbě interiéru

Pod několika vrstvami monochromních přemaleb byla v průběhu restaurátorského průzkumu odhalena nejstarší dochovaná malířská výzdoba tvořená iluzivními architektonickými a štukovými prvky - motivy muší, akantových listů a kazet. Základní architektonický rozvrh malby byl obohacen o linkování a o několik druhů šablonových vzorů, které se objevovaly v plochách pilastrů a lizénových rámců. Výmalba byla provedena v převažující šedomodré barevnosti na světle šedém pozadí. Plasticita jednotlivých ornamentálních prvků založených na šablonovém přenášení téhož motivu byla budována ručně domalovávanými světlými a stíny. Na pasivních plochách v závěru presbytáře byla odhalena iluzivní „goticko-románská okna“ s půlkruhovými záklenky a motivem čtyřlístu v kružbách. Gotizující architektura vynívala na klenbě presbytáře v malovaných iluzivních žebrech uspořádaných na způsob jakéhosi baldachýnu. Kápě klenby byly pojednány v duchu otevřených nebes sytě modrou výmalbou akcentovanou zlatenými motivy hvězd. Výmalba ve špaletách oken a na soklu se dochovala pouze v minimálním rozsahu. Štukový podklad malby byl místy značně degradovaný, vlastní malba se sprašovala a lokálně odlučovala v podobě šupin. Značné ztráty originální malby byly způsobeny vznikem hlubokých trhlin v konstrukci stavby v průběhu stavebních prací a s tím souvisejícím vysekáním otvorů pro táhla zajišťujícím statiku objektu.

Technologický popis prací

Restaurování bylo zahájeno snímáním nepůvodních a již značně degradovaných vrstev omítek a odhalením nejstarší dochované vrstvy. Snímání druhotných přemaleb a dočišťování odhalených maleb bylo prováděno mechanickým způsobem. Následně bylo přistoupeno k zajištění trhlin ve štukové vrstvě proškrábnutím, jejich konsolidací a tmelením. Nejvíce degradované partie, jejichž záchrana byla vyloučená, musely být odstraněny. Ostatní narušené partie štukové vrstvy byly lokálně zpevňovány přípravkem na bázi organokřemičitanů. Na barevnou vrstvu byl předem aplikován nástřík roztoku vody a etanolu s cílem usnadnit penetraci konsolidantu. Nesoudržné či šupinaté části malby byly k podkladu fixovány roztokem akrylátové disperze aplikovaným formou nástříku či podinjektováním. Plochy chybějící či poškozené omítky byly nahrazeny vrstvami nové jádrové vápenné omítky, na kterých byla nanесena vrstva vápenného štuku. Scelení nově omítnutých ploch s původními vrstvami napomohl pačokový nátěr s obsahem mramorové moučky. Po konsolidaci malby a zapravení defektů následovala etapa retušování a rekonstrukce. Retušování probíhalo metodou postupných kroků, kdy ideově zůstával celek malby nadřazený detailu – kdy architektura byla nadřazena dekorativnímu aparátu. V první fázi retuší byl nejprve lazurními tóny sjednocován podklad výmalby, následovala barevná retuš ploch a fragmentů architektury. Posléze se v místech, kde si toho logický průběh architektonických článků žádal, přistoupi k jejich náznakové rekonstrukci. Teprve v samotném závěru byly výběrově retuší posilovány některé detaily a potlačovány opticky rušivé momenty.

11.0 Popis provozní fáze

11.1 Zajištění budoucí správy a údržby

Provozní fázi projektu bude zajišťovat státní příspěvková organizace Národní hřebčín Kladruby nad Labem. Stejně tak bude zajišťovat veškeré ostatní činnosti NHK. Smluvní vztahy s externími subjekty bude projekt obsahovat takřka výhradně v rámci ad hoc spolupráce s přednášejícími (honoráře za případný příspěvek na honorované přednášce/konferenci či semináři).

Management, správa a provoz

Při navrhování budoucího organizačního schématu byly brány v úvahu dvě zásady:

1. vytvořit pouze nezbytně nutné množství nových pracovních míst a jednotlivé nově vzniknuvší odpovědnosti pokud možno rozdělit mezi stávající odpovědné pracovníky (otázka efektivnosti hospodaření příspěvkové organizace). To vše samozřejmě při zajištění druhé zásady:

2. zajistit bezproblémové rozšíření působnosti NHK o nabídku kulturních služeb odborné veřejnosti a bezproblémovou udržitelnost projektu IOP.

NHK disponuje 175 zaměstnanci, kteří svou odborností pokryjí převážnou většinu činností spojených s projektem (a samozřejmě provozem NHK). Bude proto nezbytné posílit pouze následující oblasti:

- Jedná se o pozice nezbytně nutné k naplňování cílů, ke kterým se NHK zavázal v rámci pětiletého období udržitelnosti projektu IOP. Jedná se o zajištění prohlídek expozic (průvodci, pokladní), o organizování programových aktivit (vzdělávací akce, workshopy, semináře apod.), o zajištění poskytovaných služeb střediska chovu koní (vyjížďky v sedle, v kočáře, ukázky ceremonií pro návštěvníky apod.) a o zajištění odděleného účtování projektu IOP.

Průvodci – zámek, stáje, kočárovna, lesovna (2 pracovní pozice)

V rámci projektu vzniknou čtyři samostatné návštěvnické okruhy. Vzhledem ke kapacitě jednotlivých objektů bude muset být počet návštěvníků omezen na cca 25 osob (v případě školních tříd na kapacitu této třídy). Standardní sezóna trvá od 01.04. do 31.10. včetně sobot a nedělí. V sezóně i mimo sezónu budou probíhat jednorázové akce. V době mimo sezónu se plánují semináře, workshopy, soutěže. Počítá se se zřízením jedné pracovní pozice pro obsluhu pokladny a infocentra.

Manažer programových aktivit

NHK provozuje kulturní aktivity ve třech místech – Kladruby nad Labem, Slatiňany a Heřmanův Městec. Pro zajištění jednotnosti a optimalizace řízení těchto aktivit je nutná koordinace a zajištění koncepce ze strany manažera programových aktivit, aby tyto aktivity pro hřebčín plnily synergický efekt a návštěvníci mohli navštěvovat všechna místa v rámci návštěvy NHK.

Chovatel, instruktor a metodik výcviku služebních zvířat (2 pracovní pozice)

S plánovaným rostoucím počtem chovaných koní v NHK a s novými kulturními aktivitami, včetně ukázek ceremonií, jsou nezbytní noví pracovníci pro zajištění těchto aktivit.

Účetní

Je rovněž třeba zajistit vedení účetnictví pro vykazování finanční mezery v rámci podávaných monitorovacích zpráv a vykazování nákladů a výdajů projektu.

Výdaje	2016	2017	2018	2019	2020
Mzdové náklady včetně odvodů	2 428 000,00	2 501 000,00	2 576 000,00	2 654 000,00	2 734 000,00
Telefonní poplatky	45 000,00	45 000,00	45 000,00	45 000,00	45 000,00
Povinné ochranné prostředky	6 000,00	6 000,00	6 000,00	6 000,00	6 000,00
Kancelářské potřeby	56 000,00	56 000,00	56 000,00	56 000,00	56 000,00
Školení, vzdělávání zaměstnanců	46 000,00	46 000,00	46 000,00	46 000,00	46 000,00
Ostatní drobné výdaje	15 000,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00
Celkem výdaje	2 596 000,00	2 669 000,00	2 744 000,00	2 822 000,00	2 902 000,00

Tab.19: Výdaje související s navýšením počtu zaměstnanců v době udržitelnosti projektu (odhad)

Výdaje	2016	2017	2018	2019	2020
Údržba jízdarenských ploch	28 700,00	28 700,00	28 700,00	28 700,00	28 700,00
Nácvik požárního poplachu	15 000,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00	15 000,00
Revize protipožárního systému	36 000,00	36 000,00	36 000,00	36 000,00	36 000,00
Mytí oken ve výškách	14 000,00	14 000,00	14 000,00	14 000,00	14 000,00
Oprava omítek - kočárovna, jízdárna	0,00	0,00	0,00	800 000,00	0,00
Napojení na pult bezpeč. ochrany	24 000,00	24 000,00	24 000,00	24 000,00	24 000,00
Revize el. zařízení, has. přístrojů...	54 000,00	54 000,00	54 000,00	54 000,00	54 000,00
Údržba napáječek, topných kabelů	20 000,00	20 000,00	20 000,00	20 000,00	20 000,00
Ochrana počítačové sítě	28 000,00	28 000,00	28 000,00	28 000,00	28 000,00
Běžné opravy a údržba	180 000,00	180 000,00	180 000,00	180 000,00	180 000,00
Svoz komunálního odpadu	12 000,00	12 000,00	12 000,00	12 000,00	12 000,00
Údržba historických předmětů	420 000,00	420 000,00	420 000,00	420 000,00	420 000,00
Celkem výdaje	831 700,00	831 700,00	831 700,00	1 631 700,00	831 700,00

Tab.20: Navýšení výdajů na opravy a údržbu v době udržitelnosti projektu IOP v Kč (odhad)

Výdaje	2016	2017	2018	2019	2020
Zemní plyn	920 000,00	920 000,00	930 000,00	940 000,00	950 000,00
Elektrická energie	112 300,00	112 300,00	112 300,00	112 300,00	112 300,00
Celkem výdaje	1 032 300,00	1 032 300,00	1 042 300,00	1 052 300,00	1 062 300,00

Tab.21: Navýšení výdajů na energie v době udržitelnosti IOP v Kč (odhad)

Příjmy	2016	2017	2018	2019	2020
Vstupné	1 550 000,00	1 560 000,00	1 570 000,00	1 580 000,00	1 610 000,00
Pronájem kočár. spřežení, vyjížďky	1 700 000,00	1 700 000,00	1 750 000,00	1 800 000,00	1 810 000,00
Studium spolupráce člověka a koně	370 000,00	372 000,00	374 000,00	380 000,00	390 000,00
Jednorázové akce	140 000,00	140 000,00	140 000,00	150 000,00	160 000,00
Ostatní služby	720 000,00	770 000,00	790 000,00	820 000,00	840 000,00
Celkem příjmy	4 480 000,00	4 542 000,00	4 624 000,00	4 730 000,00	4 810 000,00

Tab.22: Navýšení příjmů v době udržitelnosti IOP v Kč (odhad)

Rekapitulace nákladů	2016	2017	2018	2019	2020
Výdaje	-4 460 000,00	-4 533 000,00	-4 618 000,00	-5 506 000,00	-4 796 000,00

Příjmy	4 480 000,00	4 542 000,00	4 624 000,00	4 730 000,00	4 810 000,00
Rozdíl příjmů a výdajů	20 000,00	9 000,00	6 000,00	-776 000,00	14 000,00

Tab.23: Rekapitulace nákladů a výnosů v době udržitelnosti v Kč (odhad)

Ekonomické zhodnocení:

Příjmy v provozní fázi nepřevýší výrazněji provozní výdaje. Snahou NHK je poskytovat kulturní služby za co nejdostupnější ceny, ovšem nikoliv pod náklady na jejich zabezpečení. Z tohoto důvodu není projekt pokládán za projekt vytvářející příjmy.

Zdrojem krytí výdajů v době udržitelnosti budou vlastní příjmy projektu. V případě nutnosti bude třeba dorovnat ztrátu aktivit spojených s projektem z ostatních ekonomických činností hřebčína.

12.0 Shrnutí, celkové zhodnocení pro zájemce o přípravu a realizaci obdobných projektů.

Projekt „Obnova součástí NKP Hřebčín v Kladrubech nad Labem“ byl po všech problémech úspěšně ukončen a slouží svému účelu. Nastala doba jeho udržitelnosti. Cílem projektu byla revitalizace národní kulturní památky a její uvedení do nového života. Projekt byl zaměřen na vzorové využití národní kulturní památky – centrum zaměřené na chov jedinečných koní – kladrubských běloušů.

Předkládaný projekt řešil rekonstrukci stávajícího hřebčína. Hlavním záměrem projektu bylo dosáhnout výše uvedených cílů se zachováním stávajícího půdorysu hřebčína muzea a zatraktivnění prohlídkových tras a expozic pro návštěvníky areálu. Součástí projektu bylo také vytvořit edukativní programy pro návštěvníky hřebčína.

Výstupy investičních a programových projektových částí:

- 25 projektových částí
- 17x stavební objekty, toho 14 komplexně obnovených (včetně 3 obnovených fasád)
- 3x odborně ošetřené a upravené soubory pozemků
- 4x expozice (zámek, lesovna, postrojovna, kočárovna) včetně instalace interiéru
- 1x výrazně rozšířená kulturní služba
- 3x zcela nové kulturní služby

Výstupy programových projektových částí:

- stanovení libret a scénářů nových vzdělávacích akcí
- tematické výstavní expozice, které korespondují se vzdělávacími a kulturními akcemi
- Kronika projektu - programové výstupy jsou součástí zpracované metodiky obnovy a využití daného typu památek včetně poskytování informací o vlastních zkušenostech a realizaci projektu
- aktualizace propagačního a komunikačního mixu
- 200 ks brožury Metodika obnovy
- závěrečná konference

Jak vyplývá z výše uvedených kapitol, pro případné zájemce o rekonstrukci NKP je důležité věnovat pozornost zejména:

- **kvalitní práci projektanta.** Úspěch každé podobné akce začíná s kvalitním projektem, který je připravován pro podání do Žádosti o dotaci. Doporučujeme do žádosti přiložit prováděcí PD, která je přesnější a vychází z kvalitních průzkumů. Nedostatečný stavební projekt v sobě ukrývá riziko víceprací a vícenákladů.
- **kvalitní přípravě VŘ.** Je potřeba nejenom správně rozdělit logicky související předměty VŘ, ale také dát pozor při možném dělení zakázek. dále je zapotřebí, aby VŘ prováděla zkušená a pojištěná firma, která bude ručit za výsledky své práce. zásadní je pečlivost při administraci výběrových řízení.
- **kvalitnímu projektovému týmu.** Tento tým by měl být členěn tak, aby obsáhl všechny aktivity projektového řízení. Měli by zde být zastoupeni zástupci investora, TDI, BOZP, stavební firmy, finanční manažer, lidé se zkušenostmi v projektovém řízení a řízení a lidé se zkušenostmi s veřejnými zakázkami. Je důležité si nastavit komunikační strategii a dodržovat dohody a termíny.
- **dodatečným změnám požadavků investora.** Je potřeba mít před podáním žádosti rozmyšlenou koncepci projektu ve všech fázích – od přípravné, realizační až po fázi provozní. Na všechny fáze je

potřeba mít zajištěné finanční i personální krytí. Pozdější změny v projektu ze strany investora pak mohou vést k navýšení nezpůsobilých výdajů.

- **nepředvídatelným prodlevám** ze strany správních úřadů. Je potřeba počítat zejména s dlouhými dobami u ÚOHS, stavebních úřadů, NPÚ atp. Harmonogram prací by měl mít v sobě zakomponované rezervy, ošetřit termíny ve smlouvě.
- **nepřihlášení žádného dodavatele do výběrových řízení.** Je třeba mít dostatečnou časovou rezervu nutnou pro opakování VŘ. V případě, že se nestihne nové VŘ nebo se opět nikdo nepřihlásí, stanou se způsobilé výdaje nezpůsobilými
- **termínům.** Hlavní manažer projektu musí dbát na dodržování termínů všech zúčastněných spolupracujících osob. Zdržení jednoho znamená řetězení prodlevy a následný problém při dodržení harmonogramu. Bohužel se nedá příliš spoléhat na součinnost v této oblasti se správním úřady, které mají své lhůty pro vyřizování.
- **termínům v harmonogramu stavebních prací.** Pokud je výzva či smlouva se zhotovitelem postavena tak, že není možno prodlužovat termíny stavby, je nutno tyto věci brát vážně již od předání staveniště. Trvat na původních termínech a vyžadovat smluvní sankce.
- **chybám ve výběrových řízeních.** Tyto chyby jsou jednou z nejčastějších příčin, proč jsou udělovány sankce či některé ze způsobilých výdajů se stávají nezpůsobilými. Chyby mají velký vliv na úspěšnou realizaci projektu.
- **nevhodným partnerům projektu.** Někteří z partnerů mnohdy berou své závazky v partnerské smlouvě na lehkou váhu, nebo jsou partnery v mnoha dalších projektech a již se nemohou věnovat kvalitně své práci.
- **dostatečné finanční hotovosti** na krytí nezpůsobilých výdajů. Žadatel by měl mít dostatek finančních prostředků schválen ještě před zahájením realizační fáze.
- **dostatečné časové rezervy.** Při sestavování harmonogramu projektu je potřeba vytvořit i relativně velké časové rezervy. V případě zpoždění aktivity, na kterou navazuje další, dochází k řetězení zpoždění a ohrožení projektu z časového hlediska
- **ověření reálnosti aktivit v harmonogramu.** Se stavebním expertem, projektantem je důležité projít připravovaný harmonogram z hlediska reálnosti a z hlediska „technologických časů“. v případě složitějších změn, složitějších aktivit stanovit bezpečnou rezervu.
- **na stavební práce vysoutěžit velkou a pružnou firmu s referencemi.** V případě, že dojde k oddálení zahájení stavby má velká firma dostatečné personální kapacity k navýšení výkonu a uspokojení stavebních prací. Riziko bankrotu velké firmy (tím i ohrožení projektu) je nižší než u firmy malé.
- **raději nezpůsobilou aktivitu, než ohrozit realizaci celého projektu.** Jak vyplývá z kapitoly 8.1. – 8.3 je v případě řešení otázek k VŘ ze strany ÚOHS nutno počítat s řádově měsíci, než dojde k vydání Rozhodnutí (a tím i potvrzení, zda se jedná o způsobilý či nezpůsobilý výdaj).
- **zastavení projektu.** V případě, že hrozí negativní vyjádření či sankce (např. k VŘ na stavební práce s položkami řádově desítek mil. Kč) ze strany ÚOHS nebo poskytovatele dotace, je nutno včas projekt ukončit a dotaci vrátit. Pro žadatele je lepší uhradit přípravnou část projektu z vlastních prostředků, než pak podepsat smlouvu se zhotovitelem a čelit fatálním sankcím.
- **konzultovat projektový záměr** s příslušnými orgány památkové péče.
- **provést podrobný technický a archeologický průzkum** kulturních památek vstupujících do projektového záměru ještě před zahájením projektu.
- **respektovat závěry památkové péče v projektových dokumentacích.**
- **respektovat závěry a doporučené postupy orgánů památkové péče** při vzniku nepředvídatelných dodatečných prací.
- **nositelem projektu** je příjemce dotace, nikoli realizační tým, zapojit proto do realizace projektu co nejširší počet osob, které se budou podílet na provozní části projektu.
- **studii proveditelnosti,** ekonomickou analýzu a projektový záměr zpracovat na základě reálných podkladů a provozních podmínek žadatele s vizí, že projekt bude realizován a provozován v mantinelech daných studií proveditelnosti a žádostí o poskytnutí dotace. Nezpracovávat projektový

záměr pouze s cílem získání dotace, ale s cílem získání dotace a naplnění projektového záměru a cílů a výstupů projektu.

- **dodržovat zákon** o veřejných zakázkách při výběru dodavatelů.
- **zapracovat do smluv o dílo závaznost harmonogramu** stavebních prací a dodávek.
- **zapracovat do položkového rozpočtu archeologický dohled.**
- **zajistit si technický dozor investora, autorský dozor.**
- **dodržovat podmínky poskytnuté dotace.**
- **uzavření partnerství s partnery**, kteří se budou podílet na projektu v době jeho udržitelnosti.

Přes všechny těžkosti, které spolu nese příprava a realizace takového projektu, je záhodno podpořit všechny další majitele národních kulturních památek, aby se nebáli pustit do přípravy rekonstrukce, pokud splňují podmínky udělení dotace. Také je možno využít služeb specializovaných agentur, které pomohou žadatelům s přípravou a realizací projektu a využít četných konzultací u dotačního orgánu. Pohled na dokončené dílo a znovuuvedení národní kulturní památky či památky UNESCO do života je všem zúčastněným odměnou za vynaložené úsilí.

